

T.C.
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

19. YÜZYIL SONRASI
TÜRKİYE'DE TOPLUMSAL DEĞİŞİMLERİN
KONUT MEKANINA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Mimar Pınar Kezban ZEYLAN

İç Mimarlık Anabilim Dalı
İç Mimarlık Programı

Tez danışmanı: Prof. Cengiz EREN

Eylül 2009

Pınar Kezban ZEYLAN tarafından hazırlanan 19. YÜZYIL SONRASI TÜRKİYE'DE TOPLUMSAL DEĞİŞİMLERİN KONUT MEKANINA ETKİSİ adlı bu tezin yüksek lisans tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Prof. Cengiz EREN

Tez Yöneticisi

Bu çalışma, jürimiz tarafından İç Mimarlık Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: : Prof. Cengiz EREN

Üye : Prof. Dr. Deniz İNCEDAYI

Üye : Yrd. Doç. Dr. Saadet AYTIS

Bu tez, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygundur.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
SUMMARY.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
ÇİZELGE LİSTESİ.....	vi
ŞEKİL LİSTESİ.....	viii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Çalışmanın Amacı.....	1
1.2. Çalışmanın Yöntemi	2
1.3. Çalışmanın Kapsamı.....	2
2. MEKAN VE KONUT.....	3
2.1. Mekan.....	3
2.1.1. İnsan ve Mekan İlişkisi.....	4
2.2. Konut.....	5
2.2.1. Aile Kavramı.....	5
2.2.3. Toplumsal Yapı ve Konut İlişkisi.....	6
3. 19. YÜZYIL ÖNCESİ KONUTA GENEL BAKIŞ.....	7
3.1. Göçebelik Dönemi ve Çadır.....	7
3.2. Anadolu'ya Göç ve Yerleşik Düzene Geçiş.....	9
3.2.1. Türk Evi.....	11
4. 19. YÜZYIL SONRASI TOPLUMSAL DEĞİŞİM SÜRECİ VE KONUT....	22
4.1. 19.yüzyıl Türkiye'de Yenileşme Hareketleri ve Dönem Konutuna Etkisi.....	23
4.1.1. Toplumsal Değişimler.....	23
4.1.2. Aile Yapısında Değişimler.....	26
4.1.3. Konut Kültüründe Değişimler.....	30
4.1.4. Değişimlerin Konut Mekanına Yansıması.....	44
4.2. Cumhuriyet Dönemi (1923-1950) ve Konutu.....	45
4.2.1. Toplumsal Değişimler.....	46
4.2.2. Aile Yapısında Değişimler.....	48
4.2.3. Konut Kültüründe Değişimler.....	50
4.2.4. Değişimlerin Konut Mekanına Yansıması.....	59
4.3. İkinci Dünya Savaşı ile 1980 Arası Dönem ve Konutu.....	62
4.3.1. Toplumsal Değişimler.....	62
4.3.2. Aile Yapısında Değişimler.....	64

4.3.3. Konut Kùltüründe Değişimler.....	66
4.3.4. Değişimlerin Konut Mekanına Yansıması.....	72
4.4. 1980 Sonrası Dönem ve Konutu.....	73
4.4.1. Toplumsal Değişimler.....	73
4.4.2. Aile Yapısında Değişimler.....	74
4.4.3. Konut Kùltüründe Değişimler.....	77
4.1.4. Değişimlerin Konut Mekanına Yansıması.....	84
5. SONUÇ	86
KAYNAKLAR.....	89
EKLER	96
ÖZGEÇMİŞ.....	153

ÖZET

Zamanla değişen toplumsal yapı, farklılaşan yaşam ve kültür, temel yaşama birimi olan konut mekanına etki etmektedir. Türkiye’de konut kültürü bugünkü durumuna gelene kadar çeşitli evrelerden geçmiştir. Toplumsal değişimlerin yaşama mekanına etkisinin araştırılabilmesi adına konu; ‘‘19. Yüzyıl Sonrası Türkiye’de Toplumsal Değişimlerin Konut Mekanına Etkisi’’ dir.

İlk bölümde; ‘‘Mekan’’ ve ‘‘Konut’’ kavramlarına genel olarak değinilip, ardından; ‘İnsan ve Mekan İlişkisi’, ‘Aile Kavramı’ ve ‘Toplumsal Yapı ve Konut İlişkisi’nden bahsedilmektedir.

İkinci bölümde; Batılılaşma ile başlayan toplumsal değişimlerin konut mekanına etkisini gözlemleyebilmek adına, bu süreç öncesi dönem ele alınmıştır. Kendi kültürünü yaşayabilen bu dönem toplumunun yaşama birimi incelenmiştir.

Üçüncü bölümde; Türkiye’de Batı etkisiyle başlayan ve günümüze kadar devam eden toplumsal değişimlerin yaşama kültürüne ve konut mekanına etkisi incelenmiştir. Bu dönemsal çalışma yapılırken günümüz konutundan ziyade değişimlerin yoğun olarak gözlemlenebildiği dönemler üzerinde durulmuştur. Bu süreç incelenirken konu zamansal olarak dört döneme ayrılmıştır.

İlk dönem, 19. yüzyılın ikinci yarısından Cumhuriyete kadar geçen süredir. Bu dönemde Endüstri Devriminin etkisiyle Osmanlı İmparatorluğu Dünya kapitalizmine eklemlenmek durumunda kalacak, içe kapalı yapısını değiştirmek yolunda bir Batılılaşma sürecine girecektir. İkinci dönem ise Cumhuriyet’in ilanıyla başlayacaktır. Tanzimat hareketleriyle başlamış olan modernite projesi daha da etkili olarak Cumhuriyet rejiminin ana unsurlarından biri haline gelecektir. Ardından patlak veren II. Dünya Savaşı ile üçüncü döneme geçilecektir. Bu dönemde çok partili sisteme geçilmesiyle modernite projesi amacından şaşacak ve popülist bir yaklaşımla yoluna devam edecektir. Sanayileşmenin de etkisiyle köyler çözülecek, toprak el değiştirecek ve köyden kente zorunlu göç hız kazanacaktır. Dördüncü dönem ise 1980’li yıllarda dünyada iletişim ağının yayılmasıyla toplumlar küreselleşmenin etkisi altında kalmaya başlayacaklardır. Bu bölümlerin her birinin alt başlığında, tüm bu toplumsal değişimler neticesinde, şekil değiştiren aile yapısı ve konut kültürüne yansımaları anlatılmıştır. Ardından çalışmanın temel konusu olan konut mekanının toplumsal değişimlerden nasıl etkilendiği, mekanlarının nasıl farklılaştığı incelenmiştir. Eklerde araştırma konusunu oluşturan dönemlere ait konutların mekansal oluşumları örneklerle incelenmiştir.

Sonuç bölümünde; toplumsal değişimlerin aileye ve bireye yansısıyla ortaya çıkan yeni yaşam biçimlerinin, konut mekanının nasıl bir yol izleyerek değiştirdiği anlatılmıştır.

Anahtar Kelimeler: konut mimarisi, toplumsal farklılaşma, Türk ailesi, Mekansal değişim

SUMMARY

The social structure that alters in the process of time ,life and culture which undergo a change ,effect the residential estate that is the fundemantal living unit. In Turkey,the habitation culture has passed through various stages until it has become its contemporary state.In order to be able to research on the effects of social alterations on dwellings,the subject is: "The Effects Of Social Alterations On The Dwellings In Turkey After The 19th Century"

In the first section,"location" and "habitation"concepts are expressed in general.Afterwards,the relationship between human and location,the concept of family and the relationship between the social structure and dwelling are mentioned. In the second section,in order to observe the effects of social alterations to the habitation that has started by the Westernization,before the era of this period is studied.The habitation of this society who lived its own culture is observed. In the third section,the effects of social alterations on the dwelling culture in Turkey and its location which has started by the influence of the Western countries,is studied.While this periodical study is held,the alterations that can be intensively observed is dealed rather than the contemporary habitations. During the observation, this subject is separated to 4 sections chronically. The first era is the time that passed between the second half of the Nineteenth Century to the Republic of Turkey.In this era,the Ottoman Empire had to deal with the global capitalism and began to change its introverted structure in the means of Westernization after the Industrial Revolution.The second era begins with the decleration of the Turkish Republic.The modernization project which started with the movement of reorganization became one of the basic elements of the Turkish Republic.With the break out of the second World War,we pass through the third era.In this period,multi-party system takes place.Therefore,the modernization project doesn't take place as its usual target and continues with a populist approach.Due to the effect of Industrialization,villages alterithe soil change of hands and the compulsory immigration from villages to cities gain speed. The fourth era begins with the spread of the communication system in the 1980's,in which societies are influenced by the globalization.In the subtitles of each section,according to these social alterations,the transforming family structure and its reflections to the habitation culture is expressed. Samples of the habitation related with this change, are available in the annex.

Next,how the location of the habitation is effected by the social alterations and how the residences have changed is examined as the basic subjects of the survey. In the epilogue,the new life styles that appeared due to the reflection of social alteration of the individual and the families and how the dwellings proceed the alterations is depicted.

Key Words : Housing architecture, Turkish family, Social differentiation, Spatial change

ÖNSÖZ

'19. yüzyıl sonrası Türkiye'de toplumsal değişimlerin konut mekanına etkisi'ni incelemeye yönelik hazırlanan tez çalışmam süresince değerli katkıları bulunan ve bana her konuda yol gösteren tez danışmanım sayın Prof. Cengiz Eren'e teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışmam sırasında gösterdikleri sabır ve desteklerinden dolayı aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Eylül, 2009

Pınar Kezban Zeylan

ÇİZELGE LİSTESİ

	Sayfa No
Çizelge A.1. Sıra Ev -01	98
Çizelge A.2. Dizi İçinde Tek Ev -01	99
Çizelge A.3. Dizi İçinde Tek Ev -02	100
Çizelge A.4. Dizi İçinde Tek Ev -03	101
Çizelge A.5. Dizi İçinde Tek Ev -04	102
Çizelge A.6. Dizi İçinde Tek Ev -05	103
Çizelge A.7. Dizi İçinde Tek Ev -06	104
Çizelge A.8. Dizi İçinde Tek Ev -07	105
Çizelge A.9. Dizi İçinde Tek Ev -08	106
Çizelge A.10. Dizi İçinde Tek Ev -09	107
Çizelge A.11. Dizi İçinde Tek Ev -10	108
Çizelge A.12. Dizi İçinde Tek Ev -11	109
Çizelge A.13. Dizi İçinde Tek Ev -12	110
Çizelge A.14. Dizi İçinde Tek Ev -13	111
Çizelge A.15. Dizi İçinde Tek Ev -14	112
Çizelge A.16. Apartman -01	113
Çizelge A.17. Apartman -02	114
Çizelge A.18. Apartman -03	115
Çizelge A.19. Apartman -04	116
Çizelge B.1. İşçi Evi-01	114
Çizelge B.2. Apartman, Kira Evi – 01	118
Çizelge B.3. Apartman, Kira Evi – 02	119
Çizelge B.4. Apartman, Kira Evi – 03	120
Çizelge B.5. Apartman, Kira Evi – 04	121
Çizelge B.6. Apartman, Kira Evi – 05	122
Çizelge B.7. Tek Ev – 01	123
Çizelge B.8. Tek Ev – 02	124

Çizelge B.9. Tek Ev – 03	125
Çizelge C.1. Toplu Konut -01.....	127
Çizelge C.2. Toplu Konut -02.....	128
Çizelge C.3. Toplu Konut -03.....	129
Çizelge C.4. Toplu Konut -04.....	130
Çizelge C.5. Toplu Konut -05.....	131
Çizelge C.6. Toplu Konut -06.....	132
Çizelge C.7. Toplu Konut -05.....	133
Çizelge C.8. Toplu Konut -06.....	134
Çizelge D.1. Toplu Konut - 01.....	136
Çizelge D.2. Toplu Konut - 02.....	137
Çizelge D.3. Toplu Konut -03.....	138
Çizelge D.4. Toplu Konut -04.....	139
Çizelge D.5. Toplu Konut -05.....	140
Çizelge D.6. Toplu Konut -06.....	141
Çizelge D.7. Toplu Konut -07.....	142
Çizelge D.7. Toplu Konut -07.....	142
Çizelge D.7. Toplu Konut -07.....	142
Çizelge D.8. Apartman -01.....	143
Çizelge D.9. Site İçi Konut -01.....	144
Çizelge D.10. Site İçi Konut -02.....	145
Çizelge D.11. Site İçi Konut -03.....	146
Çizelge D.12. Site İçi Konut -04.....	147
Çizelge D.13. Site İçi Konut -05.....	148
Çizelge D.14. Site İçi Konut -06.....	149
Çizelge D.15. Site İçi Konut -07.....	150
Çizelge D.16. Site İçi Konut -08.....	151
Çizelge D.17. Site İçi Konut -09.....	152

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa No
Şekil 3.1. Çadır Toplulukları (Küçükerman,1996).....	9
Şekil 3.2. Çadır Toplulukları (URL-1,2009)).....	9
Şekil 3.3. Orta Asya Çadırı İç Düzeni (URL-1,2009)	9
Şekil 3.4. “Yaşama Birimi” olarak biçimlenmiş bir Orta Asya Çadırı (Küçükerman,1996)	10
Şekil 3.5. Dış Sofalı Ev (Küçükerman,1996)	14
Şekil 3.6. Anadolu’da bir köy evi (Bammer,1996)	14
Şekil 3.7. İç Sofalı Plan Tipi (Eldem, 1993)	15
Şekil 3.8. Orta Sofalı Plan Tipi (Akın, 1990)	16
Şekil 3.9. Türk Evi (Küçükerman,1996)	17
Şekil 3.10. Orta Asya Çadırı – Türk Evi İlişkisi (Küçükerman,1996)	18
Şekil 3.11. Odanın şekillenışı (Küçükerman,1996)	19
Şekil 3.12. Oda (Küçükerman,1996)	20
Şekil 3.13. Oda (URL-2, 2008)	20
Şekil 3.5. Sadullah Paşa Yalısı Sofası (URL-3 , 2009)	21
Şekil 4.1. Batılılaşmanın merkezi Beyoğlu (Belge, 1983)	25
Şekil 4.2. Toplu taşıma araçlarında “harem-selamlık” bölümlenmesine dayanan mekan ayrışması ortadan kalkmıştır. (Belge, 1983)	25
Şekil 4.3. Büyük Ada (Gülersoy, 1983)	27
Şekil 4.4. Büyük İstanbul Depremi (Belge, 1983)	28
Şekil 4.5. Balat Yangını (Tekeli, 1983)	28
Şekil 4.6. Sıra evler (Işın, 1983)	30
Şekil 4.7. Tek ailelik konut (Enlil, 1999)	31

Şekil 4.8. Pera'da tek ailelik konut (Enlil, 1999)	31
Şekil 4.9. İmar görmüş yapı adaları (Enlil, 1999)	32
Şekil 4.10. Surp Agop Sıra Evleri (Bilgin, 1996)	33
Şekil 4.11. Beşiktaş Akaretler Sıra Evleri (Ünal, 1979)	33
Şekil 4.12. Ortaköy Onsekiz Akaretler Evleri (URL-4, 2009)	33
Şekil 4.13. Haliç'te tek ailelik konutlar (Enlil, 1999)	34
Şekil 4.14. Tarlabası, imar görmüş yapı adaları (Güncan, 1993)	35
Şekil 4.15. Tarlabası, yapı adası birinci kat planları (Güncan, 1993)	35
Şekil 4.16. Tarlabası, yapı adası sokak cephesi (Güncan, 1993)	35
Şekil 4.17. Tekrarlanan kat planlı konak-apartmana geçiş (Yücel, 1996)	36
Şekil 4.18. Apartman (Işın, 1983)	37
Şekil 4.19. Apartmanlar (Enlil, 1999)	37
Şekil 4.20. Apartman plan tipleri (Sunalp, 1999)	38
Şekil 4.21. Apartman plan tipleri (Sunalp, 1999)	39
Şekil 4.22. Harikzadegan Apartmanı (Sözen, 1984)	40
Şekil 4.23. Harikzadegan Apartmanı Kat Planı (Yavuz, 1979)	41
Şekil 4.24. Harikzadegan Apartmanı Daire Planı (Kızıl, 1978)	41
Şekil 4.25. Türk Kadınına Tanınan Seçme ve Seçilme Hakkı (Tekeli, 1983)	47
Şekil 4.26. Fıstıkağacı'nda ev (Sözen, 1984)	50
Şekil 4.27. Dergilerde yayımlanan örnek ev planları (Bozdoğan, 1996)	51
Şekil 4.28. Ankara'da modern bir konut (Aslanoğlu, 1980)	52
Şekil 4.29. İlk Kooperatif Evleri- Ankara Bahçelievler-1934 (Dinçer, 1983).....	53
Şekil 4.30. Saraçoğlu Mahallesi (Sey, 1983)	53
Şekil 4.31. Ankara Vakıf Evleri (Sözen, 1984)	54
Şekil 4.32. Amele Evleri Vaziyet Planı (Sey, 1999)	55

Şekil 4.33. Amele Evleri Tip Planı (Aslanoğlu, 1980)	55
Şekil 4.34. Ragıp Devres Villası (Arkitekt, 1933)	56
Şekil 4.35. Ağaoğlu Evi (Batur, 1999)	57
Şekil 4.36. Ayazpaşa Kira Evi (Batur, 1999)	57
Şekil 4.37. Les Villas d'Ankara (Sey, 1999)	58
Şekil 4.38. Köyden Kente Göç (Tekeli,Gülöksüz 1983)	63
Şekil 4.39. İstanbul'da kalabalık bir göç ailesi (Dikeçliğil, 1995)	65
Şekil 4.40. Gecekondulaşma (Tekeli,Gülöksüz 1983)	67
Şekil 4.41. Gecekondulaşma (Şenyapılı 1999)	67
Şekil 4.42. Levent Konutları (Sey, 1983)	68
Şekil 4.43. Ataköy (Sey, 1999)	69
Şekil 4.44. Ataköy (İşlek, 2007)	69
Şekil 4.45. Apartmanlaşma (Sey, 1999)	71
Şekil 4.46. Apartmanlaşma (Sey, 1999)	71
Şekil 4.47. Apartmanlaşma (Sey, 1999)	71
Şekil 4.48. Çekirdek Aile (Sencer, 1995)	75
Şekil 4.49. 90'lı yılların idealize edilen aile tipi (Dikeçliğil, 1995)	76
Şekil 4.50. Göztepe Soyak Sitesi (Sey, 1999)	79
Şekil 4.51. Metrocity (URL-2, 2009)	79
Şekil 4.52. Naciye Sultan Sitesi (Sey, 1999)	80
Şekil 4.53. Kemer Country (İşlek, 2007)	81
Şekil 4.54. Kemer Country (İşlek, 2007)	81
Şekil 4.55. Aqua City - Sancaktepe (URL-7, 2009)	82
Şekil 4.56. Aqua City - Sancaktepe (URL-7, 2009)	82
Şekil 4.57. Acarkent (URL-8, 2009)	83
Şekil 4.58. Acarkent (URL-8, 2009)	83

1. GİRİŞ

Kentler ve kentlerin fiziksel ortamını oluşturan binalar, ülkelerin toplumsal yapı ve yaşam kültürlerini yansıtan somut öğelerdir. Binlerce yıllık tarih ve kültür birikimi, derin toplumsal ve siyasal dönüşümler, kentlere binalara, konutlara yansır, yerleşme ve barınmayı biçimlendirir. Ekonomi ve politikadaki yön değiştirmeler, başka ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de, kent planlaması ve mimari tasarım anlayışında köklü dönüşümlerle sonuçlanmıştır. (Sey, 1998)

19. yy sonlarından itibaren Türk toplumunda bir sosyal değişim süreci yaşanmış ve bunun neticesinde; toplumsal yapı, kurumlar ve sosyal hayat farklılaşmıştır. Batıyla etkileşim halinde olan ancak daha çok doğu etkisinde olan Türk toplumu; 19. yüzyılla birlikte Batılı yaşam biçimine daha yakın bir duruş sergilemeye başlamıştır. Bu yapısal farklılaşma 1980’lere kadar devam etmiştir. Bu değişim sürecinde geleneksel yaşamın ve Batılı anlayışın bir sentezi gibi olan toplum yapısı, günümüzde küreselleşmenin etkisiyle neredeyse toplumun geleneksel yaşam biçimlerini tamamen terk ederek farklılaşmasıyla sonuçlanmıştır.

1.1. Çalışmanın Amacı

Toplum ile konutun bütünlüğünden hareket edilerek; toplumsal düzendeki değişimin, öncelikle aile yapısına, yaşama kültürüne olan yansımaları dolayısıyla konut mekanına olan etkisini incelemeyi amaçlamaktadır.

Değişim süreci içindeki dönemlere ait yönelimleri, konutun mekansal oluşumunda temel belirleyici olan yaşam biçimini ve toplumsal yapının farklılaşmasının etkisini incelemektedir.

Konut, mekan ile toplumun bir ara kesitini oluşturmakta ve incelenen dönemlerin özelliklerini, yani ait olduğu dönem ve ortamın sosyolojik, ekonomik, teknolojik ve özellikle kültürel yapısını en iyi yansıtan olgudur.

1.2. Çalışmanın Yöntemi

Çalışma, farlılaşan yaşam biçimi özelliklerine bağlı olarak Türkiye’de konut mekanının değişimini incelemek amacıyla, toplumsal yapı-konut ilişkisine yönelik bir veri toplama ve değerlendirme sürecini kapsamaktadır.

Yapılan araştırmalar, ağırlıklı olarak bilgi belge ve literatür incelemelerine dayanmaktadır. Konu ile ilgili bugüne kadar yapılan yayınlar ve tezler incelenmiş ve değerlendirilmiştir. 19. Yüzyıldan günümüze kadar olan süreçte Türkiye’de yaşanan toplumsal değişimler, aile yapısı ve konut mekanı ile araştırmalar yapılmıştır. Konut mekanı ile ilgili çalışma için ise örnekler; 19. yüzyıl öncesi dönem için ilgili kitaplar ve tezler, Cumhuriyet’in ilk yıllarına yönelik bölüm için ise daha çok Arkitekt ve Mimar dergilerinden faydalanılmıştır. 80’li yıllar sonrası için basılı kaynakların yanında internet ve satışa yönelik broşürlerinden faydalanılmıştır.

Değişim süreci içerisinde ele alınan dönemlere ait örneklerin konut içi birimlere göre mekansal analizi yapılmıştır.

1.3. Çalışmanın Kapsamı

Türkiye’de konut mekanının değişimini incelemek amacıyla, toplumsal yapı-konut ilişkisine yönelik hazırlanan bu çalışma; 19. yy öncesi dönem, 19.yy ikinci yarısından Cumhuriyet’in ilanına kadar geçen süre, Cumhuriyet’in ilk yıllarından 1950’lere kadar geçen süre, 1950’lerden 1980’lerin başına kadar geçen süre ve 1980 sonrası yaşanan dönemi içermektedir. Bu dönemler üzerinde yapılan çalışmalarda Türkiye’de yaşanan değişimlerin topluma ve aile yapısına yansımaları ele alınmıştır. Bu dönemlerde ait konutlar örneklerle incelenmiş ve değişen aile düzeninin temel yaşama birimini olan konutu nasıl etkilediği ele alınmıştır.

2. MEKAN VE KONUT

Toplumsal değişimlerin konut mekanına olan etkisi incelenmeden önce mekan ve konut kavramlarına genel anlamda kısaca değinilecektir.

2.1. Mekan

Mekan en genel anlamıyla duyularımızca sınırlanan uzay parçasıdır.

Arapça kökenli olan mekan kelimesi ‘’ 1. Yer, bulunulan yer. 2. Ev yurt. 3 *esk. fiz.* Uzay, feza. ’’ (TDK, 1998) anlamına gelir. Arapça mekan sözcüğü ‘‘kevn’’ kökünden gelir; var olma, varlık, vücut demektir.

Mekanın Anadolu lehçesindeki Türkçe karşılığı ‘‘uzam’’dır. (Atalayer, 1996)

Türk Dil Kurumu Türkçe sözlüğüne göre ‘‘uzam’’ ise; 1. Algılanan nesnelerin temel niteliği. 2. Bir nesnenin uzayda kapladığı yer, vüsat. (TDK, 1998) dir.

Mekanın algılanması görme, işitme dokunma, koklama duyularımızca toplanan veriler bütünüünün iç duyu üzerinde bıraktığı etkiyle mümkündür. (Öztürk, 2007)

Casey, göre mekanın en temel anlamda ‘‘yalın bir boşluk’’ , amaca yönelik olarak bu boşluğa hükmedilmesiyle gerçekleşen ‘‘bir muhafaza veya kap’’ özelliği taşımaktadır. Bu yalın düzey ise insan varlığının karmaşık yapısı ve ihtiyaçları doğrultusunda üst düzeylere vararak, tanımını fiziksel boyutlardan çok insan yaşamında bulan ‘‘yer’’ ve ‘‘mekan’’ a varmaktadır. (Casey, 1997). (Kahvecioğlu, 1998)

2.1.1. İnsan ve Mekan İlişkisi

Mekan sınırlandırılmış uzay parçası olarak tanımlanmıştır. Ancak mekan olarak adlandırılan bu uzay parçasının sınırlarının belirleyicisi duyulardır.

Jeodicke’in tanımına göre mimari mekan, sınırlanmışlığıyla kişi tarafından algılanabilir ve içindeki yaşamla bütünleşik olarak anlam taşır (Jeodicke, 1985).

Ching'e göre, yaşanan mekan, görsel biçim, akustik ve ışık kalitesi, çevreleyen elemanların özellikleri, gibi değerlere mimari mekana dönüşür (Ching, 1979). Kuban mimari mekanın biçimsel olduğu kadar, insan yaşamına ait özellikleri de içerdiğini, sadece sınıflandırılmış boşluğun değil içindeki potansiyel hareket imkanının da gerekliliğini belirtir (Kuban, 1992). Hoogstad, mimarinin hammaddesi olarak tanımladığı mimari mekanın, içindeki yaşam ve harekete bağlı olarak elde edilen algılarla var olduğu görüşündedir (Hoogstad, 1990). Norberg-Schultz'un mimari mekana yaklaşımında süreklilik önemli bir yer tutar. Bu konuda yaptığı birçok çalışmada (Norberg-Schultz, 1965;1971;1980;1984;1985), insanın mekanla ilişkisi belirli bir zaman dilimi ile sınırlanan münferit bir olgu olarak ele alınmayıp; gerek bir insanın yaşamı boyunca, gerekse nesiller boyunca, içinde yaşanması ve algılanmasındaki sürekliliği ile oluşan, mimari mekanın fiziksel boyutlarının çok ötesindeki boyut ve anlamları ortaya konur. Schultz ile paralellik gösteren bir yaklaşımla Zevi de mimari mekanı durağan bir olgu yerine, zaman ve hareket faktörlerinin sürekliliği çerçevesinde, içinde geçen yaşamsal deneyim ile anlamlandırır (Zevi, 1968). Attoe (1978) bina ölçeğinde ele aldığı mekanın değerlendirmeye konu olacak dört boyutu olduğunu açıklar: Fiziksel boyut, işlevsel boyut, sosyal çevre ve kültürel imgeleme. Bu dört boyutun mekanın tüm değerlerini kapsayacağını, böylece değerlendirme, sınıflandırma ve karşılaştırma gibi düşünsel aktivitelere imkan sağladığını belirtir (Attoe, 1978) (Kahvecioğlu, 1998)

Mimari mekan, insanların barınma ihtiyaçları doğrultusunda ortaya çıkmıştır ve mekan ancak algılayıcı konumundaki insan ile anlam kazanmaktadır.

İnsan tarafından algılanan ve içinde yaşanan “mimari mekan” , varoluş nedeni ile sınırlı bir fonksiyonelliğin ötesinde; insan yaşamından yansıttıkları ve kuşaktan kuşağa aktardıkları ile insan kültürünün bir parçasıdır. (Kahvecioğlu, 1998)

Yaşam mekanlarının oluşumu toplumların, sosyo kültürel yapısı ile biçimlenmekte, ihtiyaçlar doğrultusunda şekillenmektedir (Özkaraman, 2004)

İnsan yaşadığı mekanı, kendi sosyal ve kültürel yapısıyla biçimlendirirken, diğer taraftan yaşadığı çevreyle de kültürel kimliğini kazanır. (Gezer, 2008)

2.2. Konut

Konutun sözlük anlamı; “ Bir İnsanın yatıp kalktığı, iş zamanı dışında kaldığı veya tüzel kişiliği olan bir kuruluşun bulunduğu ev, apartman gibi yer, mesken, ikametgah.” (TDK, 1988)

Konut, genel anlamda, hane halkı için mekanı tanımlayan, sınırlayan fiziksel bir birim, eylemler için korunma veya barınak işlevi gören, sosyo-demografik, psikolojik, politik ve ekonomik faktörler ile tanımlanan komplike bir olgu olmuş (Lawrence, 1987) , bir başka yaklaşımla ise konut, ailenin en genişinden, en darına kadar bütün türlerinin oturduğu barınağın genel adı olarak sınırlandırılmış, (Ülken, 1969) geleneksel konut ise, geleneksel yaşamı, kültürü ve töreleri yansıtan ve bunlara uygun şekil ve plan özellikleri gösteren konut tipi olarak tanımlanmıştır. (Ünügör, 1979) (Güncan, 1993)

2.2.1. Aile Kavramı

Konutun kullanıcısı olan aile ise; “ Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik” , “ Karı, koca ve çocuklardan oluşan topluluk” , “Birlikte oturan hısım ve yakınların tümü” (TDK, 1988) olarak tanımlanmıştır.

2.2.3. Toplumsal Yapı ve Konut İlişkisi

Geleneksel konutları incelenirken doğal, kültürel ve sosyal etmenleri ayrı ayrı ele almak doğru ve yeterli olabilir.

Çünkü gerek insan toplulukları gerekse insan yapısı çevre kendilerinden önce var olmuş doğal dizgeler içinde yer alır ve bundan etkilenirler.

Coğrafyanın sunduğu doğal kaynak ve malzeme olanakları konutun doğal belirleyicileridir.

Ancak günümüzde bu durum farklılaşmıştır.

Konutun temel işlevlerinin örgütlenişinin taşıdığı anlam ve normlar, kültürel belirleyiciler olarak kabul edilebilirler. (Gür, 2000)

Aynı coğrafyasal koşullarda aynı değerleri paylaşan insan topluluklarının ritüel konutundaki çeşitlenmelerden, yapı kültürü, toplumun ve ailenin refah düzeyi vb. sosyal etmenler sorumludur. Bu belirleyici grubundan da sosyal belirleyiciler olarak söz etmek olanaklıdır.

Ancak, modern süreçlerin etkisi altında gerçekleşen bugünün konutu bu denli yalın bir anlatım aracı olmaktan çıkmıştır. Bugünün karmaşık toplumsal/yasal, fiziksel/biçimsel, davranışsal/anlamsal bağlamı konut tasarımında bir dizi nesnel ve öznel etmenin kullanıcı-toplum ve mimar arasında optimizasyonunu gerektirmektedir. (Gür, 2000)

3. 19. YÜZYIL ÖNCESİ KONUTA GENEL BAKIŞ

Yaşama mekanındaki değişimleri gözlemleyebilmek adına, Batılılaşma öncesi klasik dönem Osmanlı konutu ve bu konutun kaynağı olan çadırdan kısaca bahsedilecektir.

3.1. Göçebelik Dönemi ve Çadır

Türk'lerin Anadolu'ya gelip yerleşmelerinden önceki düzenleri, göçebeliliğin bütün özelliklerini taşır. Asya stepleri, yaşamaya, yerleşmeye elverişsizdir. Bu topluluklar, belirli bölgeler arasında sürekli yer değiştirmek durumundaydı. “Yer kavramı” ve “vatan duygusu” bir anlamda topraktan çözülmüştür. (Küçükerman,1996)

Kendilerine göre özellikler taşıyan bir ekonomik sistemin gereği olarak, her şeyden çok hayvancılık yapmaktaydılar. Göçebe yaşam tarzı aile toplumunu getirmekte ve kadına erkeğin evde olmadığı dönem içerisinde evin bakımı, çocuklar ve çevre ile ilişkilerin sağlanması görevini yüklemektedir. Aile içinde kadının görevleri ve yerini anlamak bakımından Dede Korkut Hikayeleri'nde yapılan kadın tasviri aşağıdaki gibidir.

“Dede Korkut dilinden ozan der: Karılar dört türlüdür. Birisi solduran soptur. Birisi dolduran toptur. Birisi evin dayağıdır¹. Birisi ne kadar dersin bayağıdır.

Ozan, evin dayağı odur ki kırdan yabandan eve bir misafir gelse, kocası evde olmasa, o onu yedirir içirir, ağırlar azizler gönderir. O Ayişe, Fatıma soyundandır hanım. Onun bebekleri yetişsin. Ocağına bunun gibi kadın gelsin.

Geldik o ki solduran soptur. Sabahleyin yerinden kalkar, elini yüzünü yıkamadan dokuz bazlama ile bir külek² yoğurt bekler, doyuncaya kadar tıka basa yer, elini böğrüne koyar der: Bu evi harap olası kocaya varalıdan beri daha karnım doymadı, yüzüm gülmedi, ayağım pabuç, yüzüm yaşmak görmedi der, ah nolaydı, bu öyleydi, birine daha varaydım, umduğumdan daha uygun olaydı der. Onun gibisinin, hanım, bebekleri yetişmesin. Ocağına bunun gibi kadın gelmesin.

¹ desteğidir, direğidir

² tahta kova

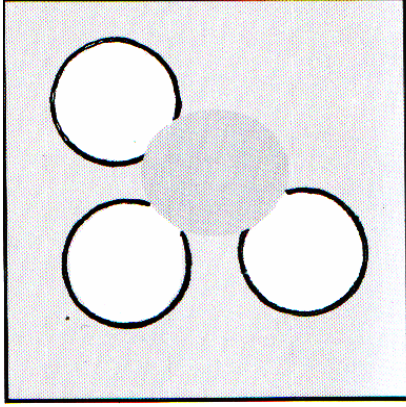
Geldik ki dolduran toptur. Dürtükleyince yerinden kalktı, elini yüzünü yıkamadan obanın o ucundan bu ucuna, bu ucundan o ucuna çırpıştırdı, dedikodu yaptı, kapı dinledi, öğleye kadar gezdi; öğleden sonra evine geldi, gördü ki hırsız köpek, büyük dana evini birbirine katmış, tavuk kümesine sığır damına dönmüş; komşularına seslenir ki: kız Zeliha, Zübeyde, Üreveyde, Çan kız, Çan Paşa, Ayna Melek, Kutlu Melek ölmeye yitmeye gitmemiştim, yatacak yerim gene bu harap olası idi, nolaydı benim evime birazcık bakaydınız, komşu hakkı Tanrı hakkı diye söyler. Bunun gibisinin, hanım, bebekleri yetişmesin. Ocağına bunun gibi kadın gelmesin.

Geldik o ne kadar dersin bayağıdır: Uzak kırdan yabandan bir edepli misafir gelse, kocası evde olsa, ona dese ki: kalk ekmek getir yiyeli, bu da yesin dese, pişmiş ekmeğin bekası olmaz, yemek gereklidir; kadın der: Neyleyeyim, bu yıkılacak evde un yok elek yok, deve değirmeninden gelmedi der; ne gelirse benim kalçama gelsin diye elini arkasına vurur, yönünü öteye kalçasına döndürür; bir söylersen birisini koymaz, kocanın sözünü kulağına koymaz. O Nuh peygamberin eşeği asıllıdır. Ondan da sizi, hanım, Allah saklasın. Ocağınıza bunun gibi kadın gelmesin.” (Ergin, 1971)

Göçebe Türklerin çadırlarda genellikle çekirdek aile olarak yaşadıkları tahmin edilmektedir. Evlenerek evden ayrılan oğul ise ayrı bir çadırda ailesinin çadırına yakın bir yerde evini kurardı. Dede Korkut’a göre “ bir yiğit ki evlense ok atardı, oku nereye düşse oraya gelin odası dikerdi.” (Ergin, 1971)

Aileler kendi çadırlarında yaşar, çadırların bir araya gelmesiyle de güven duygusunun pekiştirildiği toplulukları oluştururlardı.

Bu göçebe topluluklar, “amaçlarına uygun olarak yalın, özensiz gibi görünen, ama her türlü şart altında kolayca uygulanabilen çok hafif yapı sistemlerini çok uzun bir zaman içinde geliştirmişlerdir. Çadırlar “Yaşama birimleri” olarak gelişmiş ve biçimlenmiştir. (Küçükerman,1996)

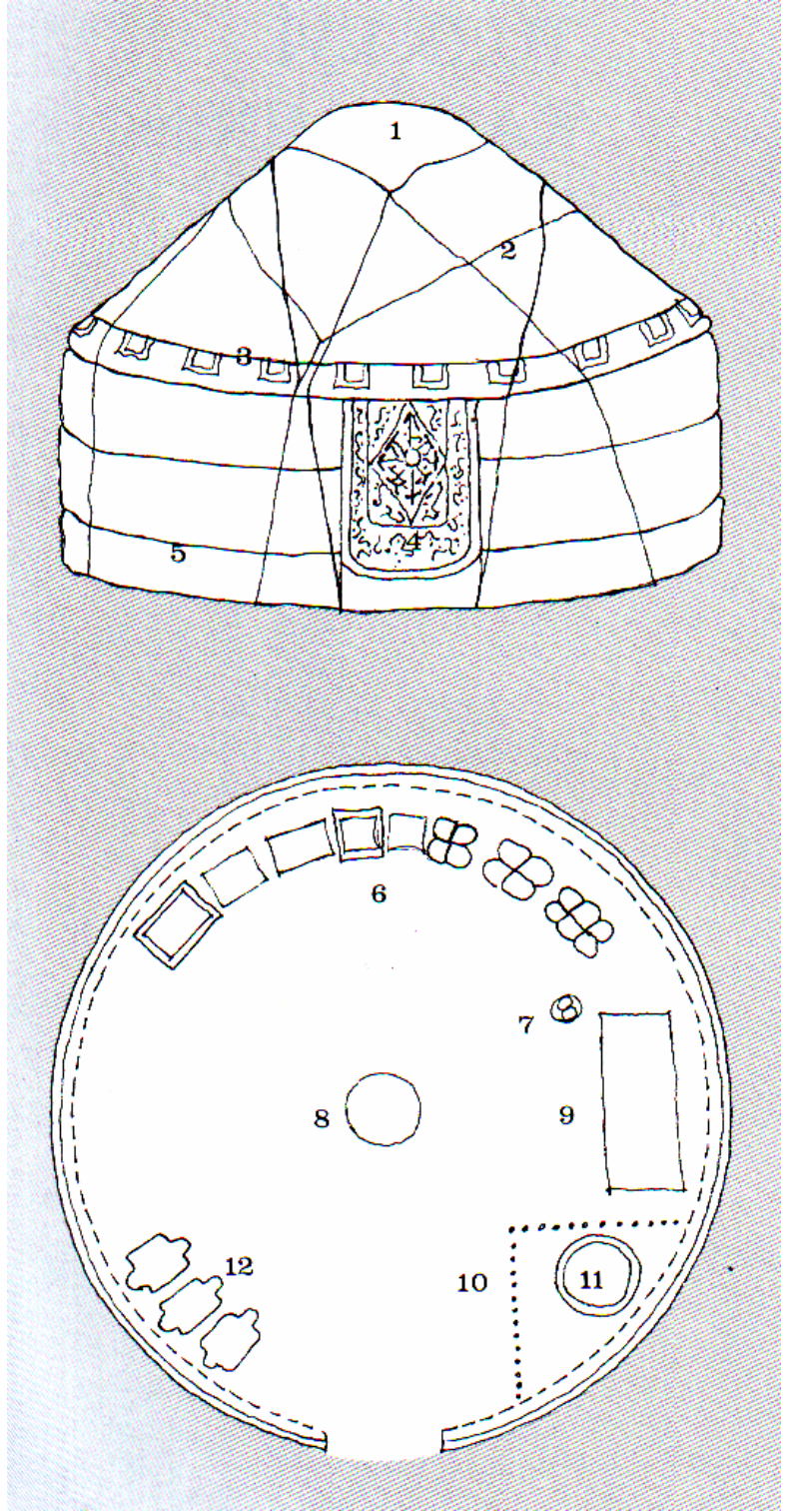

Şekil 3.1. Çadır Toplulukları (Küçükerman,1996)

Şekil 3.2. Çadır Toplulukları (URL-1,2009)

Şekil 3.3. Orta Asya Çadırı İç Düzeni (URL-1,2009)

Şekil 3.4. “Yaşama Birimi” olarak biçimlenmiş bir

Orta Asya Çadırı (Küçükerman,1996)

3.2. Anadolu'ya Göç ve Yerleşik Düzene Geçiş

Türkler İslamı benimsedikten sonra Anadolu'ya gelmişler ve yerleşme düzenine geçmeye başlamışlardır. Bu ortam içinde, “göçebelik kavramı” , İslam dünya görüşü ve Anadolu'nun verileriyle belli oran içinde birleşerek, yeni bir yaşama kavramı ve biçimi ortaya çıkarmıştır. (Küçükerman,1996)

Göçebe Türklerin Anadolu'ya yerleşmelerindeki süreç için şu görüşler etkinleşmiştir:

Bu Türklerin bir kesimi, geleneklerine tümüyle bağlı kalmışlar ve çadırlarda yaşamışlardır.

Yerleşme düzenine geçen toplulukların, bir kesimi toprağı işlemeye başlamışlardır. Çiftçilik yapan halkın, Anadolu'ya yerleşmeden önce Horasan'da göçebelikten çiftçiliğe geçtiği görüşü de bulunmaktadır. (Aksoy, 1963)

Bir kesim göçebe Türkler ise, eski yerleşmelerin bulunduğu bölgelere yerleşmişlerdir. Çevredeki toprak parçalarını bölüp kullanmışlardır. Kendi içlerinde çoğalmalarıyla bölünmeler başlamış ve mahalleler oluşmuştur. (Küçükerman,1996)

Moğol istilasıyla gücünü yitiren Selçuklu Devleti tarih sahnesinden çekilmiş ve 1270 'ten itibaren Anadolu Beyliklerinden biri olan Osmanlı Beyliği, diğer beylikleri kendi bünyesine katmıştır. Halk artık Osmanlı Devleti bünyesinde yaşamaya başlamıştır.

Türk evinin ve odalarının biçimlenmesi, toplum yapısının özellikleriyle sıkı sıkıya ilintilidir. (Küçükerman,1996)

Yerleşmeyle birlikte, toprağın işlenmesi, insan gücünün kullanılması ve günlük yaşantı içinde kişilerin birbirleriyle olan ilişkilerinde değişimler başlar. Göçebe aile ile yerleşmiş aile yapıları değişiklikler gösterir. Bir ev, çadıra kıyasla daha çok sayıda kişinin bir arada ve işbölümü içinde bulunmasını gerektirir. (Küçükerman,1996)

Büyük aile kavramı, göçebelikten yerleşmeye geçişte yapının kuruluşunda ve biçimlenmesinde önemli bir etken olmuştur.

Ana, baba, çocuklar, gelinler ve damatlar bu kez bir çatı altında ya da çevresinde birleşmiştir. Göçebelikte, ailece birlikte kullanılan, ya da yan yana düzenlenen yaşama birimleri olan çadırlar, yapı içinde odalara dönüşmeye başlamıştır. Odaların birbiriyle bağlantıları ise yok denecek kadar azdır. Her odanın avluya ya da sofaya açılan bir tek kapısı vardır. Bu da odaların bağımsız birimler olarak düşünüldüğünü ve kullanıldığını kanıtlar. (Küçükerman,1996)

Osmanlı Devletinin ilk dönemlerinde, mekanlar göçebe kimliğini yansıtan özelliklerini sürdürmüştür. “Anadolu insanı gibi Anadolu evin de Hitit, Frig, Grek, Rum, Ermeni, Fars, Arap ve Türk kültürlerinden olabildiğince yararlandığı ve bu kültürlerin mesken geleneklerinin bir sentezi olarak ortaya çıktığı kesindir.”(Sakaoğlu, 1993)

Ailenin kişileri, ev içinde değişik önemlerde yer alırlar. Evin erkeği ve kadını bu değişik durumları oluşturmuşlardır. Erkek evin en önemli kişiydi. Buna bağlı olarak en önemli ve özenli oda onundur. Bu odalar genellikle “baş oda” olarak tanımlanmıştır. Hanım evin ikinci kişiydi. Günlük yaşantısının büyük kesimi ev içindeydi. “Harem” ve “Selamlık” bölümlerinin bulunduğu geniş kapsamlı evlerde ise günlük yaşantı haremde geçirdi. (Küçükerman,1996)

Anadolu’daki Türk evinin ve odalarının kuruluşunda, İslam dünya görüşünün de önemli etkileri olmuştur. Bunlar şöyle özetlenebilir.

İçe dönük bir yaşantı ve dış ilişkilerde kısıtlı çözümler. Bütünüyle İslam dünya görüşünün, yaşama düzenine getirdiği özelliklerin en önemlileri sayılabilecek bu kavramlar, odaların biçimlenmesinde büyük etkiler yapmışlardır. (Küçükerman,1996)

Türk evi genellikle az katlıdır. Buna bağlı olarak “temel düzen” tek kat için uygulanmıştır. Ancak zamanla katların sayısı artmıştır. Bu durumda da temel düzene uymak için, üst kat diğer katlardan daha üstün tutulmuştur. İşte bu nedendir ki Türk evinin değişmeyen özellikleri daha çok, üst katlarda görülür.

3.2.1. Türk Evi

15. yüzyıldan beri Türk evinin nasıl geliştiğini, yeterli sayıda belgelere dayanmasa da, az çok izleyebiliyoruz. Türk evinin biçimsel özellikleri ve gelişimi S. H. Eldem tarafından rölöve ve restitüsyonlarla ortaya konulmuştur.(Günay, 1999)

Türk Evinin en ilkel durumu “sofasız plan tipi” dir. Odaların birbirleri ile ilişkileri yoktur. Her odaya dışarıdan girilir. Bu türler genellikle bahçe kapısı ve bahçe duvarları ile korunan iç avlulu, ön bahçeli veya yan bahçeli evler için söz konusudur. Anadolu'nun orta, güney ve doğu bölgelerinde uygulanmıştır. Bu tipin ekonomik koşullarla da ilgili olduğu söylenebilir. Örneğin İstanbul'da bu tipe rastlanmamıştır.

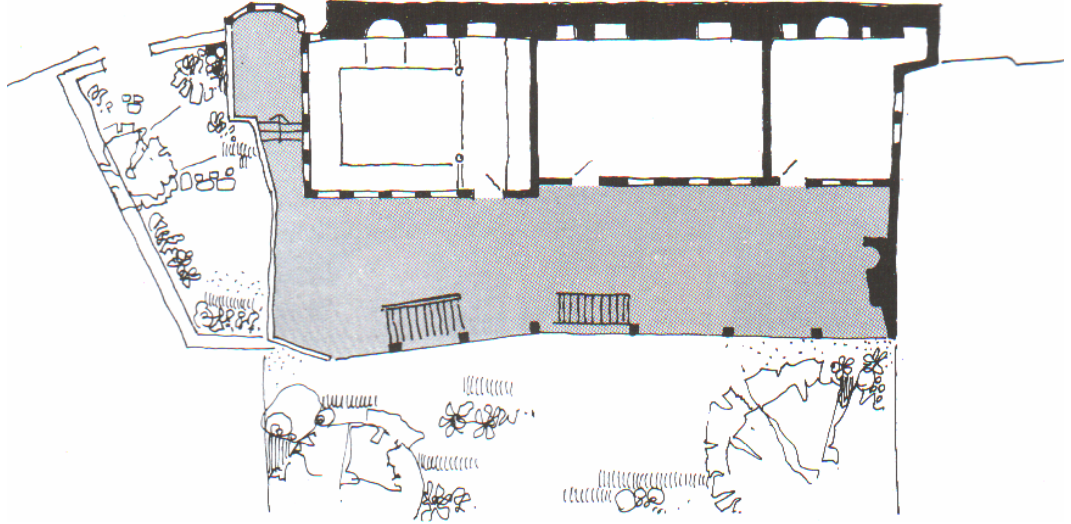
Sofasız plan tipinin iki katlı olanları da vardır. Üst kata avludan bir merdivenle çıkılmaktadır.

Elimizde örnek olmamasına rağmen, 15. Ve 16. Yüzyıllarda evlerin tek katlı veya asma katlı olduğu düşünülmektedir. Odalar bir dış sofa üzerinde sıralanmıştır. İki oda arası eyvanlı, dış sofası direklidir. Sokak cephesi kapalı, pencereler az sayıda, küçük ve dış sofaya açılmıştır. (Günay, 1999)

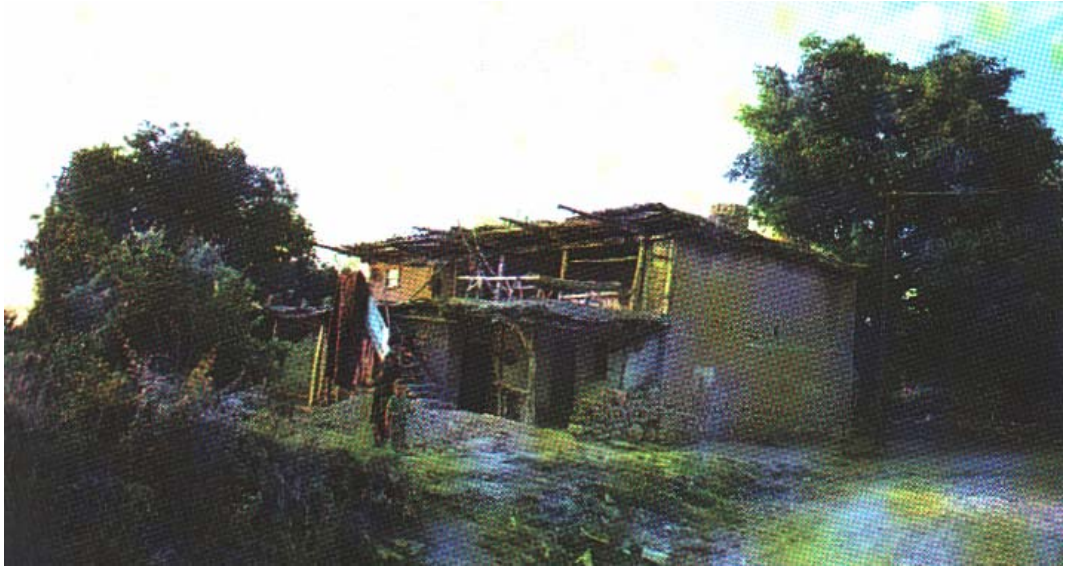
“Dış sofalı plan” tipinde odalar arasındaki ilişkiler ‘sofa’ denilen bir ortak mekanla sağlanır. Anadolu'nun kırsal kesiminde, avlulu ve bahçeli evler için pek çok uygulama alanı bulmuştur. Sofa yılın büyük bir bölümünde oturma mekanı olarak kullanıldığından, doğa ile kucak kucağa yaşamak kırsal kesimi insanların adeta büyülemiştir. Ilıman veya sıcak iklimli yörelerden sofanın önü tamamen açık bırakılmış böylece ev halkı için bir serinleme imkanı yaratılmıştır. Kışın ise odalar ocaklarla ısıtıldığından odalarda barınılmıştır. (Küçükerman,1996)

17. yüzyılda aynı plan tipi devam eder. Evin iki katlı olduğu artık belirgindir. Altta yine bir ara kat olabilir.. Merdivende açık sofanın önünde yerini alır. Bazen iki yandan çıkarak bir sahanlıkla sofaya bağlanır. Odaların arsında eyvan, sofanın iki ucunda sekilikler vardır. Sekiliğin birinde çıralık denilen aydınlatma ocağı olabilir. Sekiler yüzyıl sonunda gelişecek ve çıkmalı köşk oda'lara dönüşecek, sofa böylece küçülecektir. Odaların sofaya bakan duvarları çatkı-dolgu yöntemiyle yapılmıştır. 17.

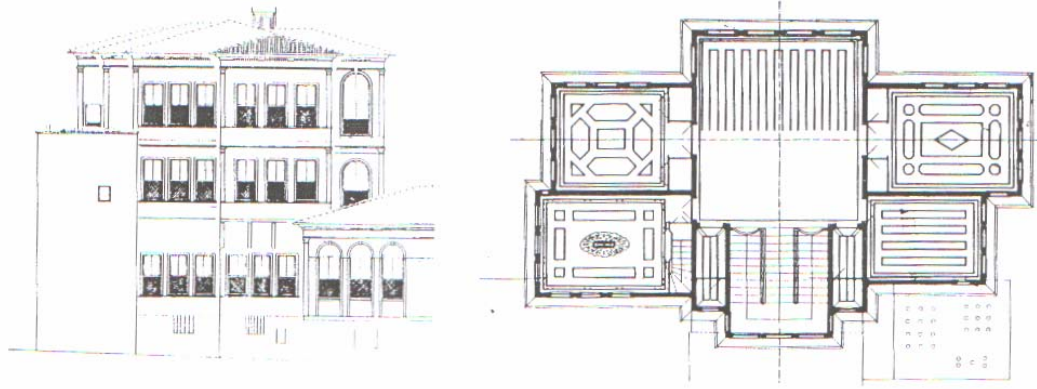
yüzyılın ortalarından itibaren odalar sokağa çıkma yapmaya ve pencerelerle sokağa açılmaya başlar. Tepe pencereleri küçük, geometrik veya camii, mihrap, minber, köşk, selvi desenlidir. Pencere kapakları ince duvarlarda dışa açılmaktadır. Çıkma duvarı artık ahşap çatkılıdır. (Günay, 1999)

Şekil 3.5. Dış Sofalı Ev (Küçükerman,1996)

Şekil 3.6. Anadolu'da bir köy evi (Bammer,1996)

Şekil 3.7. İç Sofalı Plan Tipi (Eldem, 1993)

18. yüzyılda ortaya çıkan “İç sofalı Plan Tipi” geleneksel Türk evinin en yaygın olanıdır. Sofa odalar arasında alınarak halk arasında karnıyarık diye adlandırılan bir plan tipi ortaya çıkmıştır. Dış sofalı eve nazaran daha muhafazalı olması nedeniyle Anadolu ve Rumeli'nin her iklim kuşağında kullanılmıştır.

Bu eğilim önce Edirne'de 17. yüzyılın ikinci yarısında başlıyor ve 18. Yüzyıl başında İstanbul'a taşınıyor. Eyvan sayısı arttıkça sofa T biçimli dışa açık veya haç biçimli dışa kapalı oluyor. Ancak taşrada açık dış sofa bu yüzyılda da devam ede gelmiştir. (Günay, 1999)

Özellikle sıkışık yerleşmelerde, kasaba ve şehirlerde tercih edilmiştir. Dış sofalı evlere nazaran daha fazla odayı içermesi, daha ekonomik olması bu tercihin ana nedenleridir.

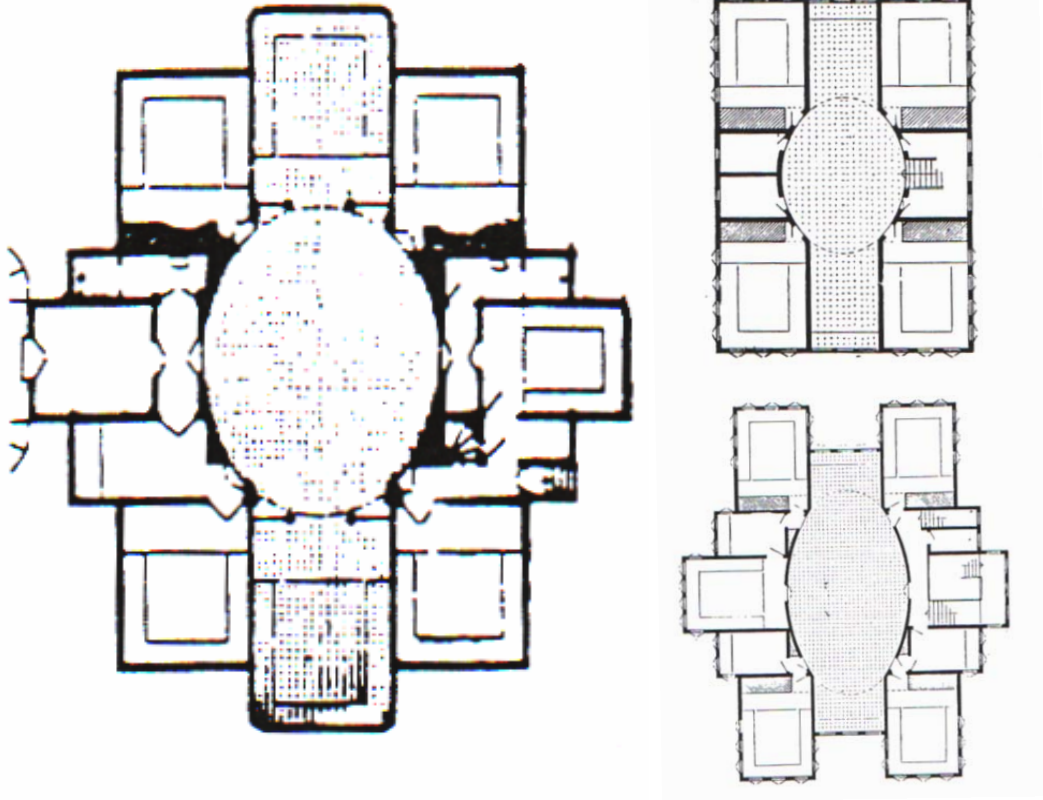
Bu türde sofa, ya güneşli, manzaralı yöne veya sokağa yönlendirilmiştir. Merdivenin durumuna göre, sofanın bir veya her iki ucunda köşk, sekilik gibi isimlerle anılan özel mekanlar yer almıştır. Burada ya bir sedir bulunurdu veya biraz yükseltilerek hatta sofadan parmaklıklarla ayrılarak biçimlendirilmiş bir geniş oturma köşesi düzenlenirdi.

En eski tiplerde merdiven sofanın dışında bulunurdu. Daha sonraları sofanın içine alınmış fakat rast gele konumlandırılmıştır.

18. ve 19. Yüzyıllarda öncelikle İstanbul'da "orta sofalı plan tipi" uygulanmaya başlamıştır. İstanbul'da saray, köşk gibi yapılarda orta sofa çok değişik ve ilginç biçimler almış, böylece ev tasarımına zenginlik kazandırmıştır. Sofanın ortaya alınması ile ev planları daha çok kare veya kareye yakın dikdörtgenler haline dönüşmüştür. Binanın dört köşesine dört oda yerleştirilmiş, oda aralarına da merdiven, eyvan, hale, kiler, mutfak gibi servis mekanları getirilmiştir.

Sofa önceleri dört köşe iken, zamanla köşeler pahlandırılmış, sekizgen, çokgen, oval veya eliptik şekiller oluşmuştur.

Sofanın muhafazalı olması evin iyi ısıtılabilmesine imkan sağlamış, bu da soğuk bölgeler için tercih sebebi olmuştur.

Şekil 3.8. Orta Sofalı Plan Tipi (Akın, 1990)

Tüm dönemlerde Türk Evi esasta bir katlıdır. Değişik faktörlerle kat adedi birden fazla olsa bile esas kat daima tektir. Bu esas kat, birkaç katlı evlerde mutlaka en yukarıdaki kattır. Kırsal kesimde, bahçe içinde ve serbest yerleşim alanlarında tek katlı, şehir içinde, dar ve sıkışık alanlarda ise iki ve üç katlıdır. Yaşama katı, hava, güneş ve manzaradan yararlanması için son katta düzenlenmekte, zemin kat ise daha çok giriş avlusu (Hayat) , iş evi (Bağdamı) , kiler (Mahzen) , ambar, samanlık, ahır olarak değerlendirilmektedir (Küçükerman,1996)

Türk evi Osmanlı Devleti döneminde imparatorluğun büyümesi sonucu Anadolu dışına da yayılmış olmakla beraber en yoğun olarak Anadolu'da kök salmış ve serpilmiştir. (İzgi,1996)

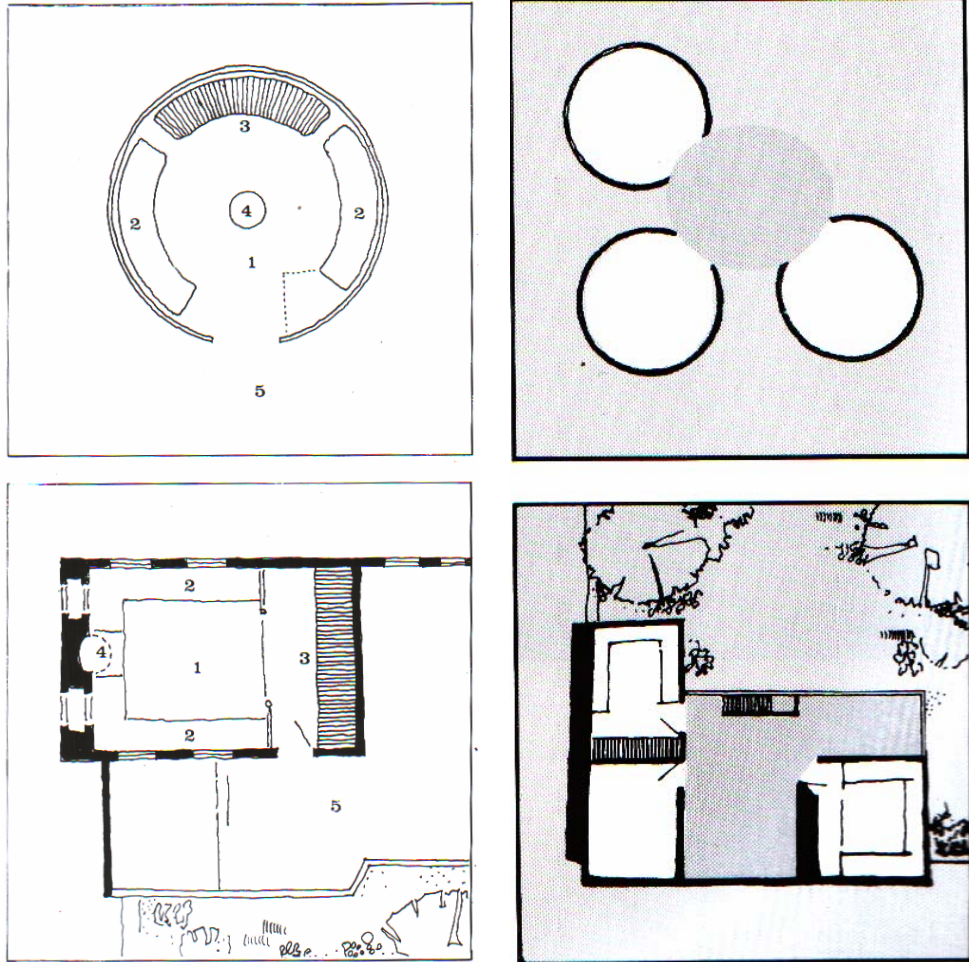

Şekil 3.9. Türk Evi (Küçükerman,1996)

Türk Evinde Oda ve Sofa

Türk evinde oda, atalarının yaşadığı çadıra eşdeğerdir. Çadır nasıl tüm eylemleri karşılayan bir birim ise, oda da yaşamla ilgili bütün eylemleri yerine getiren bir bütündür.

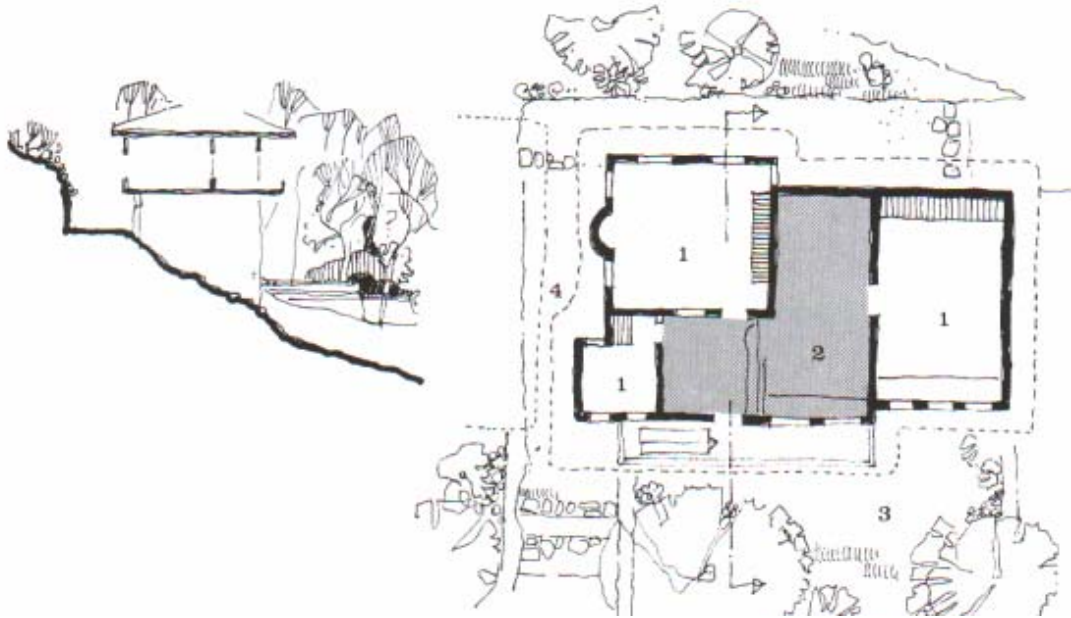
Osmanlı mimarlığı büyük ölçüde Türk-Moğol ‘yurt’undan etkilenmiş görünmekte; bu etki sivil mimarlıkta da Türk evinin oturma odaları ve özellikle başodanın düzenlenmesinde göze çarpmaktadır. Orta Asya yurtlarında erkekle kadın arasında mimari bir ayırım görülmediğine dikkat etmek gerekir. Bu ayırım yalnızca davranış biçimiyle ifade edilir. Bu durum Anadolu’nun kara çadırlarının yanı sıra Türk evinde de gözlenmektedir. (Bammer, 1996)

Şekil 3.10. Orta Asya Çadırı – Türk Evi İlişkisi (Küçükerman,1996)

Çadırla Türk evi arasındaki davranışsal ilişki sık sık çağrıştırılmıştır. Türk evinde bir odanın kullanımı ile çadırın iç düzenlemesi arasında da bağlantı kurulmuştur. Çünkü tıpkı çadırda olduğu gibi odanın ortası boşluktur. Ortadaki boşluğu sedirler çevreler. Odanın birden fazla işlevi vardır. Bu evlerin ilk tasarımındaki tüm kendine özgü yönler, özellikle Anadolu'da Balkanlar'ın bazı yörelerinde yüzyıllardır korunmuştur. Bu, ahşap konut mimarisi geleneklerinin en köklülerinden biridir. (Kuban, 1996).

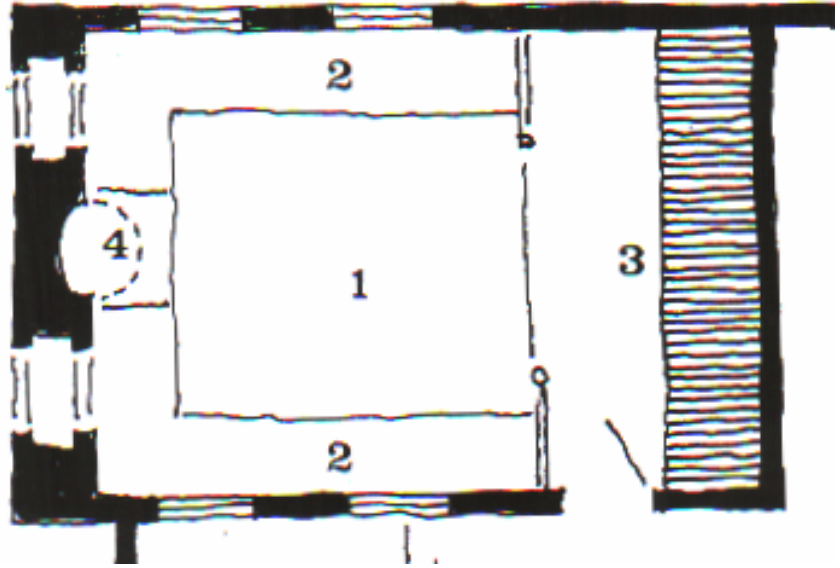
Odalar genellikle kare veya kareye yakın dikdörtgen şeklindedir. Binanın arsaya oturduğu hangi şartlarda olursa olsun üst kat odalarda çıkmalarla oda iç mekanının düzleştirilmesi yoluna gidilmiştir. (Küçükerman,1996)

Şekil 3.11. Odanın şekillenmesi (Küçükerman,1996)

Oda yaşamla ilgili, oturma, dinlenme, yemek hazırlama, yemek yeme, ısınma, yatma gibi tüm eylemleri karşılayabilecek donatıya sahiptir. Odaların hemen hepsinde ısınmak, yemek pişirmek ve hatta aydınlanmak için de kullanılan birer ocak vardır. Odaların en önemli özelliği, yatak ve yorganların muhafaza edildiği ve bir köşesinin de banyo olarak kullanıldığı yüklük bulunmasıdır. Bu yüklükler, evdeki bütün eşyaların saklanması sağlar. Bir köşedeki banyo ise, genellikle gusül abdesti almak amacıyla kullanılır. Çünkü bu dönemlerde asıl yıkanma yerleri, sıhî olduğu da kabul edilen şehir hamamlarıdır. Odaların; oturma, yatak, misafir, çocuk odaları gibi

belli işler için tahsis edilmemesi, Türklerin göçebe anlayışıyla ve gelenekleriyle doğrudan ilgilidir. Çünkü Osmanlı ailesi aynı odada yemek vakti yemek yer, sair zamanlarda oturur, gece olunca yatakları serip uyur, sabah olunca da sergileri kaldırıp hayatına devam ederdi. Evlerdeki döşemeler oldukça sade olup, mobilya yerine, pencere kenarında divan ve sekiler, yerlerde çoğu zaman kilim, bazen halı ve yer minderleri bulunurdu. (Küçükerman,1996)

Şekil 3.12. Oda (Küçükerman,1996)

Şekil 3.13. Oda (URL-2, 2008)

Sofalar

Sofa, odalar arası ortak bir mekandır. Türk evinin en karakteristik öğelerinden biridir. Bütün oda kapıları sofaya açılır. Sofalar bir sirkülasyon alanı olmakla birlikte aynı zamanda bir oturma ve toplanma alanıdır da. Dolaşım dışında kalan bölümlerinde biçimsel değişime uğrayarak ilginç oturma köşeleri oluşmuştur. Sofa değişik yörelerde sergah, sergi, sayvan, çardak, divanhane gibi isimler alırlar.

Şekil 3.5. Sadullah Paşa Yalısı Sofası (URL-3 , 2009)

4. TOPLUMSAL DEĞİŞİM SÜRECİ VE KONUT

Türkiye’de konut incelenirken çoğunlukla izlenmiş olunan yol konunun zamansal olarak dört döneme ayrılmasıdır. Bu dönemler:

1. 19.yy ikinci yarısından Cumhuriyet’in ilanına kadar geçen süre
2. Cumhuriyet’in ilk yıllarından 1950’lere kadar geçen süre
3. 1950’lerden 1980’lerin başına kadar geçen süre
4. 1980 sonrası olarak ayrılmıştır.

Türk toplumunda bu süreci incelenmeye 19 yüzyılla başlanılmasının nedeni; köklü değişimlerin sanayi devrimiyle birlikte ortaya çıkmasıdır.

Avrupa’da yaşanan bu gelişmelerin Osmanlı Devleti’ne uzak kalması ve bu değişimlere ayak uyduramayan yapının güç kaybetmeye başlamasıyla sonuçlanmıştır.

Osmanlı konumu itibariyle hem Batı, hem de Doğu toplumlarıyla sürekli etkileşim halinde olmuştur. Toplumsal yapısına yakınlığı nedeniyle daha çok doğu toplumlarıyla ilişkili olmuştur. Doğu ile etkileşim halinde kalarak, geleneksel, durağan ve içe kapalı toplum yapısını korumayı yüzyıllarca başarmıştır. Avrupa’da ortaya çıkan ve kayıtsız kalmasının mümkün olmadığı gelişmelerle Osmanlı toplumu Batı etkisine girmeye başlamıştır.

19. yüzyılla başlayan bu süreçte Batılı unsurlar, önce saray ve çevresinde ve eşzamanlı olarak büyük kentlerde yaşayan gayrimüslimlerin yaşamına girmiştir. Temelde değilse de şekilde yaptığı değişiklikler ve bunların etkileri aile ve toplum yaşantısına yansımıştır.

Bu dönemler üzerinde yapılan çalışmalarda Türkiye’de yaşanan değişimlerin topluma ve aile yapısına yansımaları ele alınmıştır. Dönemsel çalışmalarda genellikle İstanbul örneklenmiştir. Bu Batı etkisiyle ortaya çıkan değişimlerin ilk olarak İstanbul’da görülmesinden kaynaklanmıştır. İstanbul tüm dönemlerde toplumsal ve iktisadi açıdan ülkenin en önde gelen kentidir.

Bu dönemler; 19.yy ikinci yarısından Cumhuriyet'e kadar geçen süre (Osmanlı Devleti'nin dünya kapitalizmine eklemelendiği dönem). Cumhuriyet'in ilk yıllarından 1950'lere kadar geçen süre (Köktenci bir modernite projesinin tek partili siyasal rejim tarafından yaşama geçirilmeye çalışıldığı dönem). İkinci Dünya Savaşından 1980'lerin başına kadar geçen süre (Popülist bir modernite projesinin ön planda olduğu, Anadolu'nun değişiminin başlamasıyla köyden kente göçün hız kazandığı dönem). 1980 sonrası olarak ayrılmıştır.

Türkiye'nin Dünya'nın yaşadığı küreselleşme olgusunun etkileri altında kalmaya başladığı dönem olarak özetlenmektedir.

4.1. 19.yüzyıl Türkiye'de Yenileşme Hareketleri ve Dönem Konutuna Etkisi

4.1.1. Toplumsal Değişimler

Osmanlı Devleti 17. Yüzyılda gerileme ve çöküş sürecine girmiştir. Karlofça Barış Antlaşması'nın imzalanmasıyla Devlet ilk kez toprak terk etmiştir. Bu durum halk tarafında derin bir tesir yaratmıştır. Askeri sahada da Batı ülkelerinin Osmanlı'ya nazaran ilerleme kaydettikleri açıkça görülmüştür. Ardından Lale Devri olarak adlandırılan dönemin başlamasıyla Osmanlı Saray çevresinin Batıya özellikle de Fransa'ya karşı ilgisi artmıştır. Ancak bu dönemde yenileşme adına matbanın gelişi dışında kayda değer bir gelişmeler olamamıştır.

18. ve 19. Yüzyıllarda Avrupa'da yeni buluşların üretimde kullanılması, buhar gücüyle çalışan makinelerin; makineleşmiş bir endüstriyi ortaya çıkarmasıyla başlayan "Endüstri Devrimi" diye adlandırılan yeni dünya düzeni kurulmuştur.

Endüstrileşmenin ilk adımları İngiltere'de atılmış olduğundan bu olayla birlikte gelen sosyal ve kültürel değişim en çarpıcı biçimde İngiltere'de yaşanmıştır. (Boyla, 1999)

Bu olay Batıya özgü olmakla birlikte bütün dünyayı derinlemesine etkiledi.

Batıda İngiltere'den başka hiçbir toplumda sanayileşme sadece kendi iç dinamikleri ile başlamamıştır. Hele sanayileşmesi geç kaldıkça, İngiltere'den başlayarak tarım toplumundan sanayi toplumu yapısına geçen her toplum, geç kalanlara eli erdiğince

müdahale eder olmuştur. Osmanlı toplumu da böyle dış dinamiklerle başlayan büyük yapısal değişimleri yaşamış, giderek kendi iç dinamikleri ile yeni toplum evrelerine ulaşmaya çalışmış bir devlettir. (Kıray, 1999)

Osmanlı İmparatorluğunun sanayileşmiş Avrupa toplumları ile etkileşiminin yoğunlaştığı 18.yüzyıl sonu ve 19.yüzyıl içindeki oluşumları ve bu etkileşimin yarattığı iç dinamikleri Kıray şöyle özetler;

Yeni mahalli güçler, sultan-ayanlar ilişkileri, milliyetçilik cereyanları ve Yunanistan'ın ve diğer Balkan ülkelerinin ayrılışı, yeni hukuksal düzenlemeler, Tanzimat hareketi, yeni vergi düzeni –iltizam- . Yeni mülkiyet düzeni –toprak kanunu- , yeni kamu düzenlemeleri –mecelle ve kanunu esasi- , yeni eğitim düzenlemeleri –harp okulu, tıbbiye, mühendishane, mektebi mülkiye-, yeni ekonomik örgütlenmeler –bankalar, sigortalar, büyük mağazalar, vs. ki bu liste daha da uzayabilir ve içine yeniden oluşan gazete, roman, piyes yayımları, tiyatro, sarayın da büyük katkısı olan yeni resim ve yeni müzik etkinlikleri eklenebilir. (Kıray, 1999)

Ancak değişim birden olmadı ama küçük küçük ilerlemeler 19. yüzyılın son birkaç yılında insanların kendilerini bir yüzyıl öncesine göre çok farklı bir çevre içinde bulmalarına neden oldu. (Boyla, 1999)

Osmanlı toplumunda Tanzimat sonrası yaşanan değişimler toplumun iç dinamiğinin bir sonucu değildir. Buna rağmen;

Bu “değişme” o kadar belirgindir ki İstanbul'da, İzmir'de, Trabzon'da bu faaliyetlerin hepsi şehirde de kendine yeni mekanlar seçmiştir. İstanbul'da bunlar eski yarımadadan çıkıp Galata'ya, Beyoğlu'na, Beşiktaş ve ötesine yerleşmişlerdir.

Sultan bile sarayını bu yöreye taşımıştır. Kısaca bütün 19. yüzyıl boyunca Osmanlı toplumu temel değişme çerçevesine uyar bir biçimde farklılaşmaya, örgütlemeye ve genelde kurumlarının ve yaşamının birçok yönünü, dinselliği kişinin inancına bırakacak şekilde yeniden düzenlemeye yönelmiştir. (Kıray, 1999)

Şekil 4.1. Batılılaşmanın merkezi Beyoğlu (Belge, 1983)

Şekil 4.2. Toplu taşıma araçlarında “harem-selamlık” bölümlenmesine dayanan mekan ayrışması ortadan kalkmıştır. (Belge, 1983)

Günlük hayatın Batılılaşmaya başlaması büyük ölçüde devlete ilişkin bir konudur. Batılılaşma tercihini yapan da uygulayan da, öncelikle devlet olmuştur. Devlet bazen “zorlama” çok zaman “teşvik” denebilecek tedbirlerle süreci desteklemiş, kimi zaman ise sadece “göz yummuştur”.

Osmanlı Devleti'nin başlattığı bu yenileşme hareketleri devlet düzeni, kurumsal yapı, ekonomi ve toprak düzeninde yapılan bu önemli değişikliklere rağmen yetersiz kalmıştır.

4.1.2. Aile Yapısında Değişimler

Osmanlı toplumu 19. Yüzyılda önemli sosyal, politik, ekonomik ve kültürel dönüşümler geçirmiştir. (Enlil, 1999)

Toplumun en küçük birimi olan aile tüm bu değişimlerden geç de olsa etkilenecektir.

19. yüzyıl reformlarının ve yeni ekonomik ilişkilerin kültürel sistem üzerinde de önemli etkileri oldu. Bir yandan gayrimüslim ticaret burjuvazisinin ortaya çıkışı, diğer yandan, idari reformlar sonucu yeni bir Müslüman yönetici seçkinler sınıfının oluşması, Osmanlı toplumunun klasik yapısını dönüştürdü. Bu gruplar toplumsal dönüşümün baş aktörleri ve modernleşmenin taşıyıcısı oldular. (Enlil, 1999)

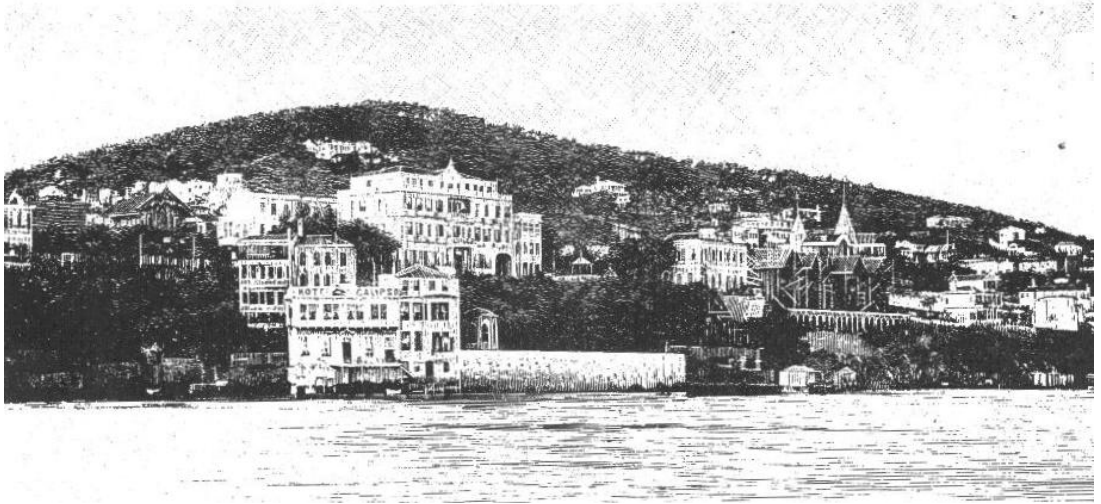
Osmanlı ailesinin geleneksel çekirdeği bu dönemde pek değişikliğe uğramaz; ancak asıl değişiklik çekirdeğin etrafını saran ve zamanın koşullarıyla orantılı olarak daralıp genişleyen değerler halkasında gözlemlenebilir. Alt tabaka aile yaşantısı, bu dönemde geleneğin izinde yürümektedir. Üst tabaka yaşantısında ise modernleşme doğrultusundaki yenilikler birbirine zincirlenerek ailenin geleneksel özünü kuşatırlar. Üst tabaka ailesinin yaşantısı bu dönemde yeni bireylerin katılımıyla genişlemiştir. Zenci dadı, Çerkes hizmetçi gibi işlevleri belli bir toplumsal kökene sahip yardımcı elemanlarının yanına Fransız mürebbiyenin de alınmasıyla aile yaşantısının modern çerçevesi tamamlanır. (Işın, 1985)

Köşk konak hayatı 19.yy'da ağırlığını daha çok duyurmaya başlamıştır. Ayrıca aile yaşantısı sivil konut sembolüne bağımlı olmaktan çıkarak yeni mekanlara uzanmaya başlar. Asıl yaşanan konutun dışında bir “sayfiye evi” sahibi olma düşüncesi bu dönemde ortaya çıkar. (Işın, 1985)

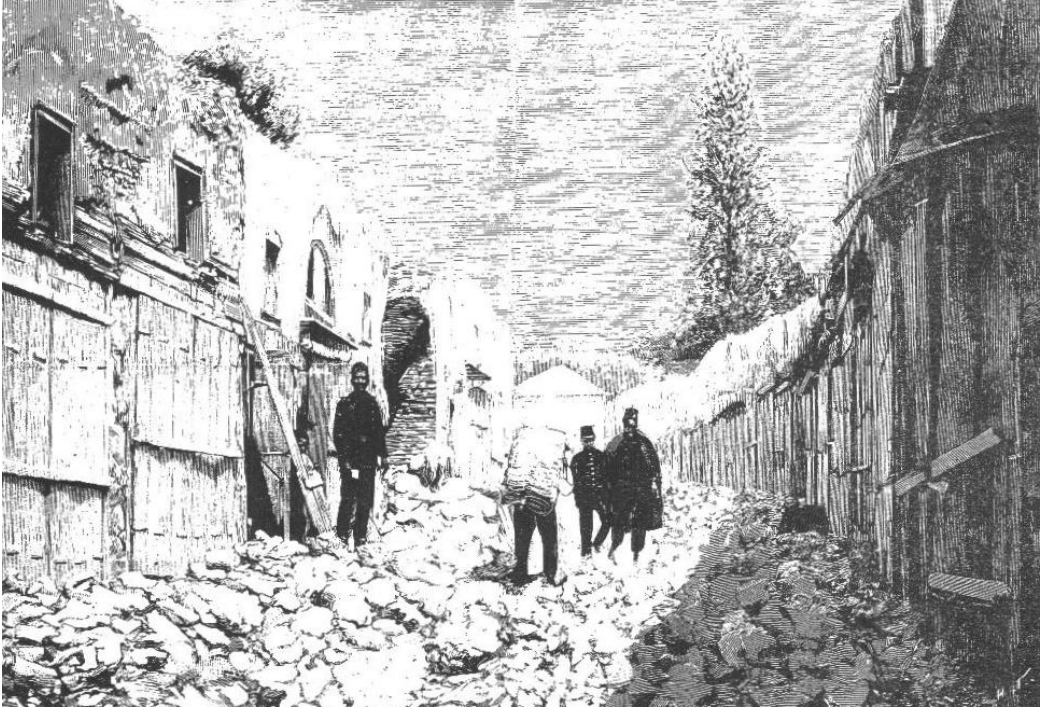
Bu etkiler altında ailelerin yaşantısı daha da dışa dönükleşmiş, kadın ve erkekler sosyal hayatta bir araya gelebilmeye başlamışlardır. Kadın ve erkeklerin sosyal ortamlarda görüşebilmesi üst sınıflarda ev ziyaretlerini ve alafranga davetleri getirmiştir. Konutlarda harem ve selam ayırımı zayıflamış ve konuk odası, yemek odası gibi yeni mekanlar ortaya çıkmıştır. (Ceyhan, 2002)

Klasik Osmanlı Mahallesi 19.yüzyıldaki gelişmelerle birlikte dar ölçekli yaşam alanının dışına taşmaya başlar.

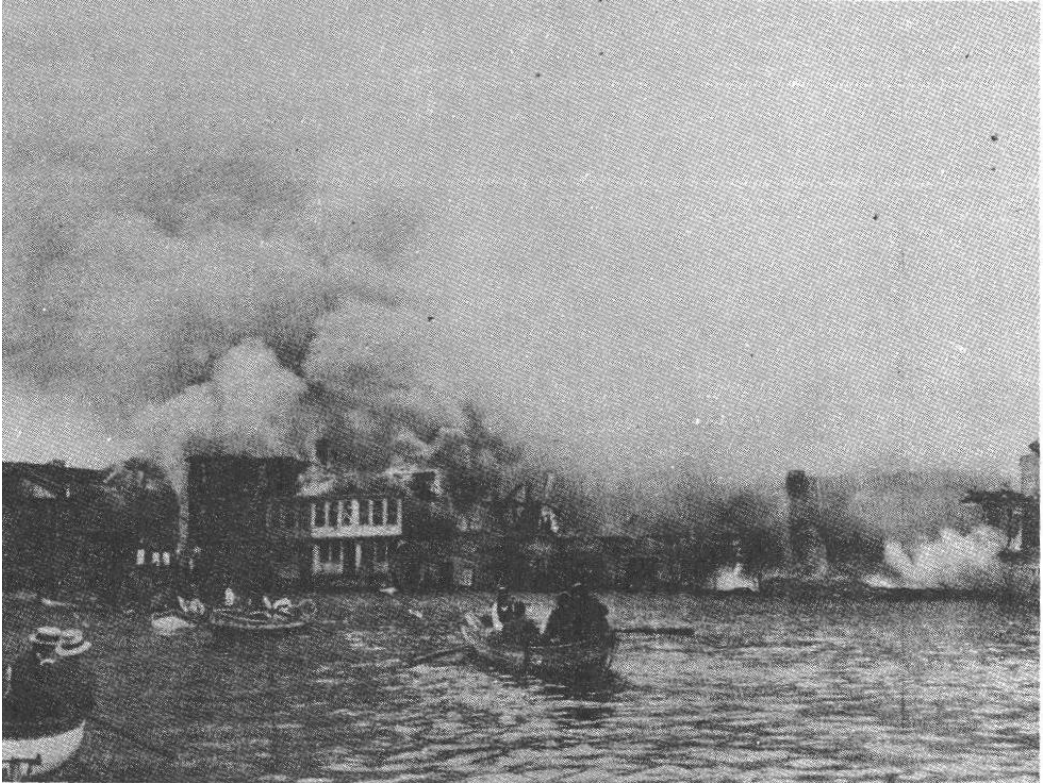
Sur içi İstanbul’unda dar ölçekli mahallelerin yoğun nüfusun gereksinimlerini karşılayabilecek güçten yoksun oluşları, aile yaşantısını da olumsuz yönde etkilemiştir. Ardışık düzende sıralanan konutların, canlı bir organizmayı oluşturan hücreler gibi mahalle ölçeğinde yerlerini almaları, başta yangın ve salgın hastalıkların çok çabuk yayılmasına neden olmuştur. (Işın, 1985)

Şekil 4.3. Büyük Ada (Gülersoy, 1983)

Şekil 4.4. Büyük İstanbul Depremi (Belge, 1983)

Şekil 4.5. Balat Yangını (Tekeli, 1983)

Aileler başka bölgelere doğru göçe zorlanmışlardır. İstanbul'un Müslüman kesiminde olduğu kadar azınlıklar arasında da zorunlu yer değiştirmeler gerçekleşmiştir. Fener- Balat bölgesine yerleştirilen Yahudiler, nüfus yoğunluğuyla ters orantılı dar mekanlar içinde apartman mimarisinin ilkel bir biçimi olan konut tipini yaratmışlardır. Ancak asıl apartmanlaşma aileye belli bir gelir kazandırmak amacıyla değil, ailenin toplumsal statüsünü modern bir sembolle geliştirmek için özellikle nüfus yoğunluğunun fazla olduğu Beyoğlu çevresinde başlamıştır. 19.yy'un sonlarına doğru birkaç katlı apartmanlar Beyoğlu'nun silüetine katılırlar. Aile yaşantısının apartman ölçeğinde aldığı yeni biçim de, modernleşmenin desteklediği bir gündelik hayat ögesi olarak gelişir. (Işın, 1985)

Aile ve mahalle yaşamına, özellikle de kadının konumuna bağlı hukuk ve örf kalıplarının da geleneksel çerçevesine bağlı kalmaktan çıkmaya; mahremiyet, mekansal kapalılık, içedönüklük özelliklerinin her ölçekte giderek çözülmeye başladığını da bir başka önemli toplumsal değişme bileşeni olarak belirtmek gerekir. (Yücel,1996)

4.1.3. Konut Kültüründe Değişimler

Osmanlı İmparatorluğu'nda 19.yüzyılda başlayan ekonomik ve toplumsal dönüşüm birçok alanda olduğu gibi yapı üretimi alanında da önemli değişikliklere yol açmıştır.

Batıyla ilişkilerin güçlenmesi konut alanında önemli değişimlerle sonuçlanıyordu. Başlangıçta Gayrimüslim halk tarafından benimsenen fakat daha sonraları yaygınlaşan yeni yaşam kalıpları konut tipolojisine, daha önce var olmayan "sıra ev" , apartman gibi türleri ithal ediyordu. Önceleri sadece İstanbul'da var olan bu eğilim, giderek diğer Anadolu kentlerinde görülmeye başlandı. (Sey, 1998)

Geleneksel tipolojinin, özellikle yüzyılın daha geç dönemlerinde de varlığını sürdüren örneklerinde, çağın yeni toplumsal gelişmelerinden ve kültürel üslupsal tercihlerinden etkilenmeye başlamış olduğudur. Nitekim gerek geleneksel mahallelerde yer alan irili ufaklı konut örüntüsü içinde ön plana çıkan konaklarda, gerek Boğaziçi'nde inşa edilen ve görece olarak daha iyi belgelenmiş olan büyük

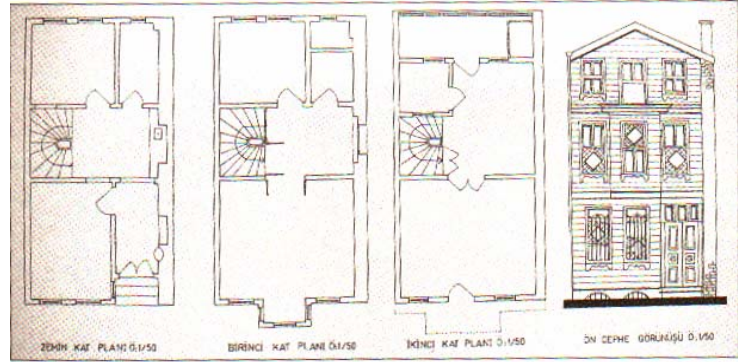
yalılarda bu değişikliğin biçimsel izlerini bulmak mümkündür: Zemin katlar kullanılmaya başlanmış; bunlar üst katlarla eş plan şemalarına göre düzenlenmiş; kentsel örneklerde bazı konut girişleri sokağa açılmaya başlamış; pencereler, yeni ve kısmen ithal yapı malzemelerinin de katkısıyla büyümüş; cepheler temel tipoloji ve “geleneksel Osmanlı” biçimsel özelliklerinin yanı sıra Yeni-Klasik, Yeni-Barok profil, bezeme ve elemanlarla donatılmaya başlanmıştır. Ancak yüzyıla damgasını vuran ve yüzyılın toplumsal, kurumsal gelişmeleriyle bütünleşen özgül konut tipleri, kullanım ve zevk unsurlarına bağlı olarak ikincil sayılması gereken biçimsel değişiklikler gösteren bu geleneksel örnekler değil; daha önce görülmeyen yeni ve özgün konut tipleridir. (Yücel,1996)

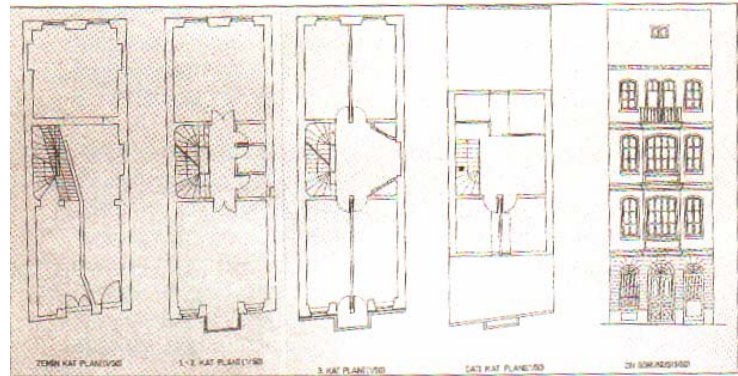
Şekil 4.6. Sıra evler (Işın, 1983)

Sıra evler

Yeni tipolojik değişimin ilk örneğini, mekan düzeni açısından çok fazla değişikliğe uğrayan ve yeni yol dokuları üzerinde "bitişik diziler içinde yer alan" orta ve küçük konutlar vermektedir. Bazı geleneksel yapımsal ve biçimsel özellik ve elemanlar: ahşap yapı sisteminin kullanılması, cumbalar, bazı cephe oranları, pencere düzenleri vb eski gelenek ve kalıpları muhafaza etse de, kentsel düzen ve strüktürdeki değişimlerin ve toplumsal yapıdaki farklılıkların bu yapıları çok daha köklü olarak etkilediği görülmektedir. Bitişiklik, küçük, dar parseller üzerinde yer alma, cephe-yol çizgisi sürekliliği, bitişik cephelerde yangın duvarları, genellikle yükseltilmiş giriş kapılarının doğrudan yola açılması, zemin katların kullanımı, konutların yola ve bahçeye eşdeğer olarak açılması ve daha önce de değinilen Batılı üslup öğelerinin biçimsel kurguya katılması, bu dizi konutların bir geçiş dönemi strüktürü olarak konumlarını anlamlı kılmaktadır. (Yücel,1996)

Şekil 4.7. Tek ailelik konut (Enlil, 1999)

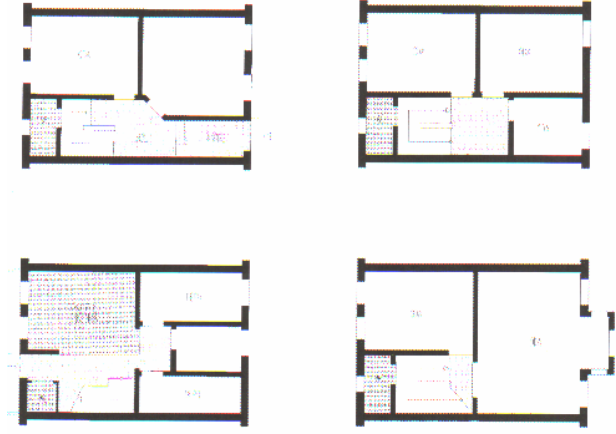
Şekil 4.8. Pera'da tek ailelik konut (Enlil, 1999)

Yukarıdaki gelenekselden dönüşmüş tipoloji, yol düzeni açısından ‘‘imar görmüş’’ mevcut yapı adalarının çoğunda ve birçok yeni kentleşen mahallede geçerlilik kazanırken, özellikle yüzyılın ikinci yarısı ve son çeyreğinde yangın sonrası planlanan veya toplu bir düzenlemeyle imara açılan kimi alanlarda yaygın uygulama olanağı bulan bir başka konut türünü ‘‘sıra evleri’’ oluşturmaktadır.

Bu konutlar, örnek aldıkları Batılı modeller açısından olsun, üzerinde yer aldıkları yeni kent strüktürüyle kurdukları tipolojik-morfolojik bütünlük açısından olsun, düzen-plan-yenilik özellikleri bakımından olsun, dönemin yenilikçi, ıslahatçı, rasyonalist idealleriyle de çok iyi buluşan bir kentsel mimari anlayışı ortaya koymaktadır. Nitekim, Tanzimat’ın en önemli siması olan Mustafa Reşit Paşa’nın da elçilik döneminde Sultan’a yolladığı mektuplarda, yeni imar düzeni önerileri arasında İngiliz sıra evlerini ısrarla vurguladığı ve bunları, Paris apartmanlarıyla karşılaştırdığında, Osmanlı (İslam) toplumsal yaşam töreleri açısından, yeni kentsel konut türü olarak çok daha uygun bularak uygulanmak üzere salık verdiği bilinmektedir. (Yücel,1996)

Şekil 4.9. İmar görmüş yapı adaları (Enlil, 1999)

Şekil 4.10. Surp Agop Sıra Evleri (Bilgin, 1996)

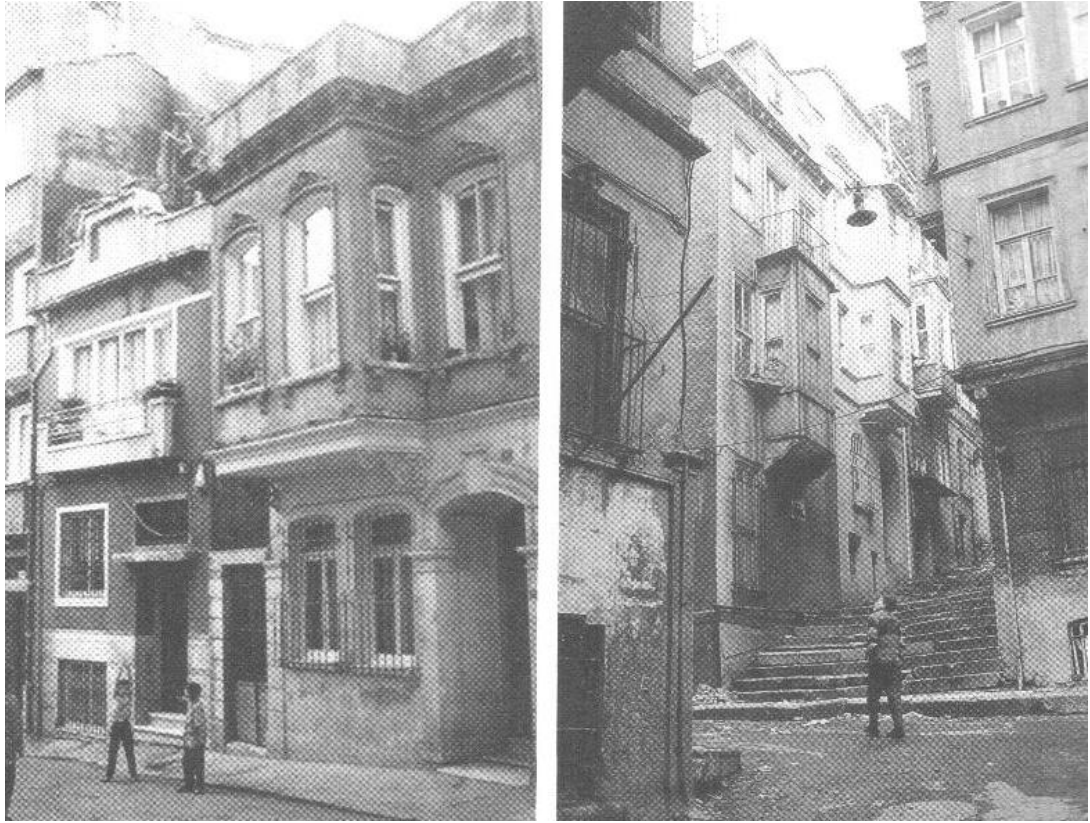
Şekil 4.11. Beşiktaş Akaretler Sıra Evleri (Ünal, 1979)

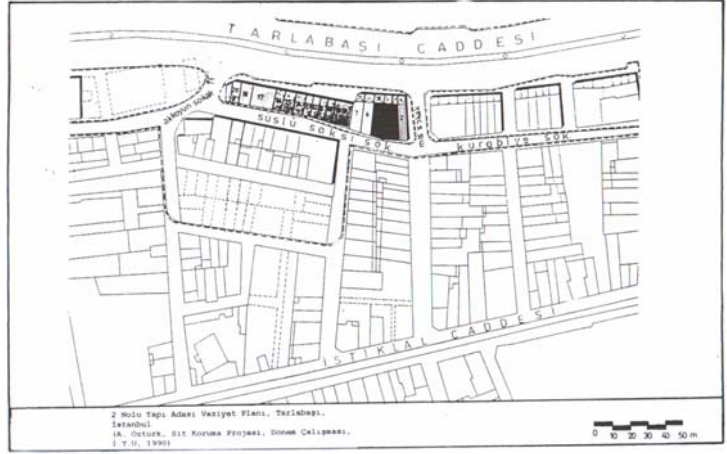
Şekil 4.12. Ortaköy Onsekiz Akaretler Evleri (URL-4, 2009)

Kentin değişik yörelerinde ve özellikle de orta gelir gruplarının yaşadığı semtlerdeki imar görmüş yapı adalarında dar parseller üzerinde yer alan bu konutlar, ahşap ya da kagir farklı yapı sistem ve malzemelerinden inşa edilebilmelerine, Yeni-Klasik, Yeni-Barok, Art Nouveau ve karma eklektik üslupsal özelliklerle taşıyabilmelerine, yol eğimi ve topografya gibi çevre koşullarına yaptıkları uyum farklılıklarından doğan değişik biçimsel, pitoresk görünüm çeşitlilikleri sunmalarına karşın, plan tipolojisi, kullanım özellikleri, yol-parşel-bahçe ilişkileri ve kat hiyerarşileri açısından bazı ortak özellikleri paylaşmaktadır:

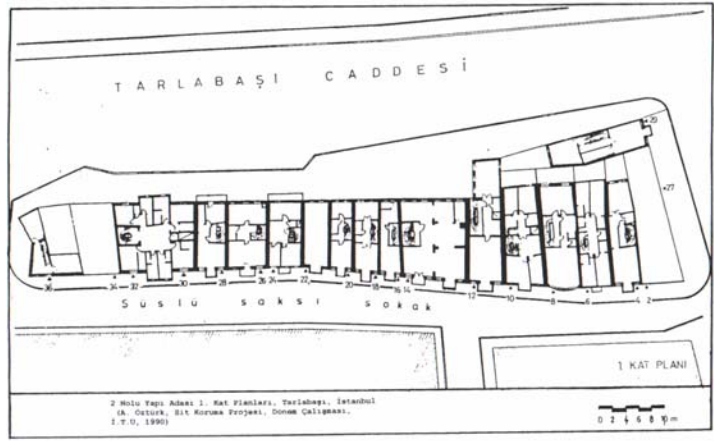
Tek yapı için geliştirilen özelliklerin, söz konusu yapının tekrarıyla bir dizi boyunca sürmesi, üzerinde bulunduğu sokağa cephe düzeni, cumba ve balkonlarının ritmiyle, görsel açıdan büyük bir etkinlik ve süreklilik katmaktadır. Bu dizi 3-4 yapıdan oluşabileceği gibi Akaretler örneğindeki ve aşağıdaki örnekte olduğu gibi yapı adasının bütün sınırlarını da kaplayabilir.

Şekil 4.13. Haliç'te tek ailelik konutlar (Enlil, 1999)

Şekil 4.14. Tarlabası, imar görmüş yapı adaları (Günçan, 1993)

Şekil 4.15. Tarlabası, yapı adası birinci kat planları (Günçan, 1993)

Şekil 4.16. Tarlabası, yapı adası sokak cephesi (Günçan, 1993)

Apartmanlar

Apartmana geçiş önemli bir dönüm noktası olmuştur. ‘‘Apartmana geçişi, Batı kültürüne yönelişimizin mekansal yansıması olarak da değerlendirebiliriz. Nitekim ilk apartman örneklerinin büyük ve görkemli yapılar şeklinde olması, çok katlı yalı/konak şeklinde yapılması ve bunların üst gelir seviyesi yüksek sınıflara ait olması bu değerlendirmeyi doğrulamaktadır.’’(Meriç, 2000) (Ceyhan, 2002)

Mustafa Reşit Paşa, İngiliz sıra evlerini Fransız kat evlerine yeğlerken, bunların aynı parselde tek aile tarafından kullanılan tipler olmasının mahremiyet açısından geleneklere daha uygun olacağını ileri sürüyordu. Ancak, kentin arazi değeri açısından spekülasyona en açık olan Beyoğlu yöresi başta olmak üzere, emlakın aşırı değer kazandığı kesimlerinde bu, ekonomik açıdan yeterli bir esas oluşturmadı ve aynı dönemde Galata, Pera ve onu izleyen Ayazpaşa, Nişantaşı, Teşvikiye, şişli, Tatavla semtlerinde birden çok ailenin aynı merdiveni ve ayrı daireleri paylaştığı ‘‘apartmanlar’’ da inşa edilmeye başlandı.

şekil 4.17. Tekrarlanan kat planlı konak-apartmana geçiş (Yücel, 1996)

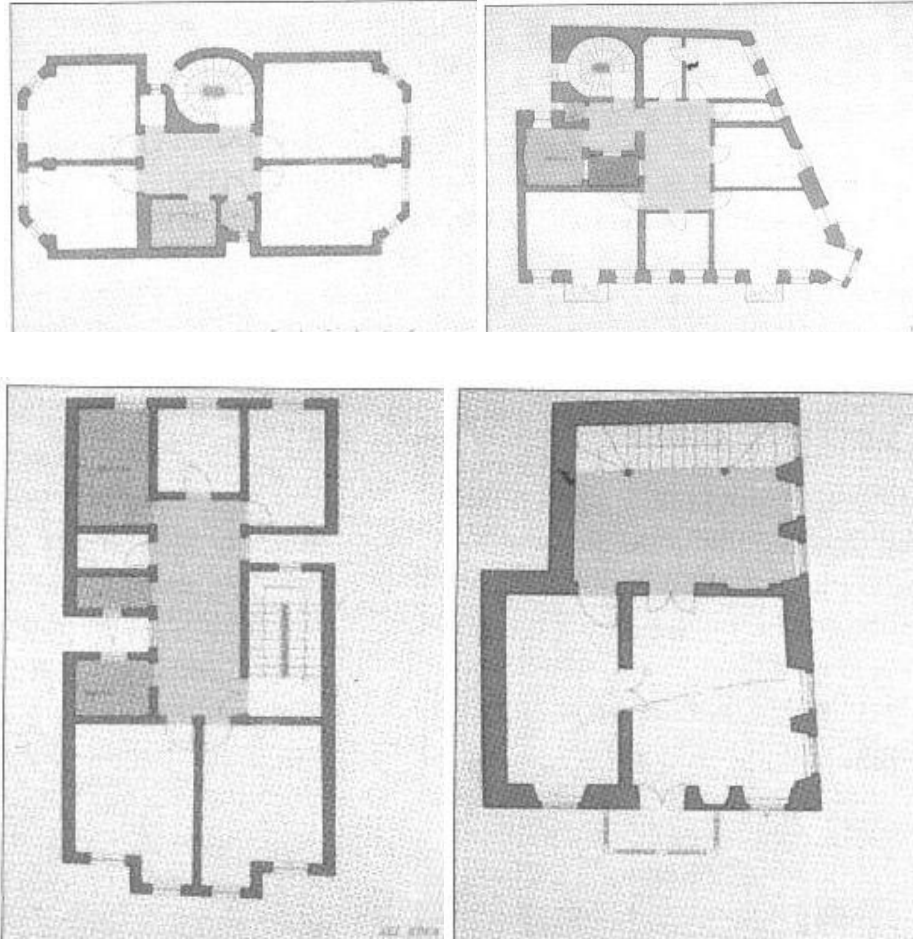

Şekil 4.18. Apartman (Işın, 1983)

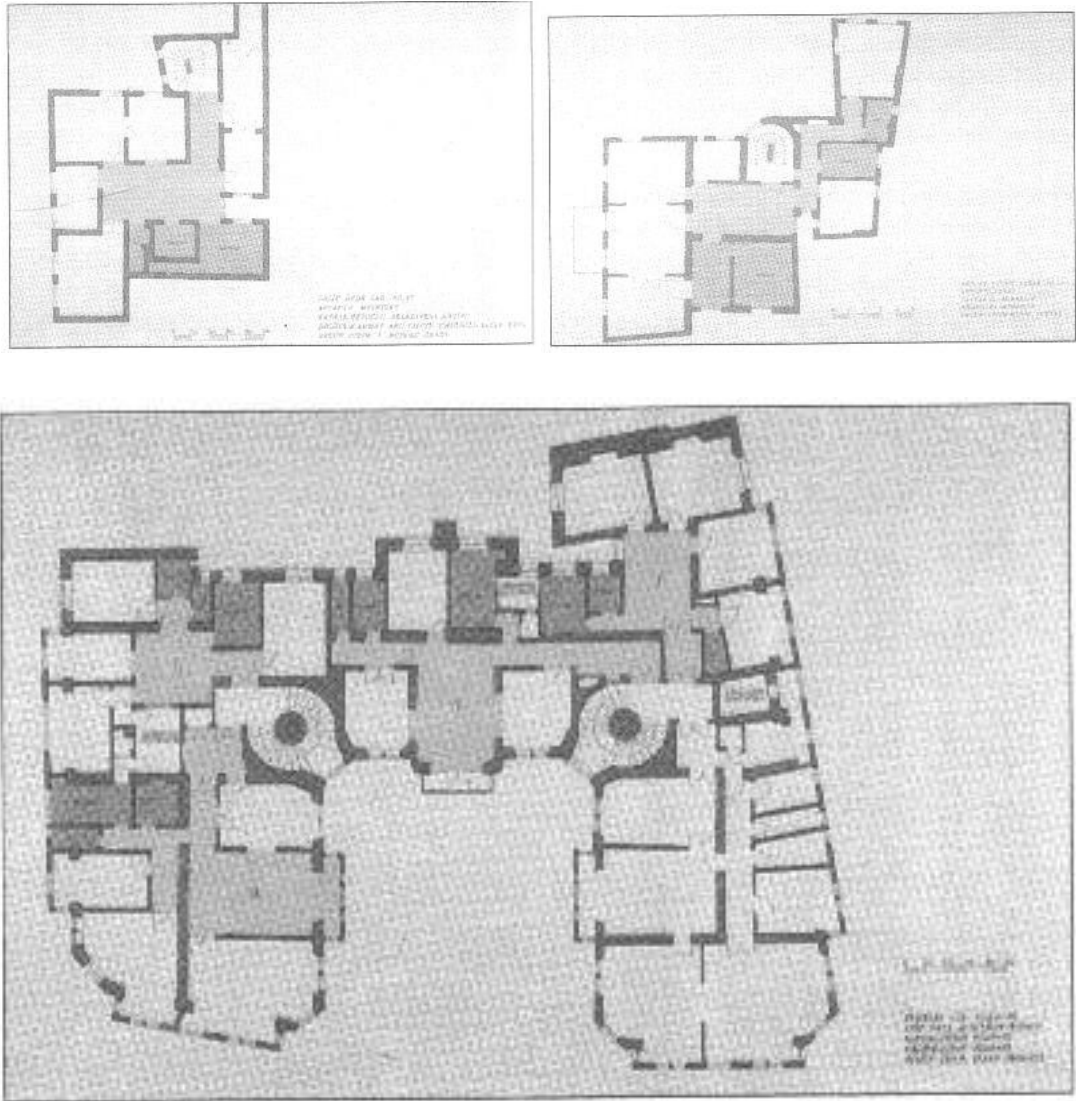
Şekil 4.19. Apartmanlar (Enlil, 1999)

Anadolu yakasında da Yel değirmeni ve Mühürdar gibi yeni gelişen mahallelerde apartmanlar, yüzyıl sonuna doğru dizi konutların ve sıra evlerin yanında yer aldı. Bu irili ufaklı katlı yapılar, özellikle Galata, Pera ve Taksim, Teşvikiye çevresindeki bazı uygulamalarda, kısa sürede büyük boyutlu ve görkemli örneklerle kavuştu. Özel bahçelerinde tenis kortları, çatı kat katlarında ortak çamaşırhaneler ve uşak odaları bulunan çok merdivenli asansörlü, avlulu apartmanlar; altları ticarethane, üst katları atölye ve konutları barındıran tüccar apartmanları gibi özgün örnekler, Viyana ve Paris'teki modelleriyle yarışan boyutlara ve tümünün ortak yapım sistemi olan kagir yapının cephe ve mekanlarını, görkemli giriş ve pasajlarını süsleyen her türlü üslupsal çeşitlemelere sahip oldular. Sonuçta sıra ev sadece yüzyılın son çeyreğine özgü bir tip olarak kalırken, apartman, kentin büyüme süreci içinde bir sonraki yüzyılın da temel konut modeli olarak yerini aldı.

Şekil 4.20. Apartman plan tipleri (Sunalp, 1999)

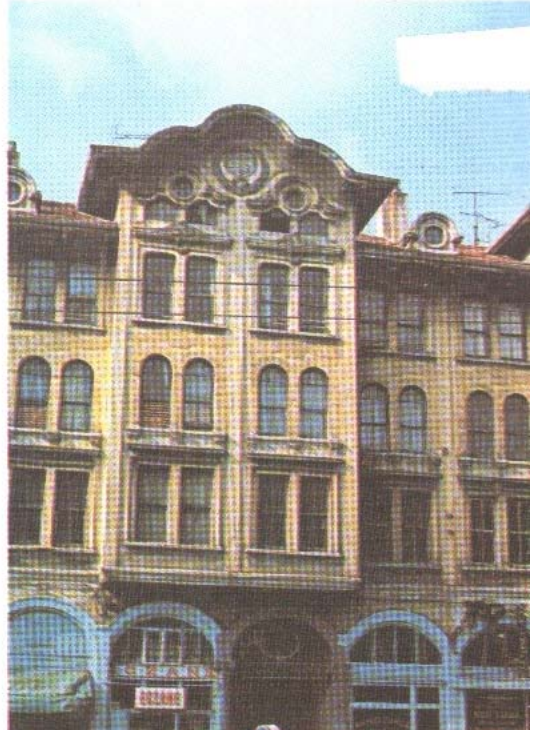
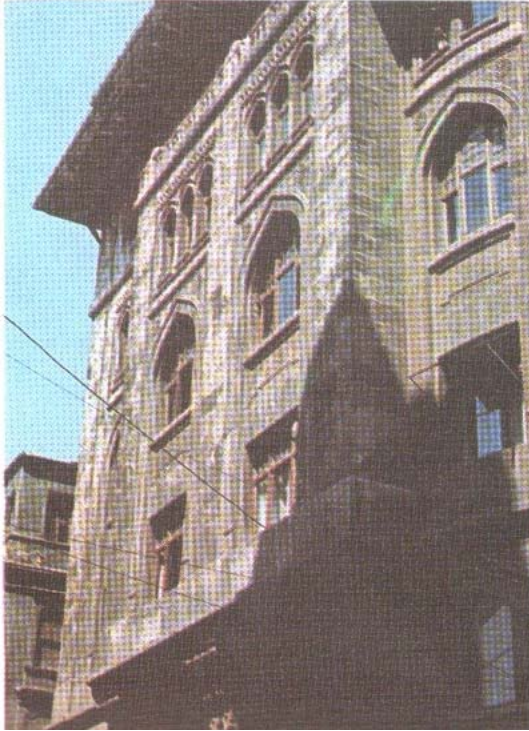
Konut tasarımı açısından, sofa ya da tüm odaların açıldığı hol Müslümanlar ile Gayri-Müslimlerin, elit olanlar ile olmayanların konut yapı geleneklerini olduğu kadar farklı yapı jenerasyonlarını da birbirine bağlayan en önemli ortak özelliklerden biriydi. Sofa hem seçkin ve varlıklı kimselerin görkemli konutlarının, hem de mütevazî insanların sıradan konutlarının mekan organizasyonunda en yaygın öğeydi. Köklü bir mekansal eleman olarak sofa, apartman konutlara da aktarılmış, özellikle de orta sofalı plan tipi Pera'daki bu yeni konutlara uyarlanmıştı. (Enlil, 1999)

Şekil 4.21. Apartman plan tipleri (Sunalp, 1999)

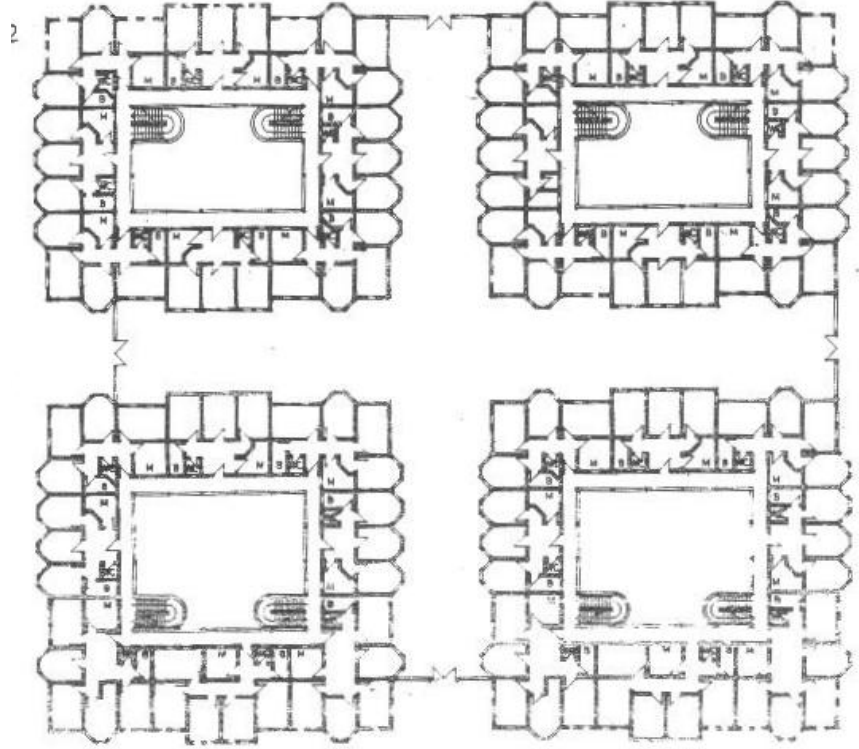

İstanbul, Laleli, Harikzedegân Apartmanı, Kemalettin Bey.

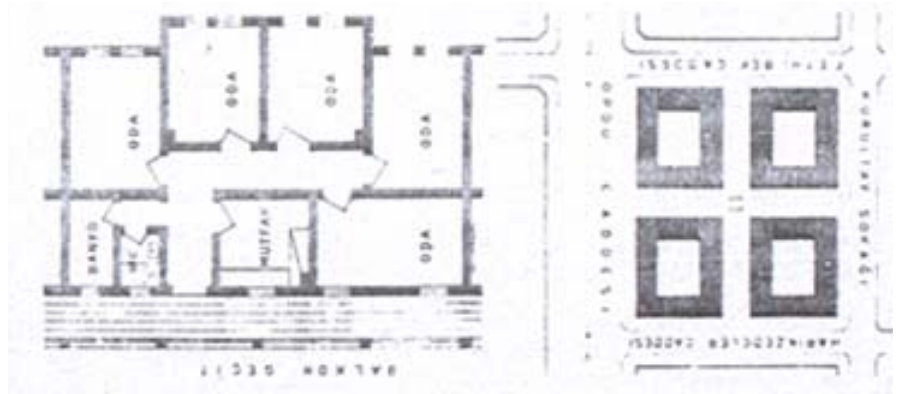

Şekil 4.22. Harikzadegan Apartmanı (Sözen, 1984)

İmparatorluk döneminde devletin, ihtiyaç sahibi dar gelirli halkı konut sahibi yapmak için en özel girişimi ise Cumhuriyetin ilanından çok kısa bir süre önceye rastlamaktadır. 1918 yılında, İstanbul'da 7500 konutun yok olmasına yol açan yangında konutlarını yitiren ailelerin bir kısmı için bağış yoluyla ve Vakıflar'a ait bir arsa üzerinde 124 konut ve 25 dükkan yaptırılmıştır. (İncedayı, 2002)

Şekil 4.23. Harikzadegan Apartmanı Kat Planı (Yavuz, 1979)

Şekil 4.24. Harikzadegan Apartmanı Daire Planı (Kızıl, 1978)

Türk yapı tarihinin bu çok katlı ilk toplu konut örneğinde, merkezdeki avluların ailelerin sosyal yaşantısını olumlu yönde etkileyen, komşuluk ilişkilerini geliştiren ortak açık mekanlar görevi yaptıkları yadsınamaz. Öte yandan merkezden dışa doğru gidildikçe mekanlarda özelleşme eğilimi görülmektedir. Dairelerin mutfak, banyo, hela gibi servis birimleriyle giriş holleri avlu çevresine dizilirken, odalar dış çeperlere yerleştirilerek ortak yaşantıdan uzaklaştırılmış, böylece aile mahremiyetinin korunmasına özen gösterilmiştir.(Yavuz, 1974)

Konak

Konak bu dönem sırasında bir süre için çok moda olan ama 20. yüzyıla varılmadan gözden düşen bir konut tipidir. “İstanbul’da konak hayatı Tanzimat ile birlikte önem kazanır ve II. Meşrutiyet ile birlikte çöküşe geçer. 19. yüzyıl sonu, 20. Yüzyıl başı konakların çoğunda tam bir eşikte kalmışlık, bir ikilem yaşanmaktadır. Alaturka ve alafranga, konak hayatında birbirine geçmiş durumdadır.”(Gürani,1998) (Ceyhan, 2002)

Sayfiye evleri

Geleneksel konut ve ayırık düzende konak benzeri büyük konut yüzyıl sonuna doğru kent sahnesinden yavaş yavaş çekilerek yerini yukarıdaki yeni tiplere bırakırken, kent içi ulaşım şebekesinin sunduğu olanaklar sayesinde kentin uzak Anadolu ve Rumeli yakası sahilleri boyunca demiryoluna paralel olarak; Boğaz’daysa sahil boyunca ve nihayet Adalar’da yeni bir yerleşme eğiliminin yaygınlaşmaya başladığı görüldü. Yüzyılın son kesimiyle 20. yüzyıl başlarında yaygınlaşan bu eğilim ve onun mimarisini oluşturan yeni tipoloji “sayfiye evi” olarak ortaya çıktı. Bu evler az ya da çok geniş bahçeler, bazen küçük bağlar ve korucuklar içinde yer alan, genellikle ahşap, iki ya da üç katlı konutlardı. Bazı geleneksel Osmanlı konutu şemalarıyla ve mimari elemanlarıyla çağışımlar kurmaya olanak veren biçimsel ve mekansal özelliklere yer yer sahip olsalar da, büyük bir biçim ve üslup çeşitliliği içindeki bu yapılar daha çok Batılı sayfiye evi ve köşklarine benzeyen mimari özellikler

taşıymaktaydı: İngiliz Viktoria tarzı villalar, Brighton ya da diğer Atlantik sahil kenti sayfiye evleri, Fransız Arcachon vb evleri, ABD'nin doğu sahili ve gúney bđlgesi konutları ile benzerlikleri, ilk anda belirgin biçimsel özellikleri olarak görúlmektedir. Kimi büyük apartman örnekleri dışında o güne dek İstanbul konut mimarisinde görúlmeyen bir üslupsal çeşitlilik ve buna bağlı mimari öğeleri bu yapılarda ve onların yanı başlarında yer alan bahçe pavyonlarında görmek mümkündür: Kuleler, kule terasları, sütunlu giriş portiklerinin taşıdığı bezemeli ve abartılı balkonlar, geniş pencereler, kameriyeler, pitoresk ekler, seralar vb. (Yücel,1996)

Bu ilişkiler ve süreklilikler bağlamı içinde, ele alınan dönemde İstanbul'da görúlen kimi tipolojilerin, özellikle de apartman ve sayfiye evi örneklerinin, kısa süre içinde yakın yerleşmelere, başka büyük kentlere ve giderek çok daha geniş bir coğrafi mekana yayılan geçerlilik kazandığı gözlemlenmektedir. (...) Ancak kent biçimleri ve yeni konut tipolojileri söz konusu olduğunda etkileşim çok daha yapısaldır. (Yücel,1996)

4.1.4. Değişimlerin Konut Mekanına Yansıması

19. yüzyılda toplumun içinde bulunduğu değişim sürecinin etkisiyle geleneksel konutun kuruluş prensipleri önemini yitirmeye başlamıştır.

19 yüzyılın başından beri görúlmeye başlayan işin evden ayrılması süreci II. Abdülhamit dönemiyle kökleşmiştir. Bu gelişme modern telakkiler çerçevesinde evin “özel alan” olarak algılanma sürecini başlatmış ve dolayısıyla evin dış dünyaya açılan kapısı olan selamlığın fonksiyonlarını yitirmesine neden olmuştur. Böylece evin fonksiyonlarında bir daralma meydana gelmiştir. (Ceyhan, 2002)

Aile ve mahalle yaşamında kadının rolünün değişmesi ve sosyal ortamda yer almaya başlaması da evlerdeki haremlik selamlık ayırımını ortadan kalkmasında önemli bir etken olmuştur.

Evin odaları yavaş yavaş özelleşmeye başlamıştır. Artık tüm fonksiyonları karşılayan Türk evinin en önemli unsuru olan oda parçalanmaya başlamıştır. Bu dönem konutlarında her iş için ayrı bir oda gerekmektedir. Yatak odası, misafir odası, yemek

odası gibi özelleşmiş mekanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Buna rağmen planlarda bir ayırım gözükmez odaların hepsi hala birbirinin aynıdır. Kullanım alanları özelleşmiştir.

Özel oda talebi daha çok orta tabaka ailelerinde söz konusudur. Çünkü konak hayatında yaşayan üst tabaka ailelerinin zaten odaları vardır. (Meriç,2000)

Sofa bu dönemde en yaygın mekansal öğeydi. Gerek sıra evlerin planlanmasında gerek apartmanların planlanmasında etkisini yitirmemiştir. Bazı durumlarda küçülerek koridorumsu bir alan durumuna gelmiştir. Konak ve sayfiye evlerinin de ana mekanını oluşturmaya devam etmiştir.

19. yüzyılın çoğulcu ve karmaşık yapısıyla meydana gelen bir biçim olan “sıra evler” , toplumsal yapıdaki değişimlerin etkileri ile oluşan genelde Müslüman ve Hıristiyan tüccarların, esnafların orta ve küçük bürokratların konutları olarak kullanılan ve Başkent İstanbul’un büyük kesiminde kendisine ait biçim ilkelerine ve formlarına sahip yapılaşmalar olmuşlardır.(Güncan, 1993)

Bu evlerin tipik kat çözümü, biri yola, diğeri (genellikle küçük olan) arka bahçeye bakan iki oda ile aradaki (bazen arka cephedeki) merdiven ve servis mekanları şemasına dayanır. Konutlar iki, üç ya da dört katlıdır. Esas kat geleneksel konuttan farklı olarak birinci kattır ve bu katın ön cephesinde (yine geleneksel konuttaki çıkmaya benzemeyen) dar bir cumba yer almaktadır (Bu özelliğiyle Ege kıyısı dizi evleriyle yakın bir benzerliğe sahiptir) . Bu cumbanın üstüdeyse, ikinci katta bir açık balkon bulunur. Odalar özelleşmiştir; yani her odanın belirli bir kullanım amacı vardır. (Yücel,1996)

Türk evindeki sokak-avlu-sofa düzeni, bu konut yapılarında, direkt mekana girme şeklinde görülmüştür. Bazı örneklerde zemin katlar sokaktan birkaç basamak ile yükseltilmiştir.

19. yüzyıl apartmanlarında odalar genellikle fonksiyonları itibariyle tanımlanmamış, uzmanlaşmamıştı. İstanbul’da yapılan ilk apartmanlar prestiji, Batılı yaşam tarzını yansıtmaktaydı.

Bu döneme ait apartmanlarda tam olarak özelleşmemiş olmasına rağmen; dairelerin ana girişi, servis girişi, hizmetçi odası, gösterişli kabul salonları bulunmaktaydı.

Orta sofa apartmanlarda da devam eden önemli bir unsur olmuştur. Bazı örneklerde küçülerek sadece odalara geçişin sağlandığı, koridorlaştığı ve bir koridorla birlikte kullanıldığı görülmektedir.

19. yüzyıl İstanbul kent mekanında ortaya çıkan yeni konut tiplerinden bazılarının, daha sonraki kent gelişmelerinde de morfolojik veya tipolojik geçerliliğini koruduğu görülmüştü. Bu, genellikle tüm tiplerin parselle bağımlılığı, örneğin sıra ev parselleri ve daha da yaygın olarak sayfiye evi parselleri üzerinde apartmanlaşmanın yer alabilmesi; ya da apartmanın daha sonraki dönemlerde en yaygın kentsel tipoloji olarak geçerliliğini koruması gibi sürekliliklerde kendini göstermektedir. Bu açıdan 19. yüzyılın genellikle Batılı ve kapitalist ilişkilere dayalı kent modeli değişimlerinin İstanbul'da halen sürmekte olan kentsel dinamiklerin başlangıcını teşkil ettiği ve bu sürecin ilk özgün ve özgül konut tiplerini ürettiği söylenebilir.

4.2. Cumhuriyet Dönemi (1923-1950) ve Konutu

4.1.1. Toplumsal Değişimler

Tanzimatı izleyen bütün yenileşme hareketlerine karşın, 1923'te Anadolu Yarımadası'ndaki toplumsal yapı yüzyıllar boyu süren durağan halini koruyordu. Toplumsal yapının değişimini sağlayacak olan dinamizm bu yarımadaya uğramamıştı. Çünkü böyle yapısal bir değişim için gerekli olan sanayileşme ve fiziki sosyal altyapı hemen hemen yoktu. Bu açıdan Cumhuriyet durağan, yüzyıllara dayanan, değişimi çok yavaş olan bir toplumsal yapı devraldı. (Çavdar, 1985)

Uzun süren ve yenilgiyle biten I. Dünya Savaşı'ndan sonra ilk yıllar, doğal olarak, savaş yıkıntılarının onarımı ve yeniden kuruluş çalışmalarıyla geçmiştir. (Batur, 1985, 1380)

Genel ekonomik ve mali durum içler acısıdır. Falih Rıfkı Atay, o günleri "Baştan başa ziraati ile, ticareti ile, şehirleri ve köyleri ile yeniden inşa edilecek bir vatan ve

12.000.000 İngiliz lirası, yani irice bir anonim şirket sermayesi kadar bir bütçe’’ diye betimlemektedir. (Batur, 1985, 1380)

Her türlü etkinliği önceleyen ve diğer etkinlikleri de belirleyici bir içerik ve ağırlık taşıyan siyasi olaylar ve radikal kararlarla dolu geçen bu yıllar sonunda kuruluş sarsıntıları büyük ölçüde atlatılmıştır. (Batur, 1985, 1380)

Toplumsal değişim sürecinin temellerinin atıldığı dönem Cumhuriyetin ilk beş yılıdır. Bu dönemde çağdaşlaşma felsefesi ile modern Türk toplumunun yaratım süresi başlamış ve Atatürk devrimleri sırasıyla gerçekleştirilmiştir.

Saltanatın kaldırılmasıyla başlayan İmparatorluğun feodal kurumlarının tasviyesi bu yıllar içinde hızlı bir operasyon biçiminde ve genel çizgisiyle gerçekleştirilmiş ve yerine ulusal bir devletin ve Cumhuriyetçi kurumların getirilmesine girişilmiştir. Kültürel, ideolojik, siyasi ve ekonomik alanda bir dizi karar ve seçimlerle rejimin kimliğini tanımlama ve yapısal kuruluşunu gerçekleştirme yönünde önemli mesafeler alınmıştır. Artık genç Cumhuriyet’in toplumsal gelişme hedeflerini daha açık olarak aradığı ve belirlemeye çalıştığı bir evreye girilmektedir. Slogan olarak özetlendiği biçimiyle “Çağdaş uygarlık düzeyine erişmek”, her kesimde benimsenmesi öngörülen hedeftir. (Batur, 1985, 1380)

Devrimler 1922’de saltanatın kaldırılmasıyla başlayarak kısa bir sürede yasal olarak gerçekleştirilir:

1924’te hilafetin kaldırılmasının ardından Tevhid-i Tedrisat kanunu ile eğitimde çeşitli düzenlemelere gidilmiş ve laik düzene geçilmiştir. Yine aynı yıl şeriat mahkemelerinin kaldırılarak medeni kanunun kabul edilmesi toplumsal düzenin tamamen değişmesine olanak tanımıştır. 1926’daki şapka ve kıyafet devriminin ardından 1928’de gerçekleşen harf devrimi, toplumda büyük heyecanlar yaratmış ve “ulusal bilinç” kavramının oluşum ve gelişiminde önemli rol oynamıştır. (Aydemir, 1969, syf:260). Latin kökenli yeni alfabenin öğretilmesi için eğitim seferberliğinden sonra 1932’de Halkevleri’nin kuruluşu, 1931’de Türk Tarih Kurumu’nun, Türk Dil Kurumu’nun kurulması, 1934’te Türk kadınına seçme ve seçilme hakkının tanınması, çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmak adına gerçekleşen atılım sürecine yeni bir boyut kazandırmıştır.

YASALAR ÖNÜNDE EŞİTLİK: 5 Aralık 1934'te alınan bir kararla kadınlara Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimlerinde seçme-seçilme hakları tanındı. Bu karar, kadını yasalar önünde kısıtlı tutan geleneksel anlayışın ortadan kaldırılması anlamına geliyordu.

Şekil 4.25. Türk Kadınına Tanınan Seçme ve Seçilme Hakkı (Tekeli, 1983)

Cumhuriyetçilik, Ulusçuluk, Laiklik Avrupa düşünün geliştirdiği kavramlar olarak, fakat bu kez farklı bir strüktür içinde birbirini tamamlayarak yeni bir işlev ve içerikle Türk Devrimi'nin ilkeleri oluyordu. Özellikle 1926 sonrasında Ziya Gökalp çizgisinin sentezci modernite yaklaşımı terk edilmiş, köktenci bir çağdaşlaşma yaklaşımı benimsenmiştir. Bu yaklaşım belki de en iyi ifadesini “Batı’ya rağmen Batılışama” ibaresinde bulmuştur. (Tekeli,1998)

Gözlemlenen fiziki değişmeler nüfus kadar, toplumun ekonomik, kurumsal ve kültürel hareketlilikleri ile de iç içedir. Bu kısa dönem içinde tekil ürünlü tarıma geçildi ve Anadolu'nun birbirinin çok yakınında ama kıtasal farklılıklar içeren, iklim ve kültür bileşkelere dayalı inanılmaz çeşitliliği, yerel türleri ve binlerce yıldır egemen mikro-ekolojileri elden çıktı. Ulaşım olanaklarının geliştirilmesi mekansal hareketlilikle patlamalara ve nüfus harmanlarına yol açtı; yerel kültür ve kimlikler giderek eridi. İletişim alt yapısındaki devrimlerle bilgilenme yapıları, önceki sınırlarını hacim ve çeşitlilikle kıyaslanamayacak ölçülerde taşarak küresel algılamaya uğradı; bu yolla kavramlar, düşünce kalıpları, değerler, yaşam ve tüketim biçimleri, beklentiler yeni bileşkelere oluşturdular. (Balamir, 1996)

Anadolu dönüşümü kapsamlı ve mutlak oldu. Geleneksel kent ve kır ortamları, çalışma, yaşama, eğlenme alışkanlıkları, kültür ve düşünce biçimleri, hiçbir bilinçli yönlendirici güce uymaksızın, bir kuşağın gözleri önünde kopmalara ve sanki bir zaman mekan sıçramasıyla başkalaştı. (Balamir, 1996)

4.1.2. Aile Yapısında Değişimler

Cumhuriyete yaklaşırken, özellikle 20. yüzyılın ilk yirmi yılında, geçirilen savaşların ve inkılapların etkisiyle, büyük ve geleneksel Osmanlı ailesinde önemli bir çözüme görülmüştür.

Cumhuriyet büyük kent ailelerini bu çözüme süresi içinde devralmıştır. Kırsal alanda ise büyük ailelerin çözülmesi ancak tarıma kapitalist ilişkilerin girmesi ile başlamış, gene de asıl parçalanma 1950'den sonra meydana gelmiştir. (Çavdar, 1983)

I. Dünya Savaşı, Osmanlıların yenilmesi, işgal ve ardından başlayan Kurtuluş Savaşı, kadınların gerçek yaşamlarında hukuki statülerini zorlamalarına olanak veren değişikliklere yol açar. Çok sayıda kadın, cepheye giden erkeklerin yerine işçi ve memur olarak çalışma hayatına girer.(Tekeli Ş.,1983)

Yeni kurulan cumhuriyet rejimi kadın erkek eşitliğini ve toplumun tüm bireylerinin sosyal ve ekonomik hayatta aktif rol almasını amaçlıyordu. Kız çocukların oğlan çocuklarla eşit şartlarda eğitim alması ve kadınların meslek edinmesi destekleniyordu. Türk kadını cumhuriyetle birlikte kamusal alanda var olma hakkına kavuşmuştur. Çeşitli yasal düzenlemelerle miras, evlilik, eğitim çalışma ve siyasete katılma gibi önemli konularda kadınlarla erkekler arasında eşitsiz ilişkiler ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır. (Özbay, 1996)

Erken Cumhuriyet dönemi, modern insanı ve toplumu, modern konutla birlikte yaratmayı düşlemiştir. O yılların okul kitapları ve dergileri, konut mimarisine hangi ideolojik beklentilerle yaklaşıldığının örnekleriyle doludur. Sonraki yıllarda bu beklenti ortadan kalksa da, konut mekanı ve barınma kültürü, modernleşmenin en belirgin soyutlaşma alanlarından biri olmuştur ve hala da böyle olmayı sürdürmektedir.(Tanyeli, 1998)

Modern yaşama geçişle ilgili desteklenen bir başka kavram da çekirdek aile oldu. Pek çok çekirdek ailenin ve hizmetkarın bir arada yaşadığı kalabalık aile kavramının (örneğin konak yaşamı) önemini yitirmesi ile daha küçük konut birimlerinde yaşanmaya başlandı. (Ceyhan, 2002)

Ancak yinede 1950'lere kadar, Türkiye'de aile büyüklüğü ve aile içi ilişkiler bakımından aile yapısında büyük değişikliklerin olduğu söylenemez. (Dikeçligil, 1983)

4.1.3. Konut Kültüründe Değişimler

Cumhuriyetin ilk yıllarında devlet eliyle, Ankara'dakiler dışında önemli bir yapım etkinliğinden söz edilememektedir. Özel sektörde ise sadece Ankara ve İstanbul'da

yoğunlaşmış tek ev ve apartman tipi konut yapımı ile az sayıda konut yapımı gerçekleşmiştir.

Cumhuriyet döneminde devlet eliyle yaptırılan ilk konut uygulaması Mimar Kemalettin tarafından tasarlanıp Ankara'da inşa edilen sosyal konut "Evkaf Apartmanları" (1927-1928) olmuştur. (Batur, 1985)

Savaşın ağır ekonomik yükü altında geçen ilk yılların ardından, 1927'lerde az da olsa bir rahatlama duyulmuştur.

Cumhuriyetin ilk yıllarında da II. Meşrutiyet sonrası gelişmeler, egemenliğini sürdürmüş, düşünce yapısıyla mimarlık arasında ki uyum, bir süre ortama egemen olmuştur. (1. Ulusal mimarlık akımı) kamu yapılarında bir oranda başarılı olan bu yaklaşım, konutlarda istenen sonucu vermemiştir. (Sözen, 1984)

Şekil 4.26. Fıstıkağacı'nda ev (Sözen, 1984)

Çünkü 30'lar, atılım, kalkınma ve değişim dönemidir yapı eylemi de öncelikle bunu göstermeye programlanmıştır. Bu göstermenin kuşkusuz bir biçimi olacaktır. Bu biçim modern fonksiyonalizmin bir versiyonu olarak 30'lu yılları karakterize edecektir.

Aranan Ankara'nın kuruluşunda olduğu gibi, ilk kez Cumhuriyetle gelen ve ulaşılmak istenen çağdaş uygarlık düzeyini temsil edecek bir anlatımdır. Modern mimarlığa yönelme, çağdaş olmanın gereği ve İslam Doğu kökenli kültürden Batı kültür sistemine geçmenin tamamlayıcı öğelerinden biri olarak algılanmıştır. Eski toplum düzeniyle bağların tek tek koparıldığı Devrim yıllarında Cumhuriyetçi kadro, yeni mimarlığı politik radikalizmini yansıtacağı bir simge olarak değerlendirmiş görünmektedir. (Batur, 1985, 1387)

KULLANIŞLI, ÜCÜZ VE SAĞLIKLI

Küçük Bir Ev

(10 m x 17 m → 170 m²) bir sahayı işgal eden bu bina Almanya'da, 28.000 marka mal olmuştur.

*Otto Haesler, tarafından Frankfurt, ia yapılan bu ev bizim paramızla *12.000, Liraya matlolabilir

Muharri: MİMAR SAMİN

O kuyucularınız bu rişhanızda şimdiye kadar gözleminin hemen hiç alışmadığı ve menleketimizde daha eşine hiç te-

BİRİNCİ KAT

iktifa ettiğimizden «Küçük» miyमारinin evsaf ve karakterleri hakkındaki mütalâaları başka bir yazıya bırakmak mecburiyetindeyiz; ve bilhassa cihanin miyमारlık hareketlerinde hakim bir vaziyet alan bu üslubun izahına bir çok misalleri ihtiva eden bir yazı tahsis etmek çok lüzumlu ve faideli bir iş olacaktır. Bu stilin bir misali olarak neğretdiğimiz bu projeyi şimdi bir seyirci gibi temâşa edelim:

adüf etmedikleri bir ev tipi ile karşılaşacaklardır. Beynelmîl miyमारlık sahasında bu tarzla vucuda getirilen evlere «Küçük» diyorlar. İina aslında sade ve basit görünmekle beraber usun bütün bedit ve fenni tekâmüllerini bün-resinde taşıyan kâmil bir eserdir.

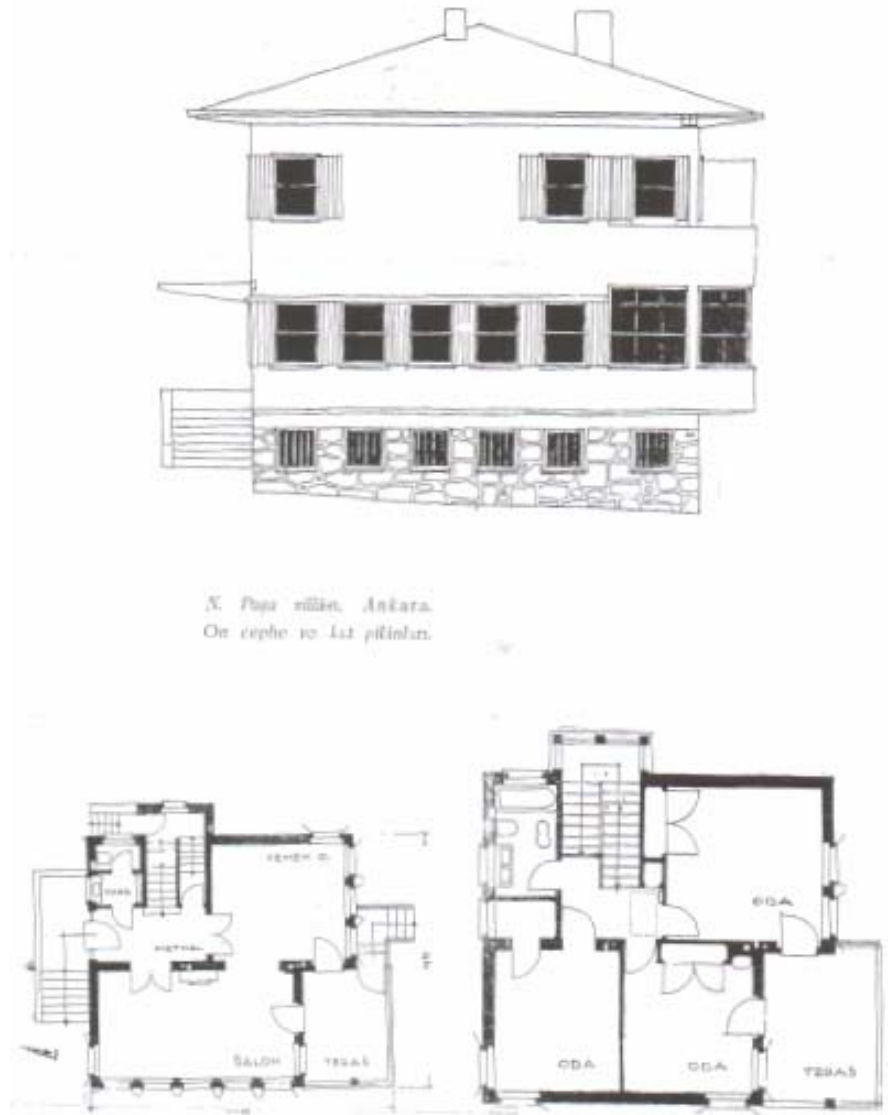
Bugün miyमारlık, «Küçük» kelimesinin marasında idealini bulmuş addedilebilir. Bu yalılarımızda ev yapıcılığı hususunda cihanda mevnut muhtelif telakkilerden birer misal vermekle

Binanın haric yüzünde küçük ve ufak motiflerden eser yoktur. Büyük hacimlerin ileri, geri, aşağı, yukarı doğru sıralanması ile bir

Şekil 4.27. Dergilerde yayımlanan örnek ev planları (Bozdoğan, 1996)

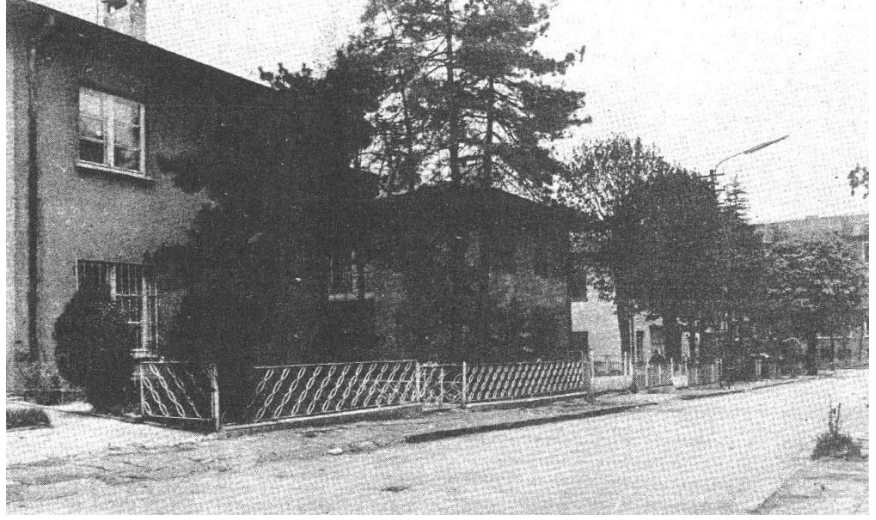
Erken Cumhuriyet dönemi, modern insanı ve toplumu, modern konutla birlikte yaratmayı düşlemiştir. O yılların okul kitapları ve dergileri, konut mimarisine hangi ideolojik beklentilerle yaklaşıldığının örnekleriyle doludur. Sonraki yıllarda bu beklenti ortadan kalksa da, konut mekanı ve barınma kültürü, modernleşmenin en belirgin soyutlaşma alanlarından biri olmuştur ve hala da böyle olmayı sürdürmektedir. (Tanyeli, 1998)

1930 1940 yılları arasındaki on yıl, Cumhuriyet Türkiye'si'nde mimarlık etkinliklerinin ve yapı üretiminin çok yoğun olduğu yıllardı.

Şekil 4.28. Ankara'da modern bir konut (Aslanoğlu, 1980)

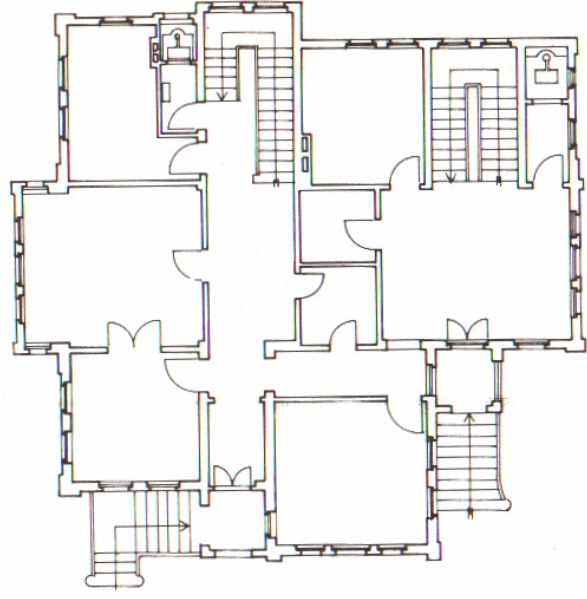
Dönemin konut üretimi bir kamu yapısı olarak çıkmaktadır. 1950'lere kadar yapılan tüm büyük ölçekli konut girişimleri, devlet kurumları ya da etnik, dini cemaatler tarafından yapılmış olan lojmanlar veya filantropik girişimler niteliğindedir. Bu çerçevede konut üretimi giderek devletin hedefleri içinde yer almaktadır. (İncedayı, 2002)

Şekil 4.29. İlk Kooperatif Evleri- Ankara Bahçelievler-1934 (Dinçer, 1983)

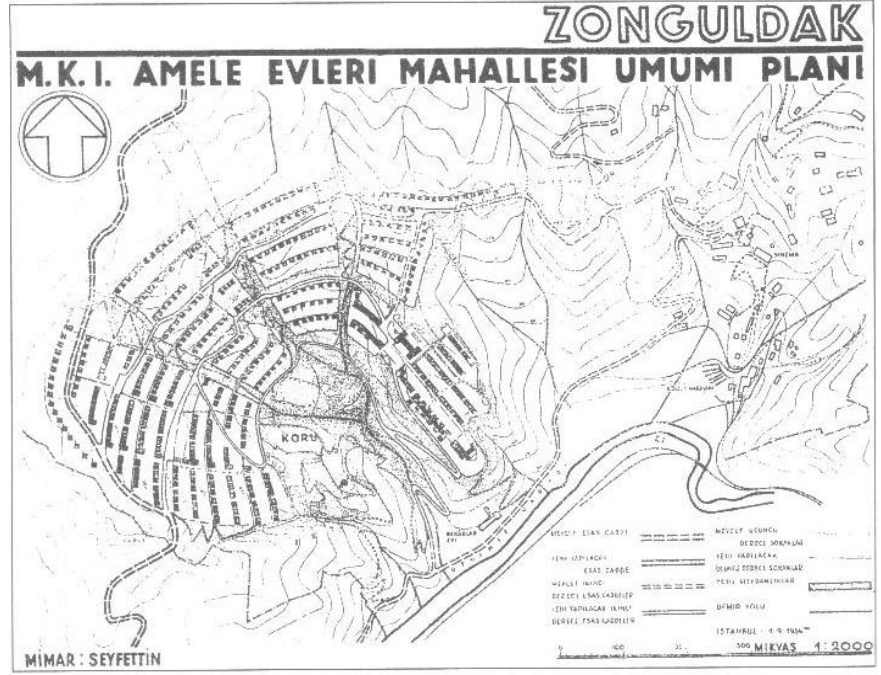
Şekil 4.30. Saraçoğlu Mahallesi (Sey, 1983)

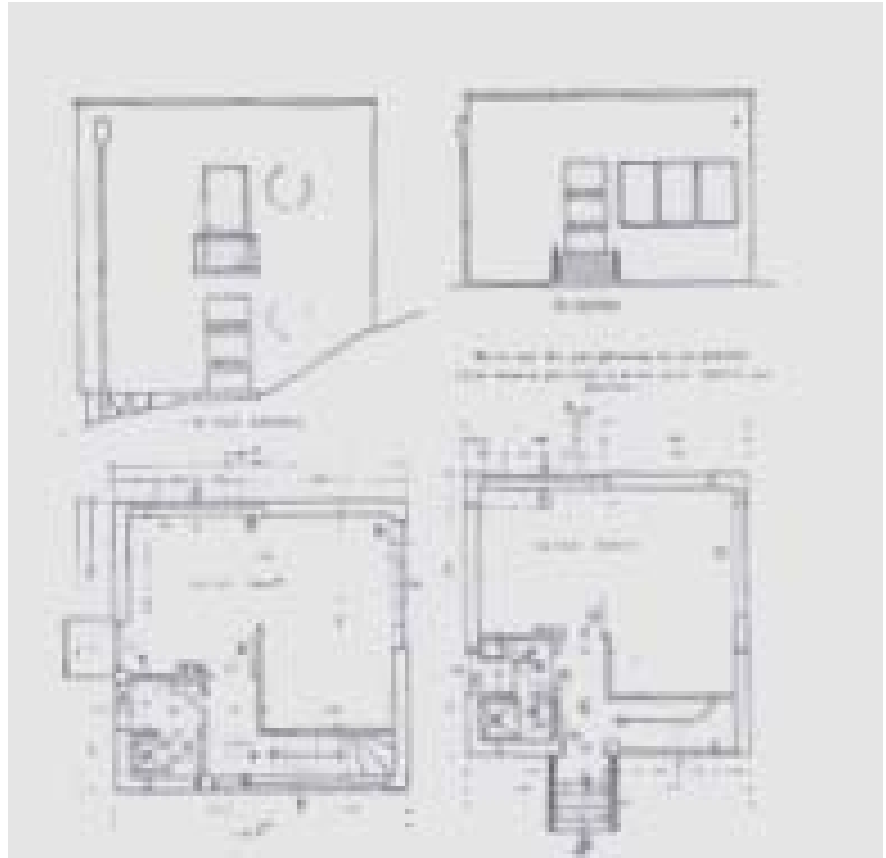
Şekil 4.31. Ankara Vakıf Evleri (Sözen, 1984)

İşçi ve köylü konutu yapımına özel bir önem verilmiş, belediyelerin konut yapımları öngörölmüş ve desteklenmiştir. (İncedayı, 2002)

Köy konutu yapımının, Cumhuriyet rejiminin sağlamaştırılmasında bir araç olarak kullanılması düşünölmektedir. Böylece bir yandan yeni köy ströktörü ile devletin ideolojisini yaymaya uygun bir ortam yaratılması düşünölmürken, bir yandan da ‘yeni köy evinin planını çizirken önce köylünün yaptığı ev etüd edilmelidir.’ denerek köylünün temel költür ve geleneklerinin unutulmaması gereği vurgulanmaktadır.’’(Sey, 1998) (İncedayı, 2002)

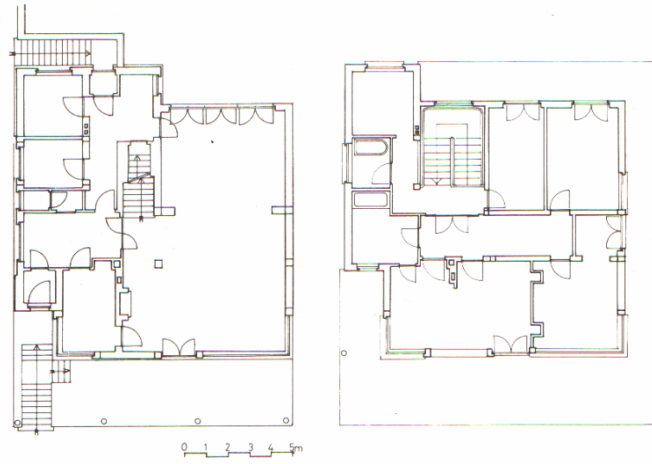
Şekil 4.32. Amele Evleri Vaziyet Planı (Sey, 1999)

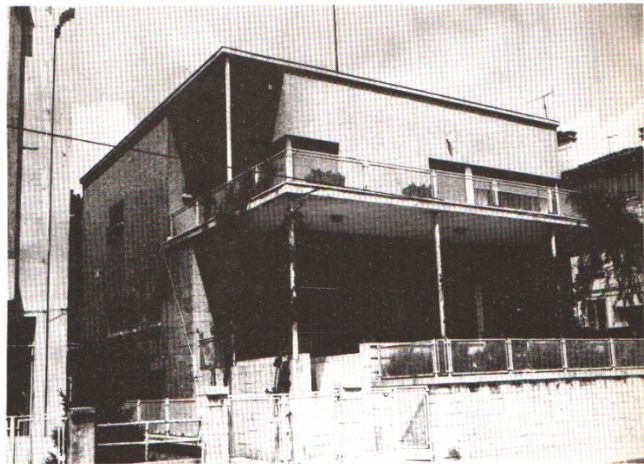
Şekil 4.33. Amele Evleri Tip Planı (Aslanoğlu, 1980)

İşçi konutları yapımında ilk önemli adım Zonguldak'ta İşçi Mahallesi'di. Projenin mimarı Seyfi Arkan çalışmasını tanıttığı bir yazıda, yeni bilim ve teknikten yararlanan Türk mimarlarının devrime layık olmaya çalıştıklarını belirtirken, mimarlık alanında yaygınlaşan bir bilinci de yansıtıyordu. Mimarın kendisi tarafından geleneklerin önemle göz önünde tutulduğu belirtilmekteyse de Batı'nın o dönemde geçerli üslubunun hakim olduğu görülmekteydi. (Sey, 1998)

Bu dönemde konut yapımının devletin önemli bir sorunu olmasına kadar mimarlar tarafından da yeni bir bakış açısıyla ele alındığı görülmekteydi. Atatürk'ün halkçılık ilkesinin mimarlıkta yansımaları konut alanında kendini göstermektedir. (Sey, 1998)

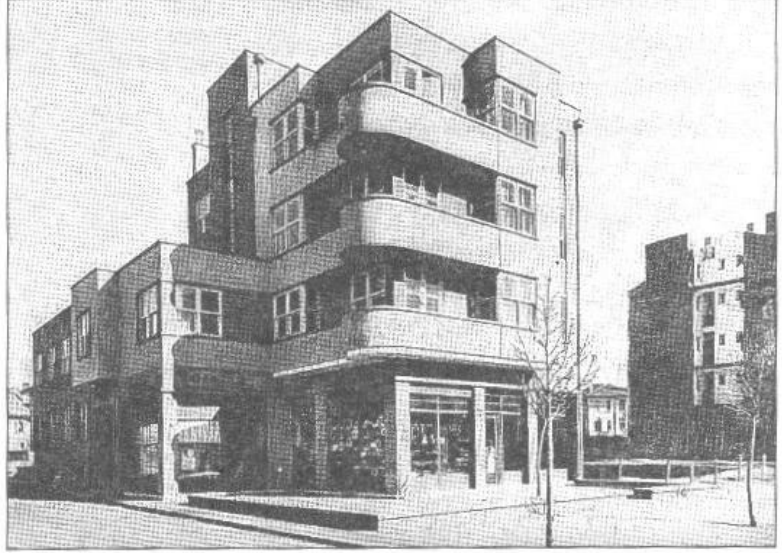
İstanbul, Bebek, Mühendis Ragıp Devres Villası, Ernst Egli, zemin ve birinci kat planları, 1932.

İstanbul, Bebek, Ragıp Devres Villası, deniz cephesi.

Şekil 4.34. Ragıp Devres Villası (Arkitekt, 1933)

Dönemin konut tiplerindeki farklılıklar, plan şemalarına da yansımıştır. Bu durum mekanın bölünüşü ve odaların yerleşim düzenlerini etkileyerek kullanım özelliklerini belirlemiştir. İlk on yılda toplum düzeni ve yaşam biçimindeki değişimle mekanlarda hissedilen, eskiden kopma ve gelenekseli reddetme eğilimleri, ikinci on yılda gelişen yeni konut tiplerine geçişi hızlandırmıştır.(Uzunarslan, 2002)

Şekil 4.35. Ağaoğlu Evi (Batur, 1999)

Şekil 4.36. Ayazpaşa Kira Evi (Batur, 1999)

Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi sonrasında, ülkemizde tasarım ve uygulama aşamasında çalışma olanakları bulmuş yabancı mimar ve şehirçilerin yanı sıra, yerli mimarların da kamu yapısı ve konut ürettikleri görülmektedir. Bunların başında Seyfi Arkan, Bekir İhsan Ünal, Şevki Balmumcu, Bedri Uçar, Semih Rüstem, Şekip Akalın, Abidin Mortaş, Celal Biçer, Zeki Sayar, Sedat Hakkı Eldem gelmektedirler. (Sözen, 1984)

Şekil 4.37. Les Villas d'Ankara (Sey, 1999)

Bu dönemde eğitim görmüş mimarların yapılarında yenileşme istekleri ağır basar. İşlevi ön plana alan tutum, belirli bir oranda dönemi belirlemiştir. Ancak ulusçuluk ilkesi ışığında çağdaş yöntemlerle mimarlık yaratma istekleri, tüm bu değişik etkiler altında yeterli birikime ulaşamamış, yerli mimarların bir bölümü, bu ikilemi yaşamışlardır. Bu dönemin bir diğer özelliği, çevreyle ilişki kurma, işleve göre biçimlendirme, bezemeden arınma, çağdaş yapı yöntemlerinin ülkemize aktarılması, onunla ilgili çimento ve demirin gereğinden çok kullanılmasıdır. Bu tür görünüme ulaşmış yapılar, salt büyük kentlerde kalmamış, tüm ülkede belirli yoğunlukta uygulanmıştır. Zaman zaman gereksiz biçim kaygıları söz konusu olmakla birlikte, bunları belirli bir anlayışın özümleme süreci içinde, ortaya çıkan sorunlar olarak görmek gerekir. (Sözen, 1984)

İkinci Dünya Savaşı sonrası yakılıp yıkılan kentler hızla onarılmaya, teknolojiye atılımlar yapılmaya, dönemin ünlü mimarları değişik açılardan üretimde bulunmaya başlamışlardır. Yalnız yıkılan kentlerin çağdaş şehircilik ilkelerine göre yeniden yapılmasıyla yetinilmeyip Uydu Kentler düşüncesi uygulamaya dönüştürülmektedir. Doğal olarak savaş sonrasının öne çıkardığı sosyal konut sorununa çözüm aranmakta, tek yapı düzeyinden öte tüm kenti içeren çalışmalar yapılmaktadır. (Sözen, 1984)

4.2.4. Değişimlerin Konut Mekanına Yansıması

Arkitekt Dergisi aracılığıyla bilinen en erken tarihli yapılar 1929 yılına aittir. Bu ilk dönem yapıları, uluslararası çizginin gerisinde kalmayan bir düzey ve eşzamanlılık gösteren, mütevazi boyutlarına rağmen iddialı tasarımlardır. (Batur, 1991)

İlk Evre (1929-1932):

Osmanlı'dan, Cumhuriyete geçiş yıllarına tarihlenen konutların hemen hepsi geleneksel planlı konutların mekan özelliklerini taşımaktadır. Konut planları ülke genelinde bölgelere göre çeşitlilik göstermekle birlikte mekan kullanımı açısından ortak yönleriyle ön plana çıkmaktadır.(Uzunarslan, 2002)

Batur'a göre; ilk evrenin yapı toplamında belirli karakteristikler seçilmektedir;

Planlar, belli geometrik (kare veya dikdörtgen) çerçevelere girmeden içerdiği hacimlerin özelliğine ve işlevine bağlı olarak ama yine geometrik biçimler içinde serbestçe düzenlenmektedir.

Özellik kazanmamış odalardan meydana gelen konut planı hızla (1931-1933 yılları içinde) özellik ve işlevine göre biçimlenmiş ve ölçülendirilmiş mekanlardan oluşan konut planlarına dönüşmektedir.

Odaların, genellikle bir sofa etrafında toplandığı bu mekanların Cumhuriyet sonrasında kullanım biçimleri değişmiş; önceleri her ihtiyaca cevap verecek şekilde sabit elemanlarla (sedir, yüklük, dolap gibi.) kurulan "Oda"lar daha sonra özelleşmeye başlamıştır. Geleneksel planında bir değişiklik olmamasına rağmen modernleşme sürecinde de kullanımı süren bu konutların odaları mekan düzenini tamamlayan mobilyalarla sabit çözümlerin bir arada kullanıldığı karma bir görüntü sergilemişlerdir. Pek çoğunda geniş aile yapısının getirdiği düzen sürmekle birlikte, mekanlar misafir odasının haricinde aile bireylerine ait yatak odaları, oturma odaları, çalışma odaları şeklinde özelleşmiştir. (Uzunarslan, 2002)

Plan, konutlarda sadece bir dağılım mekanı olmayan geniş bir orta hol çevresinde gelişmektedir.

Öncesinde herhangi bir mobilyanın kullanılmadığı, bazen minderlerin yer aldığı "sofa" ortak kullanım alanı olma özelliğinden uzaklaşarak; bazen toplu yemeklerin yendiği aynı zamanda da odaların dolaylı olarak ısınmasını sağlayan sobaların yerleştirildiği bir sirkülasyon alanı haline gelmiştir. (Uzunarslan, 2002)

Servis hacimleri bir arada gruplanmaktadır. Fakat bu gruplama, diğer hacimlerle işlevsel bağlantılarda zorlamalara yol açmaktadır. Çözümün alternatif şemaları henüz yoktur.

Dairesel planlı mekanlar çok rağbettedir. Dışarıya kitleye de yansıyan dairesele plan, konutlarda en çok oturma ve yemek hacimlerinde kullanılmaktadır.

Üslup bakımından Ankara'daki uygulamaların homojen bir görünümü vardır. İstanbul'da ise kozmopolitik kültürün sürdürdüğü çeşitlenmiş bir repertuvar hala geçerlidir. Art Deco espri ve motiflerle zenginleşen bir kitle plastiği ve dekorativizm anlayışı Modern Purizme'e eşlik etmektedir. (Batur, 1985)

İkinci Evre (1933-1937):

Bu dönemin başlangıcı Mimar Seyfi Arkan'ın Cumhurbaşkanlığı köşleri (Hariciye Köşkü) için ve Mimar Şevki Balmumcu'nun Anakara Sergi Evi için açılan uluslararası proje yarışmalarını kazandıkları 1933 yılı.

Bu dönemde yarışmalar veya sipariş yoluyla küçük veya büyük birçok kamu yatırımı genç mimarlar tarafından projelendirilip inşa edilmiştir. İlk kadın mimarlar da bu evrede mesleki etkinliklere katılmaya başlamışlardır. (Batur, 1985)

Konutlarda artık fonksiyonalist planlama geçerlidir. Apartmanlarda benzer yönlendiricilere bağlı olarak bir tür şemalaşma ortaya çıkmıştır.

Konut büyüklüğüne bağlı olarak oda sayıları değişmekle birlikte, odalar; yemek ve oturma eylemlerine ayrılmış bir salon, (salon-salamanje olarak adlandırılan) haricinde yatak odası ve çalışma odası olarak düzenlenmiştir. Villalar ise genellikle iki katlı olarak planlanmıştır. Giriş katında holle bağlantılı bir salon, çalışma odası, mutfak ve bazen tek tuvalet; giriş holündeki merdivenle çıkılan ikinci katta ise yatak odaları, çalışma odası ve banyo yine bir koridor veya hol çevresinde yer almıştır. Ayrıca, hizmetçi odası, çamaşır odası olarak ayrılan hacimlere bodrum katlarında yer verilmiştir. Bu tip konutlarda da alışkanlıklara bağlı olarak salonlar genellikle "misafir odası" kimliği kazanmış ve aileler günlük yaşamlarını "oturma odası" olarak tanımlanan mekanlarda sürdürmüşlerdir. (Uzunarslan, 2002)

Konutlarda orta mekan niteliğinde hol, bu evrede de terk edilemeyen bazı araştırmacıların ısınma kolaylıklarını bağladıkları bir öğedir. Hol yerine koridor kullanan şemaların sayısı daha azdır.

Daire planlı hacimler ve bunların binada kitle olarak vurgulanmaları ilk evredekine oranla azalmıştır. Bunun yerine köşeleri yuvarlatılmış dikdörtgen plan çizgileri görülmektedir. Bunlara da en çok girişlerde, balkon ve merdiven hollerinde raslanmaktadır. (Batur, 1985)

Üçüncü Evre (1937-1938):

Konutlarda ve özellikle sayısı artmaya başlayan apartmanlarda, ilginç bir biçimde 30'ların modernist çizgisi ve esprisi süregelmektedir. Belki, tek değişiklik geniş olmayan saçak kullanımındır. Bu espri ve çizgi, Yapı ve Yollar Kanunu'nun normları içinde ve akademik eğilimlerden fazla etkilenmeden yerleşip anonimleşmektedir. Bu çizgi ve standart, kentsel görünümde Anadolu kent ve kasabalarını birörnekletirerek uzun yıllar belirleyici olacaktır(Batur, 1985)

Dördüncü Evre, Savaş Yılları (1939-1950)

Türkiye'de yapı faaliyetinde 1950'lere kadar sürecek olan bir durgunluk dönemi başlamıştır. Devlet yapımları dışında hemen hemen tüm yapı üretimi durmuştur. (Batur, 1985)

4.3. İkinci Dünya Savaşı ile 1980 Arası Dönem ve Konutu

4.3.1. Toplumsal Değişimler

Demokrat Parti'nin ortaya çıkmasıyla politik tek seslilik sona erdi ve bunun uzun vadede önemli sonuçları oldu. Seçim kurumunun zamanla yerleşmesi, yüzyıllardır politik kararlardan uzak tutulan kitlelere ülke hayatında bir söz sahibi oldukları bilincini verdi. Öte yandan 1950-60 arasındaki DP iktidarı kapitalist ilişkilerin gelişmesini hızlandırdı.(Belge,1983)

1950'de çok partili düzene geçişin ardından 1960'taki darbe oldu.

1960 sonrası ayrıca planlı ekonominin başladığı ve sanayileşmenin hızlandığı bir dönemdir. Tek parti döneminde sanayileşme büyük ölçüde devletçe yürütülmüş, 50'lerin kapitalizme yönelik politikaları özel teşebbüsü de bu alanda güçlendirmişti. 60'tan sonra özel teşebbüsün sanayi yatırımları çok arttı. Dolayısıyla kırdan şehre zaten başlamış olan göç hızlandı. Yalnız büyük şehirler değil Anadolu'daki bazı merkezlerde hızla genişledi. Gecekondu mahalleleri büyük arazilere yayıldı ve buralarda yepyeni yaşama tarzları kuruldu. Gene bu dönemde başta Almanya olmak üzere çeşitli Avrupa ülkelerine işçi akını başladı. Bu zamana kadar görülen Batılılaşma sürecinde yeni bir biçimdi böylesi. Avrupa'ya giden bireylerin kendi hayat ölçülerine göre, karşılaştıkları yeni yaşantı bir hayli çarpıcı ve sarsıcıydı. Öte yandan, yaşantı yalnız orada yaşananlarla bitmiyor, türlü biçimlerde anayurda da aktarılıyordu. (Belge,1983)

1960-70 arasında Türkiye'yi derinden belirleyen olay, sanayileşmedir. Dolayısıyla bu dönemde kitlelerin geleceğe genel olarak iyimser bir gözle baktıkları söylenebilir. Değişim artık somut bir olgudur. Tüketim alışkanlıkları yerleşmiş, toplumdaki bireylerin kendi kimliklerini tanımlamalarında önemli bir rol edinmiştir. (Belge,1983)

Şekil 4.38. Köyden Kente Göç (Tekeli,Gülöksüz 1983)

12 Mart dönemi, 60'ların sonlarında başlayan iktidar bloku bölünmesini önlemedi tersine derinleştirdi. Dönem boyunca politik hayatın günlük hayat üstündeki etkisi alabildiğine arttı. Ülkede şu veya bu şekilde politikadan etkilenmeyen toplumsal tabaka ya da coğrafi bölge kalmadı. (Belge,1983)

Özellikle ekonomik bozukluk, yokluk ve karaborsa aslında “ekonomidışı” sayılması gereken kazanç yolları açtı. Bütün bu koşullar, uzun bir süredir olduğu gibi, tüketimi kamçulamaya devam etti. Ekonomik bireyselleşme geleneklerin büsbütün yok olması, politik hayatta radikal sol ve sağ arasındaki her gün çeşitli ölümlerle sonuçlanan olaylar, toplumun bilinen bütün ölçülerini yok etti. Kitleler 70 ortalarında yükselen umutlarını yitirmişler, kördüğümüne dönen sonuçsuz kavgayı ve kıyımı, bunun nasıl olacaksa sona ermesinden başka bir şey beklemeksizin seyrediyorlardı. 12 Eylül 1980’de askeri müdahale en büyük kitle desteğini bu karamsarlıkta buldu.

Bu yıllar kültürel yaşantıda önemli bir etkinliğin doğduğu yıllardır. Arabesk olarak adlandırılan müzik ve kültür bu dönemde ortaya çıkmıştır. Taşradan kente göç eden kesimin ikinci kuşakta da kentli bir kimlik kazanamamışır ancak bu kesim kentli olamadığı gibi taşralı da değildi.kentteki yaşam şartları onları tatmin etmemekteydi ama geri dönecek bir yerleri de kalmamıştı. Böylece içine hapsoldükleri kendilerine yabancı bu ortama isyanları ve durumlarının kültürel alanda bir yansıması olan, arabesk müzik ortaya çıktı ve yayıldı (Gürbilek, 2001) işte günümüzde her alana yayılmış olan ve artık ülkemizde özel bir “kitsch” tarzın adı olan arabesk kültürün ortaya çıkışı bu döneme rastlar. (Ceyhan, 2002)

4.3.2. Aile Yapısında Değişimler

Sosyal ve ekonomik yapıda büyük değişikliklerin başladığı 50’li yıllara kadar Türk aile yapısında aile içi ilişkiler ve aile büyüklüğü ciddi değişimler göstermemiştir. Bu yıllarda hız kazanan sosyal ve ekonomik atılımlar aile yapısını ve özellikle de hane halkı sayısını etkilemiştir.

1955-1970 arasında, bir hanede yaşayan kişi sayısının ülke ortalamasına göre ifadesi olan ortalama hane halkı büyüklüğü 5.68-5.69 arasında istikrarlı bir çizgide

seyrederken, 1975’den bu yana belli bir azalma eğilimi göstermeye başlamıştır. (1970’de 5.78 ile başlayan küçülme 1990’da 5.05 kişi olmuştur) Bu, yine de önemli bir miktarda azalma sayılmamaktadır. Toplam hanehalkı sayısında, yeni gelir ve yaşam ortaklığıyla bir araya gelerek hanehalkını oluşturan bireylerin beraber yaşadıkları mesken sayısında ise önemli bir artış söz konusudur. 1955’te 4.237.176 olan hanehalkı sayısı 1980’de 8.522.499’a çıkmıştır. Hanehalkı sayısının (hanehalkı fertlerinin paylaştıkları mesken) artarken, hanehalkı büyüklüğünün (hanede yaşayan kişi sayısı) azalmasının anlamı şudur: Toplam nüfus artarken yeni hanehalkları kurulmakta, yani mesken sayısı artmaktadır. Ancak bu meskenlerde oturan, yani hanehalkını oluşturan, kişi sayısı azalmaktadır. Bu bir anlamda birey sayısının azaldığı ailelerin artışı olarak da yorumlanabilir.(Dikeçliğil, 1995)

Bu dönemde çekirdek aileye yönelme olmasına rağmen göç ile büyükşehirlere gelen aileler kente alışana kadar “geniş aile” haliyle tek konutta yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Zamanla “çekirdek aile” haline gelme eğilimi göstereceklerdir.

Şekil 4.39. İstanbul’da kalabalık bir göç ailesi (Dikeçliğil, 1995)

Televizyonun yaygınlaşmaya başlaması toplumda önemli etkiler oluşturmuştur. Kapalı bir yapıya sahip olan Türk toplumu kendi kültürü dışında yaşama biçimleriyle tanışmıştır. Televizyon ailelerin kendi içindeki hayatlarını etkilediği gibi çevre ile olan iletişimini değiştirdi.

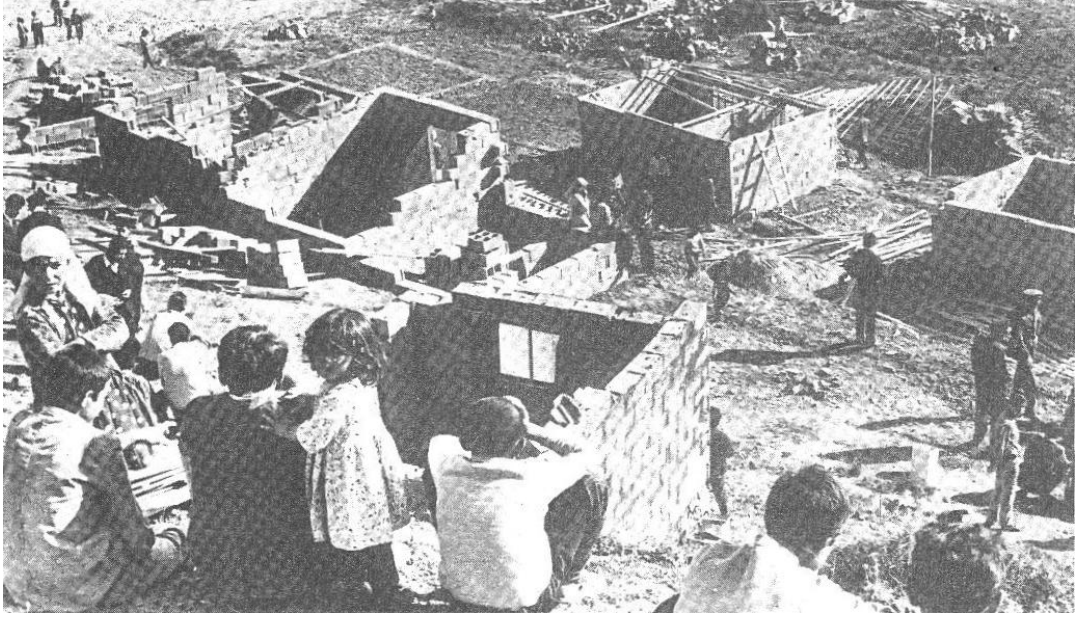
1970'lerde çalışan kadınların sayısı yükselse de bu kadınların çalışmayanlara oranı hala çok düşüktür. Ancak kadınların rolleri güçlenmiş ve görevleri artmıştır. Dışarıda çalışmaları da günlük alışverişin yükü artık tamamı ile onların üzerindedir. Sivil toplum kuruluşlarında çalışmak, çocukların okulu ile ilgilenmek vb. biçimlerde dış dünya ile temasları artmıştır. Bir anlamda, kadın biraz daha fazla kamusal hayatta yer almaya başlamıştır. (Özbay, 1996)

Aile içi hiyerarşi azalmış, çocukların ailede ve toplumda ki değeri artmıştır. Ayrı odalara sahip olmalarıyla ailenin birarada olduğu yaşam biçimi değişmeye, ebeveynler ve çocuklar daha az birlikte vakit geçirmeye başlamışlardır.

4.3.3. Konut Kültüründe Değişimler

1940-50 yılları arasında %20 olan kentsel nüfus artışı 1950-1960 yılları arasında %80,2 oldu. Özellikle Ankara, İstanbul, İzmir gibi büyük kentlere göç eden kırsal nüfusun yarattığı konut ihtiyacı karşısında konut arzının az olmasından ötürü yükselen kiralar ve fiyatlar, bu kentlerin çevrelerinde “gecekondu” bölgelerinin oluşmasına yol açtı. 1948 yılında 25-30 bin olarak tahmin edilen gecekondu sayısı, 1953'te 80 bin, 1960'ta ise 240 bin olmuştu. Yeni gecekondu yapımını engelleme ve yapılanları yıkmak amacıyla 1948 ve 1953'te yasalar çıkarılı, fakat hiçbiri başarılı olamadı. Devletin halkın konut sorununa sahip çıkmaması karşısında halk kendi sorununu çözmek için bu yola başvurmuştu. (Sey, 1998)

Devletin bu konuda atıl kalması, gelişmeler karşısında önlem alabilecek politikaları oluşturamaması sürecin giderek karmaşıklaşmasını ve modernite hedefinin kaybedilmesini getirmiştir. (İncedayı, 2002)

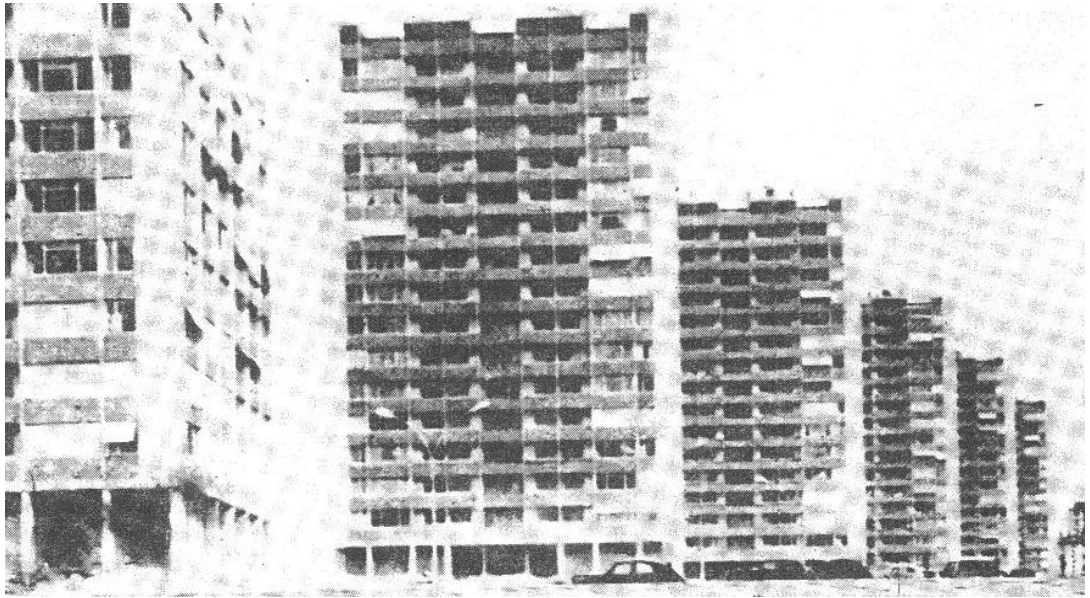
Şekil 4.40. Gecekondulaşma (Tekeli, Gülöksüz 1983)

Şekil 4.41. Gecekondulaşma (Şenyapılı 1999)

Büyük kentlerde bir yandan yeni ekonomi politikasının yarattığı ticaret burjuvazisinin yaptırdığı lüks apartmanlar ve konutlar yükselirken, öte yandan da dar gelirlilerin konutları her gün yüzlerce artıyordu. (Sey, 1998)

1946'dan başlayarak gelişen bu durum karşısında çeşitli yasalar çıkarıldı. Bunların ilki Emlak Kredi Bankası Kanunu'dur. Konutsuz halka uzun vadeli, düşük faizli kredi açmak, yapı ve yapı malzemesi üretimi ticareti yapmak, konut yaparak peşin veya taksitle satmak gibi amaçlarla kurulan bankanın, toplu konut yapımındaki ilk girişimlerinden biri 1947'de başlanan İstanbul'daki Levent mahallesidir. 391 konutluk bu mahalleyi 1951'de yine İstanbul'da 413 konutluk Koşuyolu ve 1954'te Diyarbakır'da 82 konutluk mahalle izlemiştir. Hepsi bir veya iki katlı bahçeli tek veya sıra evlerden oluşan bu mahalleler genellikle orta gelir gruplarına hitap etmekteydi. (Sey, 1998)

Şekil 4.42. Levent Konutları (Sey, 1983)

Şekil 4.43. Ataköy (Özkan, Holod, Evin, 2007)

Şekil 4.44. Ataköy (İşlek, 2007)

Emlak Kredi Bankası'nın konut yapım eylemleri 1950'lerin sonlarında yine hızlanmıştır. Bahçeli konutlar yerine çok katlı blokların yer aldığı uygulamaların ilki İstanbul'da 4. Levent mahallesindedir. (Sey, 1998) Bankanın en geniş uygulaması İstanbul'da Ataköy'de yapılmıştır. 1930'larda memur sınıfı için sorun olan konut, 1960'larda işçi sınıfının da sorunu haline gelmiştir. Kooperatifler aracılığıyla kredi olanakları sağlanarak toplu konut sorununa çözüm yolları aranmaktadır. Gecekondu önleme ve afet bölgelerinde kamu eliyle konut üretimi yapılmaktadır. (Ceyhan, 2002)

Kıray'a göre “ apartman, modern sanayi toplumlarının yeni belirmiş, orta tabakalarının, işçi ve memurların konutudur. Onlarla beraber doğmuştur ve toplumun orta tabaka yaratma biçimi ve hızı ile koşut gelişmiştir.” Oysa “Türkiye’de 1955'lere kadar apartman ancak eskiden beri kentli olan üst gelir gruplarının elde edebileceği kadar pahalıydı. Ancak 1955'lerden itibaren apartman hızla yaygınlaşacak ve konut tipini oluşturacaktır.”(Tanyeli, 1998)

“Apartmanlaşma, kat mülkiyeti hakkının çıkışı yapı kooperatifleri ve toplu konutla ilgili yasal düzenlemelere paralel olarak zamanla yaygınlaşmıştır. Yaygınlaşırken o ilk prestijli imajları da bozulmuştur.” (Özbay,1996) (Ceyhan, 2002)

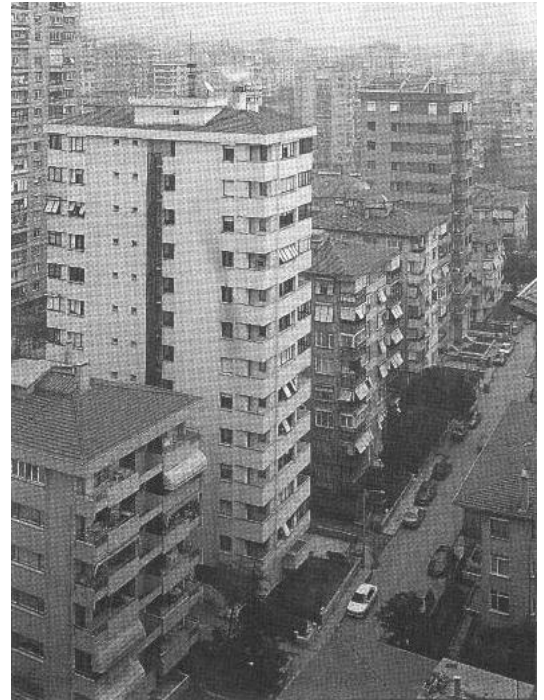
Bu dönemde konut sorunu açısından gecekonduyun yanında yapsatçılık süreci devreye girmiştir. Çünkü, yaşanan kentleşme süreci olgusu paralelinde kent içi arsalar üzerinde, orta sınıfın konut taleplerinin karşılanması olanaksızlaşmıştır. Bu soruna bir çözüm olarak da, Kat Mülkiyeti Yasası (1965) çıkarılmış ve aynı arsa üzerinde birden çok kişinin kat sahibi olması olanağı tanınmıştır. Yapsat süreci, kent içinde bahçeli, müstakil konutların, köşkerlerin ve konakların yapsatçıların eline geçmesine ve çevrenin hızla dönüşümüne neden olmuştur. Bu yıllarda, kent merkezinde bir apartman dairesi orta sınıfın ideali haline gelmiştir. (İncedayı, 2002)

Şekil 4.45. Apartmanlaşma (Sey, 1999)

Şekil 4.46. Apartmanlaşma (Sey, 1999)

Şekil 4.47. Apartmanlaşma (Sey, 1999)

4.3.4. Değişimlerin Konut Mekanına Yansıması

Bu dönemde orta sınıfın konut ihtiyacı apartmanlarla karşılanmaya başlamıştır. Yapsatçılık neticesinde salon satış için önemli bir öge olmuş ve evin geri kalan mekanları giderek özensizleşmiştir.

Döneme ilişkin özellikler arasında en belirgin olanı servis mekânları kullanımudur. Konutlarda ana giriş kapısının yanısıra bir de servis girişi bulunmaktadır. Bu kullanım ile konutta genel ve özel mekânlara girilmeden servis alanına ulaşım sağlanmaktadır. Servis girişinin bazı örneklerde doğrudan mutfağa açıldığı, bazılarında ise ayrı bir servis holünden mutfağa bağlantı sağlandığı görülmektedir. Mutfağın küçük bir alan kaplaması ve genellikle ışıklığa bakacak şekilde konumlandırılması, 1950-65 döneminde bu mekânın sadece yemek hazırlama amaçlı bir servis alanı olarak evin hizmetkârı tarafından kullanıldığını, yemek eyleminin ise genel holde ya da yaşama mekânında yapıldığını göstermektedir. Dönemin sonlarına doğru, servis mekânlarına verilen önemin azaldığı, çekirdek aile yaşamının da ön plana çıkmasıyla mutfağın konumunun yaşama alanlarına yaklaştığı gözlenmektedir. Ayrıca bu dönemde kiler ve sandık odası gibi servis mekânları kullanımına da rastlanmaktadır.

Günlük yaşam ve misafir mekanlarının birbiriyle ilişkili ancak ayrı odalar biçiminde tasarlandığı görülmektedir. Söz konusu mekanlar arası ilişki kurma biçimleri de çift kanatlı camlı kapılarla olduğu gibi, daha dolaysız biçimde boşluklu duvar parçaları ya da çizgisel elemanlarla kurulmuş bölücülerle de gerçekleştirilmiştir. Dönemin sonlarına doğru gündelik yaşamdaki değişimlerin yansıması olarak misafir odası ile oturma odasının bütünleşerek tek mekân haline dönüşmeye başladığı da gözlenmiştir.

Konut mekanları ve mekan organizasyonları üzerinde en etkili değişimlerden biri soba ile ısınan konutlardan, kalorifer ile ısınan konutlara doğru yönelen değişimdir. Konut plan tipleri bu ısınma sistemlerine bağlı olarak değişim geçirmişlerdir ve bugün formülleşen üç oda bir salon plan tipleri kaloriferli ısınmanın yaygınlaşması ile ortaya çıkmıştır. (Ceyhan, 2002)

Kapıları kapalı misafir odası yavaş yavaş ortadan çekilmeye başlamıştır. Misafirler için büyük bir mekanın ayrılması anlamsızlaşmıştır. Kaloriferin etkisiyle kapıları açılmış, televizyonun etkisiyle de içinde yaşanan bir mekan haline dönüşmüştür.

Dayanıklı tüketim mallarının özellikle de buzdolabı ve çamaşır makinesi 1950 sonrası yaşama girmeye başlamış dolayısıyla da yeni yapılan apartmanlarda mutfak ve banyonun boyutlarını genişletmiştir.

Öte yandan giderek küçülen metrekareye sahip apartman dairelerinde aydınlığa bakan, küçük, karanlık mutfak ve banyolarla yer kazanılmıştır.

Alaturka tuvaletler önce işlev değiştirmiş sonra da tamamen ortadan kalkmış ya da alafranga tuvalete dönüşerek misafir tuvaleti olmuştur. Bu değişim 70'lerin sonuna kadar süren bir döneme yayılmıştır.

Çocuklar için ayrı bir mekan tahsis etme ihtiyacı duyulmuş ve oturma odaları çocuk odalarına dönüşmüştür. Çocuk odaları çocuğun sadece yatabileceği bir mekan değil, oyun ve çalışma mekanlarıydı.

4.4. 1980 Sonrası Dönem ve Konutu

4.4.1. Toplumsal Değişimler

1970'li yılların çalkantılı siyasi ortamı, 12 Eylül 1980 günü bir askeri darbeye sonlandı. Haklar ve özgürlükler askıya alınırken yüksek enflasyonu denetim altına almayı ve ekonomik bunalımı aşmayı öngören 14 Ocak (1980) karar paketi yürürlüğe kondu. 12. Eylül operasyonu ile kurulan siyasi rejimin etkileri yaygın, kalıcı ve derin oldu. (Batur, 1983)

1980 müdahalesi devletin her düzeyde kökten yeniden yapılanmalara gitmesi gerek olduğu yolunda yaygın bir inanç varken yapıldı. Bu çerçevede istenen restorasyon değil radikal yeniliklerdi. Askeri müdahale ile birlikte ekonomide şok kararlar alındı ve hemen uygulamaya konuldu. Türk parasının değeri düşürüldü, KİT ürünlerine çok büyük oranlarda zam yapıldı, sendikal faaliyetler askıya alındı, grev yasağı geldi, memur maaşlarında reel düşüşler oldu ve tarıma yönelik genel destekleme

politikaları terk edilmeye başlandı. Tüm bunlar 12 Eylül askeri müdahalesinin iş gücü piyasasını ve ekonomiyi katı bir disiplin altına almasıyla mümkün olabildi. (URL-5, 2009)

Bu dönemde kapitalin mekansal dağılımını etkileyen en önemli neden ekonomik politikadaki değişiklik olmuştur. 1980 sonrasında Türkiye yeni politik tercihi küreselleşen dünyaya eklenmek bakımından önem taşımıştır.

1990 yılı kültürel açıdan önemli bir dönüm noktasıdır. Özellikle 1980 yılından itibaren izlenen liberal politikalar meyvelerini vermeye başlamış ve bu çerçevede aşırı tüketim, bireycilik, gösterişçilik, özentiler, iş bitiricilik ve köşeyi dönme gibi eğilimler güçlenmeye başlamıştır. 1990 yılında yayına başlayan özel televizyon kanallarının etkisi ile yazılı ve görsel basın tüm toplumu etkisi altına almıştır. Türkiye’de pop müzik bir patlama yapmış statlarda büyük konserler verilmeye başlanmıştır. Yine bu arada, büyük ticari kuruluşlar ve holdingler büyük bir reklam potansiyeli nedeniyle görsel eğlence etkinliklerine çok büyük önem vermeye başlamıştır. (URL-5, 2009)

4.4.2. Aile Yapısında Değişimler

Aile artık genellikle dört kişiden oluşan çekirdek ailedir. Son yıllarda evlenme yaşının ötelenmesiyle ve boşanma oranının artmasıyla birlikte tek kişiden oluşan hanehalkı sayısında da artış söz konusudur.

1980 sonrası çekirdek ailelerde geleneksel roller büyük ölçüde değişikliğe uğramıştır. Evde babanın hakimiyeti yüksek olmasına karşın tüketim harcamalarında karar mekanizması anne olmuştur.

Çocukların aile içindeki kimlikleri iyice belirleşmiş ve artık birey olarak aile kurumunun bir üyesi olmaya başlamışlardır. Ebeveynler ve çocukları programlarını birbirlerinden bağımsız yapabilmeye başlamışlardır.

Şekil 4.48. Çekirdek Aile (Sencer, 1995)

Endüstri öncesi toplumlara özgü aile kimliğinin, birey kimliğinin önüne geçtiği denge tersine doğru dönmeye başlamıştır. Elbette henüz ne gelişmiş bir endüstri toplumu olduğumuz, ne de bu tersine dönüşün tamamlandığı söylenemez. Ancak bir ölçüde de olsa bireyin kimliği tekil olarak öne çıkarken aile kimliğinin önemi azalmıştır. (Gürbilek, 2001)

70'li yıllarda televizyonlu evlere yapılan ziyaretler zamanla şekil değiştirip batılı biçimleri andıran bir duruma gelmiştir.

Özel ve genel ayırımı misafir odası-oturma odası ikiliğinde en belirgin örneğini bulmuştur. Bundan önce dışarıya yansıtılan, içerideki gerçek durumdan son derece farklı olabiliyordu. Bu iki yaşam arasındaki ayırım ve farklılıklar giderek ortadan kalktı. 80'lerin kültürel ikliminde her şey dışarı yansıtılırken, evdeki mahrem sayılan mekanlar da kamuya açıldı. Ev sahipleri misafirlerini evlerinin yatak odalarına kadar gezdirmeye başladı. Tüm toplumsal, sosyal ilişkiler gibi ev yaşantısı da gözler önüne serildi.(Gürbilek, 2001)

Misafir ağırlarken uyulan usuller ve yapılan hazırlıklar eski kuralcılıklarını kaybetmiş, her iki taraf da daha rahat hareket etmeye başlamıştır.

Kent ve iş yaşamının etkisiyle akşam yemeği sonrası ziyaretler azalmış, daha çok yemekli misafir ağırlanmış veya dışarıya davet edilmeye başlanmıştır. Eskiden sık sık birbirlerini ziyaret eden aileler daha az bir araya gelmeye başlamış ve sosyal hayat ev dışına taşıp, yeni Batılı kalıplara girmeye başlamıştır. Bu “misafirlik” örneği aslında ailenin eve ve sosyal yaşama bakışının neden ve ne kadar değiştiğinin göstergelerinden biridir. (Ceyhan, 2002)

Sosyal yaşamın uğradığı değişimlerden biri de tüketimin sosyal yaşantıya egemen olması ve bir sosyal aktivite olarak “alışveriş merkezleri ziyaretlerinin” öne çıkmasıdır. Özellikle alışveriş ihtiyacı olmasa da alışveriş merkezlerine gitmek, arkadaş buluşmaları için böyle mekanlarda randevulaşmak olağan hale geldi. Bunu değerlendiren girişimciler, bu merkezlerde çok çeşitli ve ilgi çekici hizmetler (çocuk parkları, spor merkezleri, sağlık hizmetleri, konser, söyleşi, defile organizasyonları vs.) vermeye ve bu alışveriş komplekslerini “yaşam merkezi olarak” sunmaya başladılar. (Ceyhan, 2002)

Şekil 4.49. 90’lı yılların idealize edilen aile tipi (Dikeçligil, 1995)

Tüketim bir eğlence, bir hobi olarak sunulmaya; çoğu aileler de Pazar günleri tüm zamanlarını bu mekanlarda geçirmeye başladılar. Bunun bir başka örneği de ortanın altı gelir seviyesinden ailelerin çocuklarıyla beraber, Pazar günleri uzun saatlerini, yine son yıllarda artan sayılarıyla patlama yapan, süpermarketlerde geçirmeleridir. Tüketim bir yaşam biçimi, bir sosyal aktivite olarak son 20 yıla damgasını vurmuştur. (Ceyhan, 2002)

4.4.3. Konut Kültüründe Değişimler

1980 sonrasında kentleşme hızlı bir şekilde devam etmiştir. Ancak, kentleşme sürecinde 1980 öncesine göre önemli gelişmeler ortaya çıkmaya başlamıştır. Örneğin Türkiye'nin kitlesel göç olgusuyla tanışmaya başladığı 1950'li yılların başından 1980'li yıllara kadar gecekondulaşma kendiliğinden gelişen bir süreç olarak olarak görülmüş ve kente göç eden insanlar barınma sorunlarını yasal olmayan yollardan gecekondular kurarak çözmeye çalışmıştır. Yine 1980 öncesinde, gecekondulaşma resmi kurum ve kuruluşlar tarafından yok sayılmasına karşın toplum katında meşruiyet kazanmıştır. (URL-5, 2009)

1980 sonrasında, hükümetler özellikle seçim öncesi belirli siyasi yatırımlar çerçevesinde gecekondulara (af yasalarıyla) yasal bir meşruiyet kazandırmışlar ve bu yolla gecekondulaşma yasal ve formel bir statüye kavuşmuştur. Bunun için bir çok yasalar çıkartılmış ve gecekondular sorunu yasal olan yollardan çözümlenmeye çalışılmıştır. Bu arada yasal bir statüye kavuşan gecekondulaşma 1980 sonrasında kentte yeni bir rant olgusunu ortaya çıkarmış ve imar izni yoluyla belirli gecekondular bölgeleri başta müteahhitler ve arazi mafyaları olmak üzere belirli kesimler tarafından büyük bir hızla yağmalanmaya başlanmıştır. Ayrıca 1980 sonrasında yasal olmayan yollardan yapılan gecekonduların bir kısmı barınma amacıyla değil kentin rantından pay alma çabası çerçevesinde ortaya çıkmıştır. Artık gecekonduların bir kısmı kullanım değeri için değil değişim değeri için yani bir meta gibi alınıp satılmak için yapılmaktadır. Yapılan araştırmalar göstermektedir ki, 1980 sonrasında gecekondular sahibi kullanıcıları özdeşliği giderek ortadan kalkmış ve bir kişinin birden

fazla gecekonduya sahip olması yaygınlaşmıştır. 1980 sonrasında gecekondular bölgelerinde kiracılık belirgin bir biçimde artmaya başlamıştır. (URL-5, 2009)

1980 sonrasında gecekondulaşma önceki dönemlerden farklı olarak artık herkesin rahatlıkla giriş çıkış yapabileceği ve bir gecekondular inşa edebileceği süreç olmaktan çıkıp artık kendi içerisinde piyasası, işleyiş kuralları ve hatta mafyası (arazi mafyası gibi) olan bir olgu haline gelmiştir. Gerçektende 1980 sonrasında kentlerdeki gecekondular bölgelerinin bir kısmı spekülasyon aracına dönüşmüş ve gecekondulaşmanın dinamiği gecekonduların üzerinde kurulu olduğu arsaların rantına el koyabilmek olmuştur. Özellikle kent merkezine yakın yerlerdeki tek katlı gecekondular yıkılmaya başlanmış ve yerine çok katlı binalar hızla yükselmiştir. (URL-5, 2009)

Konut üretimindeki bu artışta en önemli rol devlet tarafından üstlenilmiştir.

Bu konuda önemli olan üç gelişmeye değinilmesinde yarar vardır. Bunlardan birincisi bir önceki dönemde ilk denemeleri yapılan toplu konut sunumunun 1980 sonrasında çıkartılan toplu konut yasasıyla kurumsallaşması ve Toplu Konut İdaresi'nin kurulmasıdır. Bu özellikle ilk yıllarda konut alanına kaynak aktarımını hızlandıracak Türkiye'de kent formlarının oluşma süreçlerini değiştirecektir. İkincisi kentleşme olgusunu yönlendirmek için uzman bir kuruluş olarak kurulmuş olan İmar ve İskan Bakanlığı'nın kaldırılması olmuştur. Üçüncüsü ise 1983 ve 1984'te çıkartılan yasalarla belediyelerin kaynaklarının önemli derecede arttırılması, merkezi yönetimin denetiminin bir ölçüde de olsa azaltılması ve imar planı yapımına ve onanmasına ilişkin yetkilerin belediyeye devredilmesidir. Her iki olgu da kentleşme sürecini etkileme açısından önemli sonuçlar yaratmıştır. (Tekeli,1998)

1980 sonrasında konut üretiminin en belirgin özelliği küçük girişimcilerin piyasadan giderek çekilmeleri oldu. Devlet yeni yasal araçları ve kurumlarıyla kooperatiflere ve müteahhitlere kredi sağlayarak büyük ölçekli projelerin gerçekleştirilmesini sağlarken, Toplu Konut İdaresi eliyle kendisi de önce İstanbul ve Ankara'da, daha sonraları diğer büyük kentlerde girişimci olarak piyasada yer aldı. (Sey, 1998)

Bu dönemde, kooperatifleşme yolu ile birçok dar ve orta gelirli aileler kentlerde ucuz konut sahibi olabilmışlardır. Yine uydu kentler ve banliyöleşme 1980 sonrasındaki kentleşmenin önemli itici güçlerinden biri olmuştur.

Şekil 4.50. Göztepe Soyak Sitesi (Sey, 1999)

Şekil 4.51. Metrocity (URL-6, 2009)

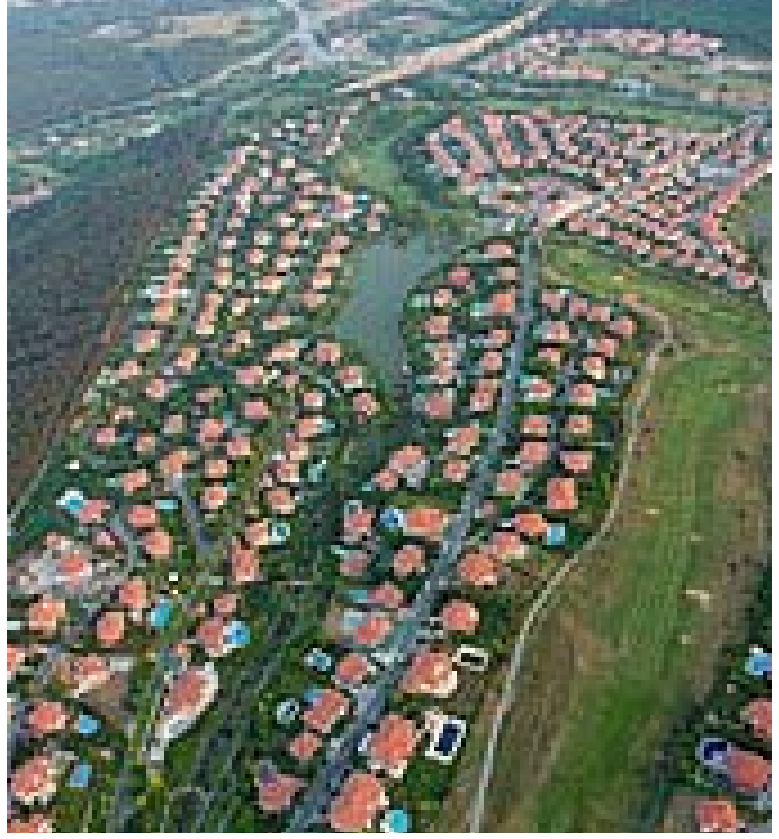
Özel sektör tarafından sunulan projeler başlangıçta orta gelir gruplarını hedef alırken, giderek üst ve üst-orta gelir gruplarına yönelmeye başladı. Büyük sermaye

gruplarının gayrimenkule yatırımlarının artması sonucunda önceleri büyük kentlerde kent içindeki boş alanlarda başlayan üst gelir gruplarının büyük ölçekli konut projeleri, giderek kentlerin yakın çevrelerinde yer aldı. “Site” olarak adlandırılan bu yerleşme birimleri çevrelerine kapalı bir biçimde tasarlanıyor ve çarşı, rekreasyon alanları gibi hizmet birimleriyle tamamlanıyordu. Pahalı ithal malzemelerin kullanıldığı, çoklukla az katlı bu konutların tasarımında geleneksel konut mimarlığına öykünülmesi, ancak tasarımcı olarak da çok kez yabancı mimarların tercih edilmesi dikkate değerdi. (Sey, 1998) Sayıları gittikçe artan bu sitelerdeki konutlar çok yüksek fiyatlarla satılmalarına rağmen, 1990 sonrasında konut piyasasının en canlı kesimini oluşturdu. . (Sey,1998)

1990’lı yıllar ile birlikte özellikle İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük kentlerde zengin semt kavramının giderek değiştiğini görmekteyiz. 1990’lı yıllarda ekonomik açıdan üst gelir grubuna dahil olan kesimler artık iyice zenginleşmiş olmalarının bir sonucu olarak yaşadıkları mekanlarda kentin diğer kesimleri ile (daha çok yoksullarla) karşılaşmak istemedikleri için İstanbul Bahçeşehir ve Kemer Country örneğinde olduğu gibi şehrin dışında, yalnızca seçkin insanların oturduğu ve koruma altındaki yapay cennetlerde yaşamaya başlamışlardır. (URL-5, 2009)

Şekil 4.52. Naciye Sultan Sitesi (Sey, 1999)

Şekil 4.53. Kemer Country (İşlek, 2007)

Şekil 4.54. Kemer Country (İşlek, 2007)

Özellikle 2000’li yıllarla kapalı konut alanları inşaatlarında hızlı bir artış olmuştur. Bu projelerde dikkat çeken ortak özellikler;

Çevre yollarına ve büyük alışveriş merkezlerine yakın konumlandırılması,

Yüksek duvarlarla ve hatta dikenli tellerle çevrelenmiş alanda, özel güvenlik birimleriyle korunması,

Çeşitli spor ve eğlence ve hatta alışveriş olanaklarını kendi bünyesinde karşılaması olmuştur.

Şekil 4.55. Aqua City - Sancaktepe (URL-7, 2009)

Şekil 4.56. Aqua City - Sancaktepe (URL-7, 2009)

Şekil 4.57. Acarkent (URL-8, 2009)

Şekil 4.58. Acarkent (URL-8, 2009)

Formel konut üretimi bu şekilde gelişirken, enformel üretim de tüm hızıyla etkinliğini sürdürdü. Kentleşme hızı hiç azalmadan sürerken, kaçak yapılaşma daha önceki dönemlerdekinden daha büyük bir artış gösterdi. Artık 50’li yılların masum gecekondulaşmasından söz etmek olanaksızdı. Büyük kentlerdeki tüm hazine arazilerine ve yeşil alanlarına buralardan rant elde etmek isteyenler tarafından el konuluyor ve parsellenerek satılıyordu. (Sey,1998)

4.1.4. Değişimlerin Konut Mekanına Yansıması

Özel alan, saklanan bir yaşam biçimi olmaktan hızla çıkmakta ve gözler önüne serilmektedir. Bu eğilimi orta ve üst sınıf konutlarında yeniden çok işlevli mekanlara yönelişle görmek mümkündür. (Özbay, 1996)

Misafir odasının büyük oranda evlerden kalkmış artık tüm odalar dışarıdan gelene açılabilir hale gelmiştir. Evin en güzel odası artık oturmak için ayrılmıştır. Misafirlerde geldiklerinde ev halkının gündelik hayatının ortasında yer almaktadırlar. Oturma odaları çocuk odalarına dönüştürülmüş ya da evde fazladan mekan var ise televizyon, bilgisayar odası olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Çocuk odaları artık neredeyse tüm evlerde çocukların özel mekanları haline dönüşür. Çocuklar zamanlarının çoğunu burada geçirmektedirler.

Servis mekanlarındaki değişimlere bakacak olursak; ikinci tuvaletler artık depo olarak kullanılmaya başlanmış ve evin ortak banyosunun içine tuvalet tüm örneklerde yerleşmiştir. Olanaklar elverdiğince yaygınlaşan başka bir unsur da ebeveyn banyosudur. Ancak ütü, çamaşır kurutma vb ihtiyaçlar için belli mekanların olmamasından ötürü salon dahil evin tüm mekanları bu işlevler için kullanılmaya başlanmıştır.

1985 sonrası ev iç mekanının bileşenleri ve onların anlamları açısından bir dönemeç sayılır.(Tanyeli,1998)

Ev iç mekanı geliştirmeye yönelik ilgi büyük ve orta büyüklükteki kentlerde “dekorasyon” adıyla özetlenen mimari etkinliklerin tırmanışına yol açar. (...) konut

mekanlarına eskiye oranla çok daha büyük yatırımlar yapılmakta, ama eve ait mevcut çevre bir türlü tatmin edici bulunmamaktadır. İthalatın da desteklediği bir mülk edinme hırsı, toplumun tüm yörelerini farklı oranda da olsa, etkisi altında tutmaktadır. (Tanyeli,1998)

80’li yıllar sonrası ev eşyaları teknolojilerinde önemli oranda bir gelişme yaşanmıştır. Birçok küçük ev aleti toplumun yaşamında vazgeçilmez hale gelmiş mutfaklarda yeni düzenlemelere yol açmıştır.

Bu dönemde itibariyle televizyon iyice yaygınlaşmış ve evin çeşitli odalarına ve mutfığa kadar girmiştir.

Yaygınlaşmasını sürdüren bilgisayarda toplum hayatında ve ev hayatında önemi giderek artan ve öncelikle salonu ardından da çocuk odalarının planlanmasını etkileyen bir unsur olmuştur.

5. SONUÇ

Toplumsal yapının dolayısıyla aile yapısının geçirdiği değişimler neticesinde ortaya çıkan yeni yaşama biçimlerinin bir yansıması olarak ‘‘konut mekanı’’ ya da ‘‘yaşama kültürü’’ de önemli değişimlere uğramıştır.

Aile büyüklüğü, ailenin sosyo-ekonomik statüsü, ailenin yapısı, aile bireylerinin sosyal yaşamda ve dolayısıyla aile içinde oynadığı roller, ailenin yaşam sürecinin hangi aşamasında bulunduğu, ailenin toplum ve toplulukla kurduğu ilişkiler, ailenin değer ve tutumları, ailenin doğrudan konut kullanımına yönelik normları, ailenin beklentileri konut örgütlenmesinin en önemli belirleyicileridir.

19. yüzyılda Yenileşme hareketlerinin etkisiyle Osmanlı Toplumunda değişimler görülmeye başlanmıştır. Bu dönemde toplum yapısında ciddi bir değişim gözlemlenmemektedir. Batılılaşmanın Devlet eliyle gerçekleştiği bu dönemde aile yapısında ciddi değişimler olmadığı gibi Avrupa ile sürekli ilişki halinde olan Gayrimüslim kesim ve İstanbul hariç konut kültüründe farklılaşma görülmemektedir. Farklılaşma önce sarayda, ardından da devlet etkisiyle konut mekanlarında görülmektedir. Yangın yerlerinin yeniden düzenlenmesi ve çıkarılan çeşitli nizamnamelerle yeni dönem konut yapımı şekillendirilmiştir. Devlet eliyle sıra ev şeklinde konutlar yaptırılmış, eski mahalleler dizi ev mantığında, bitişik konutlar olarak inşa olmuşlardır. Gayrimüslimler özellikle Galata ve Pera çevresinde apartmanlarda yaşamaya başlamışlar ve Osmanlının alışık olmadığı yaşam kültürü, yapılaşma ortaya çıkmıştır. Liman kentleri hariç bu dönemde Anadolu Batı etkisine girmeyecek, asıl dönüşümünü 1950’li yıllardan sonra yaşayacaktır.

Bu dönemin aile yapısında ciddi bir değişim görülmemektedir. Geleneksel aile yaşamı devam etmektedir ancak kadınlar bazı hakları elde etmiş, ev dışındaki hayata adım atabilmişlerdir.

Ortaya çıkan yeni konut tipleri olmasına karşın odaların tam olarak özelleşemediği, batılı donatı ve düzenlemelerle geleneksel unsurların yan yana kullanıldığı görülmektedir. Geleneksel unsurlar evin gerçek kullanıcısı, batılı unsurlar ise tamamen konuklar içindir.

Cumhuriyet döneminde ise mutlak bir modernleşme sürecine girildiğinden yöntemler farklılaşmıştır. 1950'lere kadar mekanlarındaki değişimler İstanbul ve Ankara'da, üst sınıf için yapılan konutlarda görülmektedir. Bu dönem konutlarında modern mimari teşvik edilmekte, geleneksel konut artık uzak durulması, yeniden inşa edilmemesi gereken çok eskilerde kalmış bir yaşam tarzı olarak lanse edilmekteydi. Konut içi odalar artık özelleşmiş, başodanın ortadan kalkmasıyla yeni evler ve apartman dairelerinin içine sadece konuklar için ayrılmış günlük kullanıma kapalı; misafir odaları yerleşivermiştir.

Nihayet 1950'li yıllar sonrası dönemde Anadolu da bu sürecin içine girecektir. Köyden kente göçün zorunlu hale gelmesiyle büyük kentlerde gecekondular yaygınlaşmaya başlayacaktır.

1950 yılından sonrası bilim adamları tarafından ikili kültürden (geleneksel kültürden), çoklu kültüre (endüstri toplumu kültürüne) geçişin başladığı dönem olarak kabul edilmektedir. Bu dönemden sonra alt sınıfların ve özellikle kırsal kesimin yaşamına modern donatı ve düzenlemeleri girmeye başlamıştır. Bu arada Batıdan ithal edilen üslup ve biçimlerin Türk beğeni ve isteklerine göre biçimlendirilmesi yaygınlaşmaya başlamıştır.

1980'li yıllara gelirken televizyonun da etkisiyle Türkiye'ye özgü bir popüler kültür oluşmaya başlamıştır. Toplumsal hayatta önemli değişikliklerin yaşandığı bu dönemde hane halkı artık genellikle çekirdek aileden oluşmaktaydı. Bu durum özellikle kadının sosyal yaşam içinde daha fazla yer alması etkilemiştir. Konuttaki geleneksel rolü tamamıyla değişmiştir. Eskiden evin ve mutfağın çekip çevrilmesiyle birlikte çocukların ve yaşlıların bakımını da üstlenen kadın artık eve gerekli zamanı ayıramamaktadır. Bunun neticesinde yaşlılar kendi ihtiyaçlarını karşılayabildikleri süre içerisinde kendi evlerinde yaşamaya devam etmektedirler. Geniş aile kavramının büyük ölçüde ortadan kalkmasıyla eskisi kadar büyük olmayan evler kent yaşamı içinde yeni ailelere yeter olmuştur. Yeni aile düzeninde tüm aile üyeleri birer birey olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Bireylerin her birinin eve geldiğinde özgürce kullanabileceği mekanlara ihtiyaç duyması odaların ya da oda içi bölümlerin özelleşmesiyle sonuçlanmıştır.

1980'li yıllar sonrasında küreselleşmenin de etkisiyle modernleşme hız kazanmıştır. Aile kavramından uzaklaşarak bireysellik ön plana çıkmıştır. Tüketim toplumu haline dönüşen Türkiye'de konut mekanlarında batılı unsurlar her zamankinden çok etkili olmaya başlamışlardır. Ancak Türkiye'ye özgü karakteristikler ise kullanıcıların tercihlerinde etkili olmaya devam etmektedirler.

Toplumsal değişim çok boyutlu bir etkileşim sürecidir.

Yönetim sisteminde, ekonomik sistemde, demografik yapıda ve kültürel yapıda meydana gelen değişimler bu sürecin en önemli bileşenleridir. Bu yön değiştirmeler, başka toplumlarda olduğu gibi Türkiye'de de birçok yaşamsal konuda etkili olmuştur.

Değişimler kentleri ve mimariyi farklı boyutlara taşımıştır. Bu anlamda değişimin en çok gözlendiği mekansal üretimin konut üretimidir. Toplumsal yapının değişmesiyle konut üretim politikalarındaki tutum değişikliklerini gözlemek mümkündür.

Bu etkenlerle şekillenen yeni mimari, farklılaşan toplumun, ailenin, bireyin taleplerini karşılamak durumundadır.

Tasarımlar, kentsel çevrenin uzun süreli ve sürekli değişim süreci içindeki varlığının bilincinde olarak, kentin değişen değerlerine ve aynı zamanda sürdürülebilirliğin ön planda olduğu çözüm arayışları dikkate alınarak gerçekleştirilmelidir.

Mimari tasarım sürecinde yerel toplumsal-kültürel dinamikler dikkate alınmalı, potansiyel kullanıcıların, özellikle kadınların, düşünce ve beklentilerinin konut alanlarının yerleşim ve düzenlemeleriyle ilgili kararlarda etkili olması sağlanmalıdır.

Hane halkı büyüklüklerindeki değişim, evlilik yaşının gösterdiği değişim, boşanma oranları, yaşlı-genç nüfus oranı gibi aile yapısına yönelik istatistik veriler incelenerek zamanla hangi kapsamda konut ihtiyacının ortaya çıkacağı araştırılmalı ve yeni konut alanları bu çalışmalar doğrultusunda planlanmalıdır.

Mimari tasarım sürecinde 'toplumsal yapı – mekansal yapı' ilişkisi araştırma konusu olarak ele alınmalı, tasarım eğitiminde de bu konuya yer verilmelidir.

KAYNAKLAR

Akın G., 1990, Asya Merkezi Mekan Geleneği, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara

Aksoy E., Orta Mekan: Türk Sivil Mimarisinde Temel Kuruluş Prensipleri, Mimarlık
Ve Sanat 1963/7-7

Aslanoğlu, İ., 1980, Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı, O.D.T.Ü. Mimarlık
Fakültesi Basım İşliği, Ankara

Arseven, C.E., 1959, Türk Sanat Tarihi, Maarif Vekaleti, İstanbul

Atalayer F., Temel Sanat Eğitimi Notları, 1996, And. Üniv. Gsf., Eskişehir.

Atalayer F., ‘Mekan (Uzam), Türk Mitolojisi Ve Yaratıcılık’, Anadolu Sanat, Süreli
Sanat Ve Kültür Dergisi, 2006, Sayı:17, Anadolu Üniv. GSF Yayınları,
Eskişehir.

Aydemir Ş. S., Tek Adam, Remzi Kitabevi, 3.Baskı, İstanbul, 1969, Cilt:3

Bammer A., 1996, “Çadır ile Anadolu Evi İlişkisi”, Tarihten Günümüze Anadolu'da
Konut ve Yerleşme, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul

Batur A., 1998, ‘1925-1950 Döneminde Türkiye Mimarlığı’, 75 Yılda Değişen Kent
Ve Mimarlık, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul

Batur A., 1983, “Cumhuriyet Döneminde Türk Mimarlığı.” Cumhuriyet Dönemi
Türkiye Ansiklopedisi, İletişim Yayınları, İstanbul

Belge M., 1983, “Türkiye’de Günlük Hayat” Cumhuriyet Dönemi Türkiye
Ansiklopedisi, İletişim Yayınları, İstanbul

Boyla O., 1999, Tasarımda 19. Yüzyıl, Profesörlük Tezi, MSÜ, İstanbul

Bozdoğan S., 1996, ‘Modern Yaşamak: Erken Cumhuriyet Kültüründe Kübik Ev’,

- . Tarihten Günümüze Anadolu'da Konut ve Yerleşme, Tarih Vakfı
. Yayınları, İstanbul
- Ceyhan G.**, 2002, Türkiye’de Konut İç Mekanları Ve Donatılarında Değişim Ve
. Süreklilik, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ, İstanbul
- Chng F.D.K.**, 1996, Mimarlık: Biçim, Mekan, Düzen , Yem Yayın, İstanbul
- Çandar T.**, 1983, “Devralınan Sosyal Hayat” Cumhuriyet Dönemi Türkiye
. Ansiklopedisi, İletişim Yayınları, İstanbul
- Dikeçliğil B.**, 1995, “Türk Toplumunda Aile Tipleri” Cumhuriyet Dönemi Türkiye
. Ansiklopedisi-Yüzyıl Biterken, İletişim Yayınları, İstanbul
- Dinçer N.**, 1983, “Türkiye’de Kooperatifçilik” Cumhuriyet Dönemi Türkiye
. Ansiklopedisi, İletişim Yayınları, İstanbul
- Duru A.**, 2006, Apartmentalization and Middle Classness: Urban Socio-Spatial
. Change in Period 1950s-1970s , Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi
. Üniversitesi, İstanbul.
- Tekeli Ş.**, 1995, “Türk Toplumunda Aile Tipleri” Cumhuriyet Dönemi Türkiye
. Ansiklopedisi-Yüzyıl Biterken, İletişim Yayınları, İstanbul
- Eldem S.H.**, 1993, ‘*Türk Evi*’ Türk Evi Ve Biz, Türkiye Tarihi Evleri Koruma
. Derneği Yayını, İstanbul
- Enil Z. M.** ,1999, ‘*19. Yüzyıl İstanbulu’nda Konut Yapı Gelenekleri Ve Kent
. Kültürü*’ Osmanlı mimarlığının 7 Yüzyılı-Uluslarüstü Bir Miras, Yem
. Yayın, İstanbul
- Gezer H.**, 2008, ‘Mekan Ve Mekanın Algılanması’ Mimarlıkta Malzeme, Sayı:7,

- . İstanbul
- Gülersoy Ç.**, 1985, “İstanbul Estetiği Kentler ve Kentlileşme” Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi-, İletişim Yayınları, İstanbul
- Günay, R.** , 1999, Türk Ev Geleneği Ve Safranbolu Evleri, Yem Yayın, İstanbul
- Güncan A.**, 1993, : 19. yy Avrupa Mimarlık Hareketlerinin ve Batılılaşmanın Osmanlı Konut Mimarisine Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ, İstanbul.
- Gür Ş. Ö.**, 1996, Mekan Örgütlenmesi, Gür Yayıncılık, Trabzon
- Gür Ş. Ö.**, 2000, Doğu Karadeniz Örneğinde Konut Kültürü, Yem Yayın, İstanbul
- Gürbilek N.**, 2001, Vitrinde Yaşamak-1980’lerin Kültürel İklimi, Metis Yayıncık, İstanbul
- İşlek E.**, 2007, İstanbul’da 1980 Sonrasında Oluşan Kapalı Konut Alanlarının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, YTÜ, İstanbul.
- İşin E.**, 1985, “19.yy da modernleşme ve gündelik hayat” Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi-, İletişim Yayınları, İstanbul
- İncedayı, D.**, 2002, Mimari Tasarım Sürecinde Katılımcı Yaklaşım, Mimar Sinan Üniversitesi Yayınları, İstanbul
- İzgi U.**, 1999, Mimarlıkta Süreç, Yem Yayın, İstanbul
- İzgi U.**, 1996, ‘Türk Evinde Birim Olarak Odalar Ve Önder Küçükerman...’ Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi, Türkiye Turing Ve Otomobil Kurumu Yayınları, İstanbul
- Kaptı M.R.**, 1998, İstanbul’da 19. yy Sivil Kargir Mimarinin Korunması İçin Fener Bölgesi Örneğinde Bir Yöntem Geliştirilmesi , Doktora Tezi, MSÜ, İST.

- Kahvecioğlu H. L.**, 1998, Mimarlıkta İmaj: Mekansal İmajın Oluşumu Ve Yapısı
. Üzerine Bir Model, Doktora Tezi, İTÜ, İstanbul
- Kıray, M. B.**, 1979, “*Apartmanlaşma ve Modern Orta Tabakalar*”, Çevre, sayı:4,
. İstanbul
- Kıray, M. B.**, 1999, Toplumsal Yapı Toplumsal Değişme, Bağlam Yayıncılık,
. İstanbul
- Kızıl, F.**, 1978, Toplumsal geleneklerin konut içi mekan tasarımına etkisi ve
. toplumsal geleneklerimizi daha iyi karşılayacak konut içi fiziksel çevre
. koşullarının belirlenmesi, Doktora Tezi, MSÜ, İstanbul
- Kuban D.**, 1996, ‘Ev Üzerine Felsefe Kırıntıları’, Tarihten Günümüze Anadolu'da
. Konut ve Yerleşme, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul
- Küçükerman Ö.**, 1996, Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi, Türkiye Turing
. Ve Otomobil Kurumu Yayınları, İstanbul
- Özbay F.**, 1996, Evler, Kadınlar Ve Evkadınları, Diğerlerinin Konut Sorunları,
. Habitat Ön Konferansı, TMMOB Yayını, Ankara
- Özkaraman M. S.**, 2004, Türkiye’de Değişim Süreci İçinde Mobilya Üretimi,
. Doktora Tezi, , MSGSÜ, İstanbul
- Postalıcı İ.E.**, 2005, Küreselleşmenin Mekan Kimliğine Etkisinin Ege Yerleşmeleri
. Örneğinde İncelenmesi, Sanatta Yeterlilik Tezi, MSÜ, İstanbul
- Roth L.**, 2000, Mimarlığın Öyküsü, M. Kabalcı Yayınevi, İstanbul
- Sakaoğlu N.**, 1993, ‘*Anadolu Geleneğinde Ev ve İnsan*’ Türk Evi Ve Biz, Türkiye
. Tarihi Evleri Koruma Derneği Yayını, İstanbul

- Sencer M.**, 1995, “Türkiye’de Çocuk ve Aile” Cumhuriyet Dönemi Türkiye
. Yüzyıl Biterken, İletişim Yayınları, İstanbul
- Sey Y.**, 1983, “Cumhuriyet Döneminde Toplu Konut Sorunu” Cumhuriyet Dönemi
. Türkiye Ansiklopedisi, İletişim Yayınları, İstanbul
- Sey Y.**, 1998, ‘*Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Mimarlık ve Yapı Üretimi*’, .
. 75 Yılda Değişen Kent Ve Mimarlık, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul
- Sey Y.**, 1998, ‘*Cumhuriyet Döneminde Konut*’, 75 Yılda Değişen Kent Ve Mimarlık,
. Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul
- Sözen M.**, 1984, Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarlığı, Türkiye İş Bankası Kültür
. Yayınları, Ankara
- Şener S.**, 2000, 1944 Sonrası Toplu Konut Uygulamalarında Apartman Plan
. Tipolojilerinin Gelişimi, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ, İstanbul
- Şenyapılı T.**, 1998, ‘*Cumhuriyet’in 75 yılı Gecekonduunun 75 Yılı, 75 Yılda Değişen*
. Kent Ve Mimarlık, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul
- Sunalp A.**, 1999, ‘*19. Yüzyıl Galata ve Pera Apartman-Konutlarında Orta Sofa-Hol*
. *Tipolojisi Gelişimi*’ Osmanlı mimarlığının 7 Yüzyılı-Uluslarüstü Bir Miras,
. Yem Yayın, İstanbul
- Tanyeli U.**, 1998, Yeni Toplum Yeni Konut, Üç Kuşak Cumhuriyet, Tarih Vakfı
. Yayınları, İstanbul,
- TDK** Türkçe Sözlük, 1988, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Tekeli İ.**, 1998,, 1998, ‘*Türkiye’de Cumhuriyet Döneminde Kentsel Gelişme Ve Kent*
. *Planlaması*’, 75 Yılda Değişen Kent Ve Mimarlık, Tarih Vakfı Yurt
. Yayınları, İstanbul

Tekeli İ., Gülöksüz , 1983, “Kentleşme, Kentlileşme ve Türkiye Deneyimi ve gündelik hayat” Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, İletişim Yayınları,

. İstanbul

Tekeli Ş., 1983, “Kadın” Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, İletişim

. Yayınları, İstanbul

Turgut H., 1990, Kültür-Davranış-Mekan Etkileşiminin Saptanmasında

. Kullanılabilecek Bit Yöntem, Doktora Tezi, İTÜ, İstanbul

Uzunçarşılı İ.H., 1948, ‘12. Ve 13. Asırlarda Anadolu’daki Fikir Hareketleri İle

. *İçtimai Müesseselere Bir Bakış*’ 1943 Tarih Kongresinde Sunulan Tebliğler

. T.T.K. 9. Seri, No:3 Ankara

Ünal M.,1979, “Türkiye’de Apartman Olgusunun Gelişimi: İstanbul Örneği”,

. Çevre, sayı:4, İstanbul

Yavuz Y.,1979, “Türkiye’de çok katlı Konuta İlk Örnek: İstanbul Harikzadegan

. *Apartmanları*”, Çevre, sayı:4, İstanbul

URL-1 : <http://sanattarihi.sa.funpic.de/index.php?topic=2041.0>

URL-2 : <http://spilnet.blogspot.com/2007/03/kula-evleri.html#links>

URL-3 : http://www.dainst.org/index_77c2b7b7bb1f14a164010017f0000011_en.html

URL-4: http://www.mimarliktabilisim.itu.edu.tr/content/content2/be_deki%20

makaleler/istdizikonutlar.pdf

URL-5 : <http://www.aof.anadolu.edu.tr/kitap/IOLTP/1269/unite09.pdf>

URL-6 : <http://www.yuksel.net/www.yuksel.net/ebiten/b0e5metro.htm>

URL-7 : <http://www.aquacity2010.com.tr/>

URL-8 : http://www.kurumsalhaberler.com/images/ekler/585/acarkent_genel.jpg

URL-9 : <http://www.toplukonutum.com/konut/kesitresim3/157/acarkent3.jpg>

EKLER

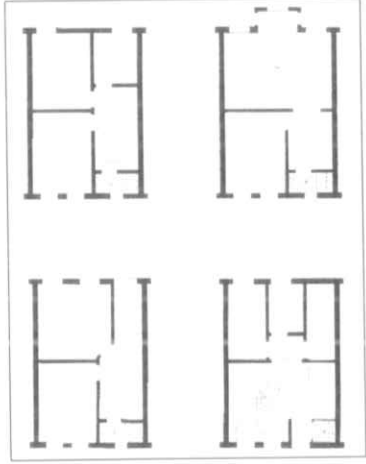

Ek A _____ **19.yüzyıl sonrası**

Ek B _____ **Cumhuriyet Dönemi (1923 – 1950)**

Ek C _____ **1950-1980**

Ek D _____ **1980 Sonrası Dönem**

Çizelge A.1 : Sıra Ev-01

SURP AGOP SIRA EVLERİ	
	
DÖNEMİ:	19. yüzyıl
YAPIM YILI:	1896-1898
ADRESİ:	Beşiktaş
KONUT TİPİ:	Sıra Ev
ODA SAYISI:	7
MİMARİ:	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	+
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	+
YATAK ODASI HOLÜ	-
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	+
SALON	-
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	-
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	+
	

Ek A_19.yüzyıl sonrası

Çizelge A.2 : Dizi İçinde Tek Ev-01

TEK AİLELİK KONUT	
	
DÖNEMİ:	19. yüzyıl
YAPIM YILI:	19 yüzyıl sonu
ADRESİ:	
KONUT TİPİ:	Bitişik Nizam Ev
ODA SAYISI:	5
MİMARİ:	
Şekil A.1 : Akaretler Sıra Evleri (Sey, 1996)	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	+
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	+
YATAK ODASI HOLÜ	-
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	+
SALON	-
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	-
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	+
	

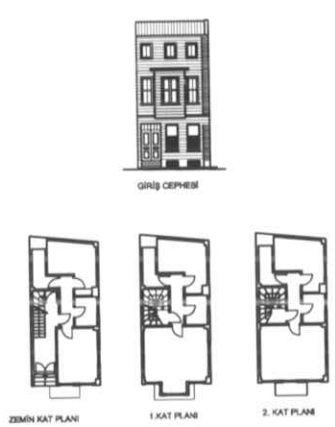
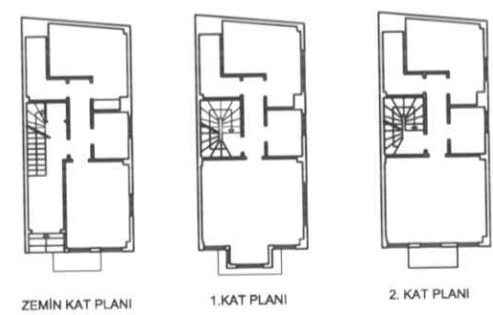
SÜLEYMANİYE'DE EV 01													
<table border="1"> <tr> <td>DÖNEMİ:</td> <td>19. yüzyıl</td> </tr> <tr> <td>YAPIM YILI:</td> <td>19 yüzyıl sonu</td> </tr> <tr> <td>ADRESİ:</td> <td>Süleymaniye</td> </tr> <tr> <td>KONUT TİPİ:</td> <td>Bitişik Nizam Ev</td> </tr> <tr> <td>ODA SAYISI:</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>MİMARİ:</td> <td></td> </tr> </table>	DÖNEMİ:	19. yüzyıl	YAPIM YILI:	19 yüzyıl sonu	ADRESİ:	Süleymaniye	KONUT TİPİ:	Bitişik Nizam Ev	ODA SAYISI:	9	MİMARİ:		<p style="text-align: center;">GİRİŞ CEPHESİ SAĞ YAN CEPHE</p> <p style="text-align: center;">ZEMİN KAT PLANI 1. KAT PLANI ÇATI KAT PLANI</p>
DÖNEMİ:	19. yüzyıl												
YAPIM YILI:	19 yüzyıl sonu												
ADRESİ:	Süleymaniye												
KONUT TİPİ:	Bitişik Nizam Ev												
ODA SAYISI:	9												
MİMARİ:													
KONUT İÇİ MEKANLAR													
ORTAK MEKANLAR													
SOFA	+												
GİRİŞ HOLÜ	+												
HOL	+												
YATAK ODASI HOLÜ	-												
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	+												
SALON	-												
MİSAFİR ODASI	-												
YEMEK ODASI	-												
BİREYSEL MEKANLAR													
EBEVEYN YATAK OD.	-												
YATAK ODASI	-												
SERVİS MEKANLARI													
MUTFAK TİPİ	Kapalı												
TUVALET	+												
BANYO	+												
EBEVEYN BANYO	-												
ÇAMAŞIR ODASI	-												
DEPO	+												

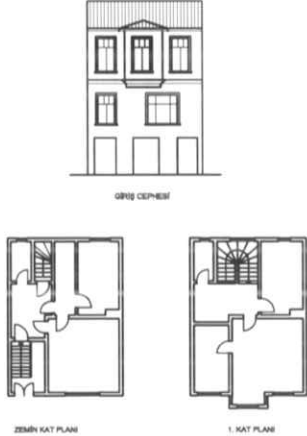
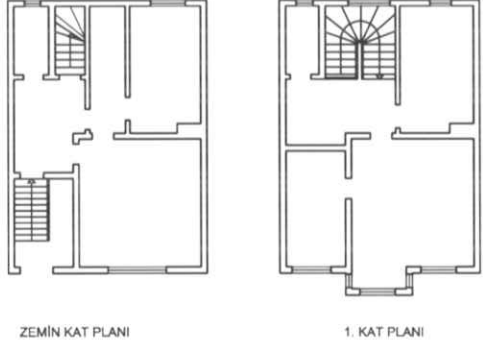
SÜLEYMANİYE'DE EV 02													
<table border="1"> <tr> <td>DÖNEMİ:</td> <td>19. yüzyıl</td> </tr> <tr> <td>YAPIM YILI:</td> <td>19 yüzyıl sonu</td> </tr> <tr> <td>ADRESİ:</td> <td>Süleymaniye</td> </tr> <tr> <td>KONUT TİPİ:</td> <td>Bitişik Nizam Ev</td> </tr> <tr> <td>ODA SAYISI:</td> <td>11</td> </tr> <tr> <td>MİMARİ:</td> <td></td> </tr> </table>	DÖNEMİ:	19. yüzyıl	YAPIM YILI:	19 yüzyıl sonu	ADRESİ:	Süleymaniye	KONUT TİPİ:	Bitişik Nizam Ev	ODA SAYISI:	11	MİMARİ:		
DÖNEMİ:	19. yüzyıl												
YAPIM YILI:	19 yüzyıl sonu												
ADRESİ:	Süleymaniye												
KONUT TİPİ:	Bitişik Nizam Ev												
ODA SAYISI:	11												
MİMARİ:													
KONUT İÇİ MEKANLAR													
ORTAK MEKANLAR													
SOFA	-												
GİRİŞ HOLÜ	+												
HOL	+												
YATAK ODASI HOLÜ	-												
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	+												
SALON	-												
MİSAFİR ODASI	-												
YEMEK ODASI	-												
BİREYSEL MEKANLAR													
EBEVEYN YATAK OD.	-												
YATAK ODASI	-												
SERVİS MEKANLARI													
MUTFAK TİPİ	Kapalı												
TUVALET	+												
BANYO	+												
EBEVEYN BANYO	-												
ÇAMAŞIR ODASI	-												
DEPO	+												

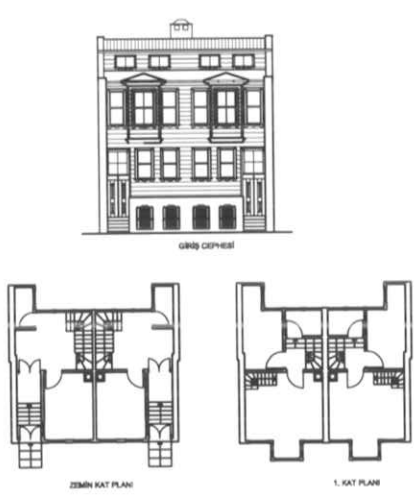
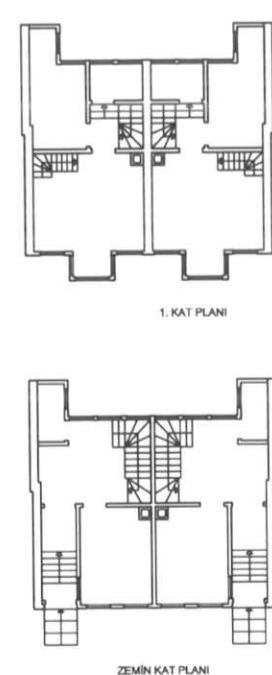
SÜLEYMANİYE'DE EV 03	
<p>DÖNEMİ: 19. yüzyıl</p> <p>YAPIM YILI: 19 yüzyıl sonu</p> <p>ADRESİ: Süleymaniye</p> <p>KONUT TİPİ: Bitişik Nizam Ev</p> <p>ODA SAYISI: 6</p> <p>MİMARİ:</p>	<p style="font-size: small;">ÖNÜS ÇEYREĞİ ARKA ÇEYREĞİ</p> <p style="font-size: small;">ZEMİN KAT PLANI 1.KAT PLANI 2.KAT PLANI</p>
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	+
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	+
YATAK ODASI HOLÜ	-
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	+
SALON	-
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	-
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	+
<p style="font-size: small;">ZEMİN KAT PLANI 1.KAT PLANI 2.KAT PLANI</p>	

SÜLEYMANİYE'DE EV 04													
<table border="1"> <tr> <td>DÖNEMİ:</td> <td>19. yüzyıl</td> </tr> <tr> <td>YAPIM YILI:</td> <td>19 yüzyıl sonu</td> </tr> <tr> <td>ADRESİ:</td> <td>Süleymaniye</td> </tr> <tr> <td>KONUT TİPİ:</td> <td>Bitişik Nizam Ev</td> </tr> <tr> <td>ODA SAYISI:</td> <td>11</td> </tr> <tr> <td>MİMARİ:</td> <td></td> </tr> </table>	DÖNEMİ:	19. yüzyıl	YAPIM YILI:	19 yüzyıl sonu	ADRESİ:	Süleymaniye	KONUT TİPİ:	Bitişik Nizam Ev	ODA SAYISI:	11	MİMARİ:		<p style="text-align: center;">GİRİŞ CEPHESİ ARKA CEPHE</p> <p style="text-align: center;">ZEMİN KAT PLANI 1. KAT PLANI 2. KAT PLANI</p>
DÖNEMİ:	19. yüzyıl												
YAPIM YILI:	19 yüzyıl sonu												
ADRESİ:	Süleymaniye												
KONUT TİPİ:	Bitişik Nizam Ev												
ODA SAYISI:	11												
MİMARİ:													
KONUT İÇİ MEKANLAR													
ORTAK MEKANLAR													
SOFA	+												
GİRİŞ HOLÜ	+												
HOL	+												
YATAK ODASI HOLÜ	-												
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	+												
SALON	-												
MİSAFİR ODASI	-												
YEMEK ODASI	-												
BİREYSEL MEKANLAR													
EBEVEYN YATAK OD.	-												
YATAK ODASI	-												
SERVİS MEKANLARI													
MUTFAK TİPİ	Kapalı												
TUVALET	+												
BANYO	+												
EBEVEYN BANYO	-												
ÇAMAŞIR ODASI	-												
DEPO	+												
<p style="text-align: center;">ZEMİN KAT PLANI 1. KAT PLANI 2. KAT PLANI</p>													

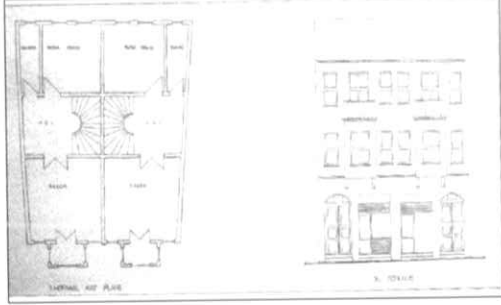
SÜLEYMANİYE'DE EV 05													
<table border="1"> <tr> <td>DÖNEMİ:</td> <td>19. yüzyıl</td> </tr> <tr> <td>YAPIM YILI:</td> <td>19 yüzyıl sonu</td> </tr> <tr> <td>ADRESİ:</td> <td>Süleymaniye</td> </tr> <tr> <td>KONUT TİPİ:</td> <td>Bitişik Nizam Ev</td> </tr> <tr> <td>ODA SAYISI:</td> <td>6</td> </tr> <tr> <td>MİMARİ:</td> <td></td> </tr> </table>	DÖNEMİ:	19. yüzyıl	YAPIM YILI:	19 yüzyıl sonu	ADRESİ:	Süleymaniye	KONUT TİPİ:	Bitişik Nizam Ev	ODA SAYISI:	6	MİMARİ:		<p style="text-align: center;">GİRİŞ ÇEŞİTLİ</p> <p style="text-align: center;">ZEMİN KAT PLANI 1. KAT PLANI 2. KAT PLANI</p>
DÖNEMİ:	19. yüzyıl												
YAPIM YILI:	19 yüzyıl sonu												
ADRESİ:	Süleymaniye												
KONUT TİPİ:	Bitişik Nizam Ev												
ODA SAYISI:	6												
MİMARİ:													
KONUT İÇİ MEKANLAR													
ORTAK MEKANLAR													
SOFA	+												
GİRİŞ HOLÜ	+												
HOL	-												
YATAK ODASI HOLÜ	-												
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	+												
SALON	-												
MİSAFİR ODASI	-												
YEMEK ODASI	-												
BİREYSEL MEKANLAR													
EBEVEYN YATAK OD.	-												
YATAK ODASI	-												
SERVİS MEKANLARI													
MUTFAK TİPİ	Kapalı												
TUVALET	+												
BANYO	+												
EBEVEYN BANYO	-												
ÇAMAŞIR ODASI	-												
DEPO	-												
<p style="text-align: center;">ZEMİN KAT PLANI 1. KAT PLANI 2. KAT PLANI</p>													

SÜLEYMANİYE'DE EV 06	
	
DÖNEMİ:	19. yüzyıl
YAPIM YILI:	19 yüzyıl sonu
ADRESİ:	Süleymaniye
KONUT TİPİ:	Bitişik Nizam Ev
ODA SAYISI:	6
MİMARİ:	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	+
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	-
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	+
SALON	-
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	-
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	+
	

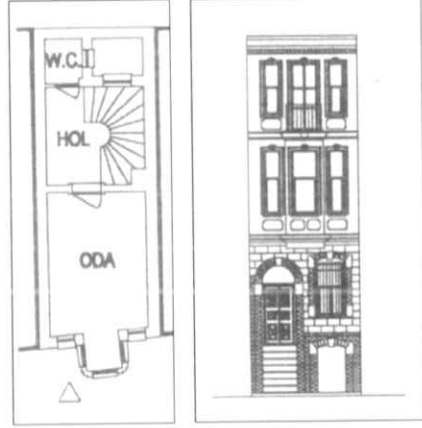
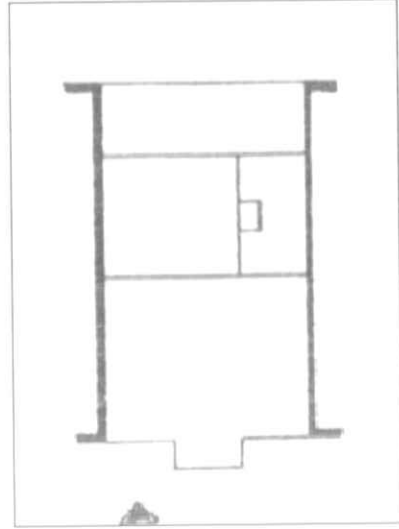
SÜLEYMANİYE'DE EV 07	
	
DÖNEMİ:	19. yüzyıl
YAPIM YILI:	19 yüzyıl sonu
ADRESİ:	Süleymaniye
KONUT TİPİ:	Bitişik Nizam Ev
ODA SAYISI:	4
MİMARİ:	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	+
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	-
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	+
SALON	-
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	-
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	-
	

SÜLEYMANİYE'DE EV 08													
<table border="1"> <tr> <td>DÖNEMİ:</td> <td>19. yüzyıl</td> </tr> <tr> <td>YAPIM YILI:</td> <td>19 yüzyıl sonu</td> </tr> <tr> <td>ADRESİ:</td> <td>Süleymaniye</td> </tr> <tr> <td>KONUT TİPİ:</td> <td>Bitişik Nizam Ev</td> </tr> <tr> <td>ODA SAYISI:</td> <td>6</td> </tr> <tr> <td>MİMARİ:</td> <td></td> </tr> </table>	DÖNEMİ:	19. yüzyıl	YAPIM YILI:	19 yüzyıl sonu	ADRESİ:	Süleymaniye	KONUT TİPİ:	Bitişik Nizam Ev	ODA SAYISI:	6	MİMARİ:		 <p style="text-align: center;">GİRİŞ GÖRÜŞÜ</p> <p style="text-align: center;">ZEMİN KAT PLANI</p> <p style="text-align: center;">1. KAT PLANI</p>
DÖNEMİ:	19. yüzyıl												
YAPIM YILI:	19 yüzyıl sonu												
ADRESİ:	Süleymaniye												
KONUT TİPİ:	Bitişik Nizam Ev												
ODA SAYISI:	6												
MİMARİ:													
KONUT İÇİ MEKANLAR													
ORTAK MEKANLAR													
SOFA	+												
GİRİŞ HOLÜ	+												
HOL	+												
YATAK ODASI HOLÜ	-												
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	+												
SALON	-												
MİSAFİR ODASI	-												
YEMEK ODASI	-												
BİREYSEL MEKANLAR													
EBEVEYN YATAK OD.	-												
YATAK ODASI	-												
SERVİS MEKANLARI													
MUTFAK TİPİ	Kapalı												
TUVALET	+												
BANYO	+												
EBEVEYN BANYO	-												
ÇAMAŞIR ODASI	-												
DEPO	-												
 <p style="text-align: center;">1. KAT PLANI</p> <p style="text-align: center;">ZEMİN KAT PLANI</p>													

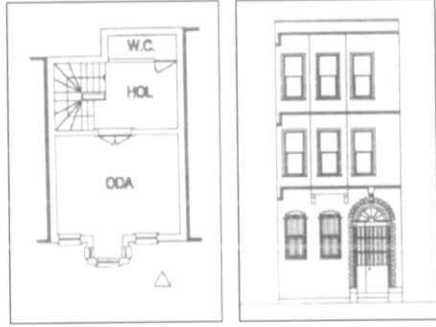
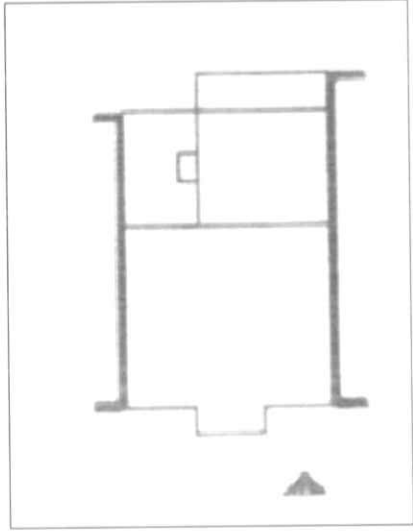
Çizelge A.11 : Dizi İçinde Tek Ev-10

PERA'DA TEK EV	
DÖNEMİ:	19. yüzyıl
YAPIM YILI:	19 yüzyıl sonu
ADRESİ:	Pera
KONUT TİPİ:	Bitişik Nizam Ev
ODA SAYISI:	5
MİMARİ:	
	
Şekil A.2 : Pera'da ev (Enlil, 1999)	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	+
YATAK ODASI HOLÜ	-
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	+
SALON	-
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	-
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	+
	

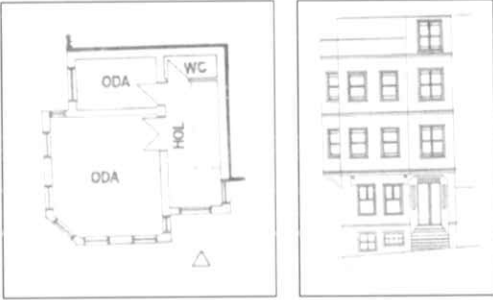
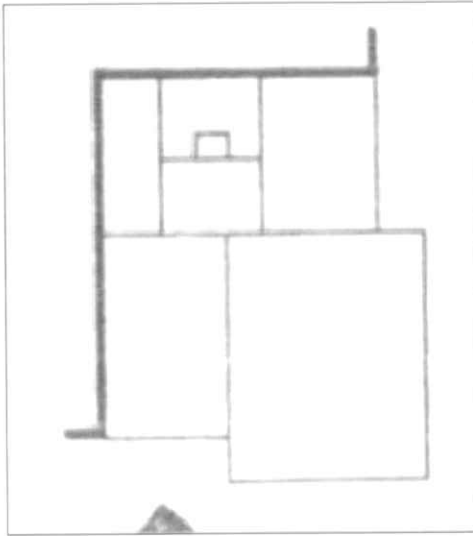
Çizelge A.12 : Dizi İçinde Tek Ev-11

FENER'DE EV -01	
DÖNEMİ:	19. yüzyıl
YAPIM YILI:	19 yüzyıl sonu
ADRESİ:	Fener
KONUT TİPİ:	Bitişik Nizam Ev
ODA SAYISI:	3
MİMARİ:	
Şekil A.3 : Fener'de Ev-01 (Kaptı, 1998)	
	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	+
YATAK ODASI HOLÜ	-
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	+
SALON	-
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	-
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	+
	

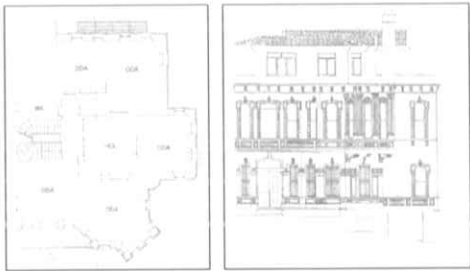
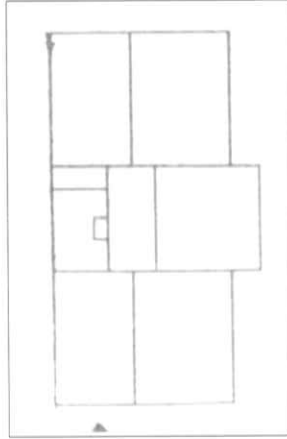
Çizelge A.13 : Dizi İçinde Tek Ev-12

FENER'DE EV -02	
	
DÖNEMİ:	19. yüzyıl
YAPIM YILI:	19 yüzyıl sonu
ADRESİ:	Fener
KONUT TİPİ:	Bitişik Nizam Ev
ODA SAYISI:	5
MİMARİ:	
Şekil A.4 : Fener'de Ev-02 (Kaptı, 1998)	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	+
YATAK ODASI HOLÜ	-
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	+
SALON	-
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	-
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	+
	

Çizelge A.14 : Dizi İçinde Tek Ev-13

FENER'DE EV -03		
DÖNEMİ: 19. yüzyıl		
YAPIM YILI: 19 yüzyıl sonu		
ADRESİ: Fener		
KONUT TİPİ: Bitişik Nizam Ev		
ODA SAYISI: 7		
MİMARİ:		
Şekil A.5 : Fener'de Ev-03 (Kaptı, 1998)		
KONUT İÇİ MEKANLAR		
ORTAK MEKANLAR		
SOFA	-	
GİRİŞ HOLÜ	+	
HOL	+	
YATAK ODASI HOLÜ	-	
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	+	
SALON	-	
MİSAFİR ODASI	-	
YEMEK ODASI	-	
BİREYSEL MEKANLAR		
EBEVEYN YATAK OD.	-	
YATAK ODASI	-	
SERVİS MEKANLARI		
MUTFAK TİPİ	Kapalı	
TUVALET	+	
BANYO	+	
EBEVEYN BANYO	-	
ÇAMAŞIR ODASI	-	
DEPO	+	

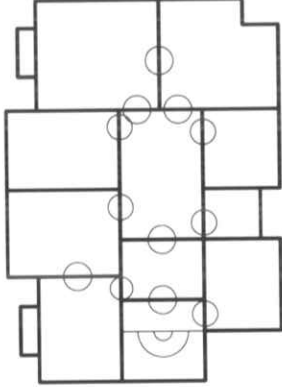
Çizelge A.15 : Dizi İçinde Tek Ev-14

FENER'DE EV -04	
DÖNEMİ:	19. yüzyıl
YAPIM YILI:	19 yüzyıl sonu
ADRESİ:	Fener
KONUT TİPİ:	Bitişik Nizam Ev
ODA SAYISI:	5
MİMARİ:	
	
Şekil A.6 : Fener'de Ev-04 (Kaptı, 1998)	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	+
YATAK ODASI HOLÜ	-
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	+
SALON	-
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	-
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	+
	

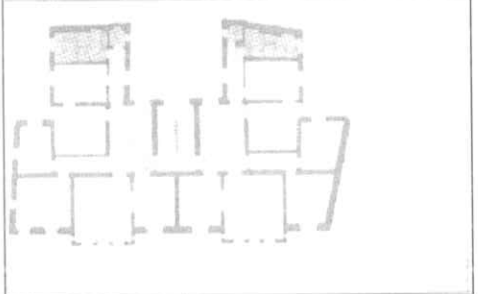
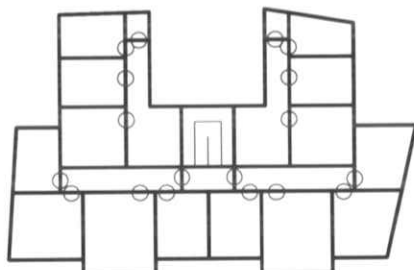
Çizelge A.16 : Apartman-01

APARTMAN	
	
DÖNEMİ:	19. yüzyıl
YAPIM YILI:	
ADRESİ:	Küçük Hendek Cad. No:17
KONUT TİPİ:	Apartman
ODA SAYISI:	7
MİMARİ:	
Şekil A.7 : Apartman-01 (Enlil, 1999)	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	+
YATAK ODASI HOLÜ	-
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	+
SALON	-
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	-
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	+
	

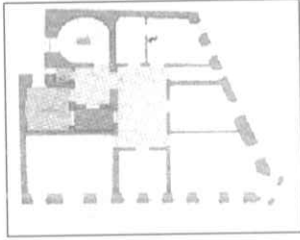
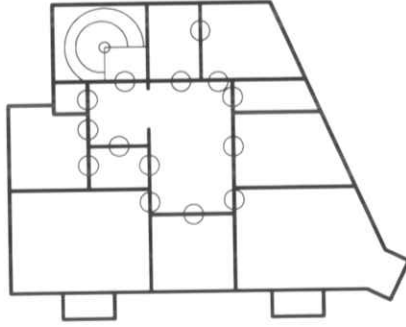
Çizelge A.17 : Apartman-02

APARTMAN	
	
DÖNEMİ:	19. yüzyıl
YAPIM YILI:	19 yüzyıl sonu
ADRESİ:	
KONUT TİPİ:	Apartman
ODA SAYISI:	4
MİMARİ:	
Şekil A.7 : Apartman-02 (Enlil, 1999)	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	+
YATAK ODASI HOLÜ	-
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	+
SALON	-
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	-
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	+
	

Çizelge A.18 : Apartman-03

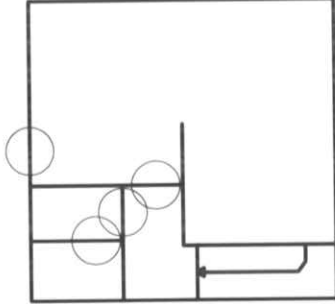
MARKETTO APARTMANI	
	
DÖNEMİ:	19. yüzyıl
YAPIM YILI:	19 yüzyıl sonu
ADRESİ:	Kumbaracı Yokuşu. No:48
KONUT TİPİ:	Apartman
ODA SAYISI:	4
MİMARİ:	
Şekil A.7 : Marketto Apartmanı (Sunalp, 1999)	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	+
YATAK ODASI HOLÜ	-
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	+
SALON	-
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	-
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	+
	

Çizelge A.19 : Apartman-04

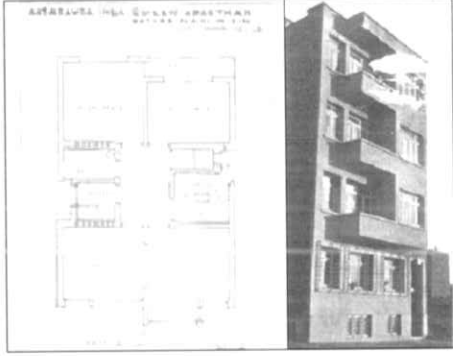
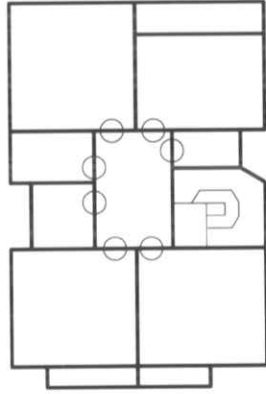
APARTS TIANO	
	
DÖNEMİ:	19. yüzyıl
YAPIM YILI:	19 yüzyıl sonu
ADRESİ:	İlk Belediye Cad. No:34
KONUT TİPİ:	Apartman
ODA SAYISI:	5
MİMARİ:	
Şekil A.7 :Aparts Tiano (Sunalp, 1999)	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	+
YATAK ODASI HOLÜ	-
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	+
SALON	-
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	-
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	+
	

Ek B_ Cumhuriyet Dönemi (1923 – 1950)

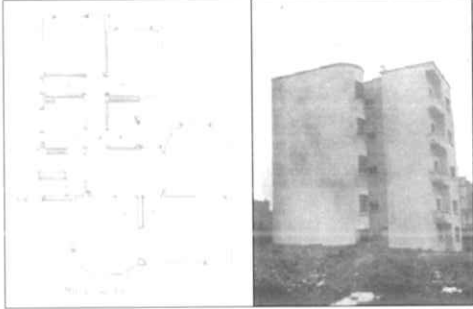
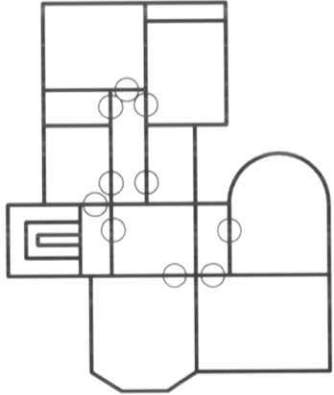
Çizelge B.1 : İşçi Evi-01

ZONGULDAK AMELE EVLERİ	
	
DÖNEMİ:	1923-1950
YAPIM YILI:	1935
ADRESİ:	Zonguldak
KONUT TİPİ:	İşçi Konutu
ODA SAYISI:	1
MİMARİ:	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	-
HOL	+
YATAK ODASI HOLÜ	-
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	-
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	-
TUVALET	-
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	-
	

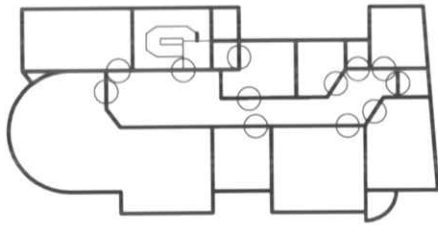
Çizelge B.2 : Apartman, Kira Evi - 01

AKSARAYDA APARTMAN	
	
DÖNEMİ:	1923-1950
YAPIM YILI:	1932
ADRESİ:	Aksaray
KONUT TİPİ:	Apartman
ODA SAYISI:	3+1
MİMARİ:	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	+
GİRİŞ HOLÜ	-
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	-
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	+
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	-
	

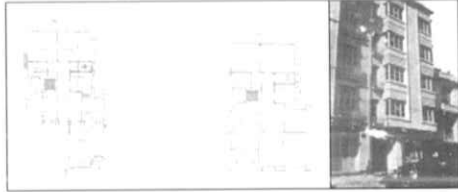
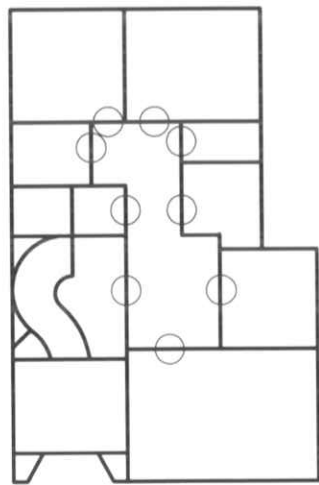
Çizelge B.3 : Apartman, Kira Evi - 02

NAN APARTMANI	
	
DÖNEMİ:	1923-1950
YAPIM YILI:	1932
ADRESİ:	
KONUT TİPİ:	Apartman
ODA SAYISI:	1
MİMARİ:	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	+
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	+
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	+
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	+
DEPO	+
	

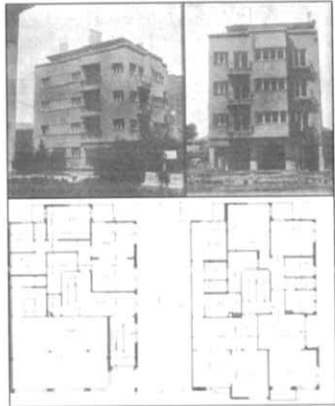
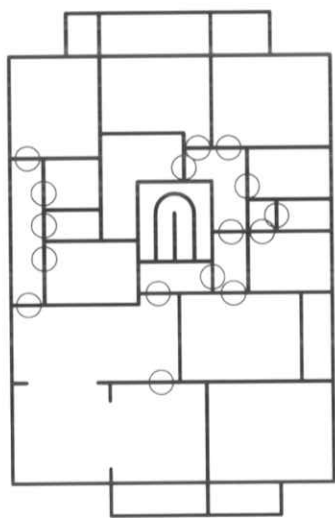
Çizelge B.4 : Apartman, Kira Evi - 03

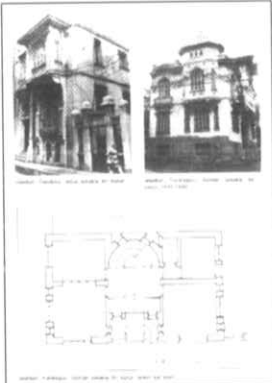
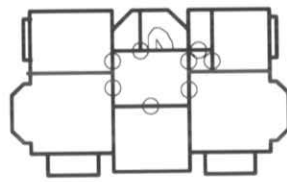
PANGALTIDA APARTMAN	
	
DÖNEMİ:	1923-1950
YAPIM YILI:	1932
ADRESİ:	
KONUT TİPİ:	Apartman
ODA SAYISI:	4+1
MİMARİ:	Sırrı Arif
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	+
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	+
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	+
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	+
DEPO	+
	

Çizelge B.5 : Apartman, Kira Evi - 04

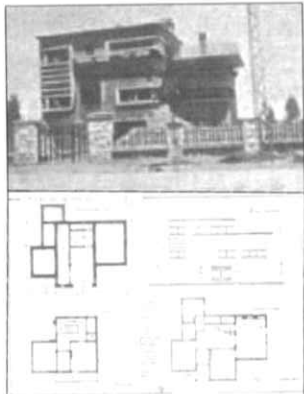
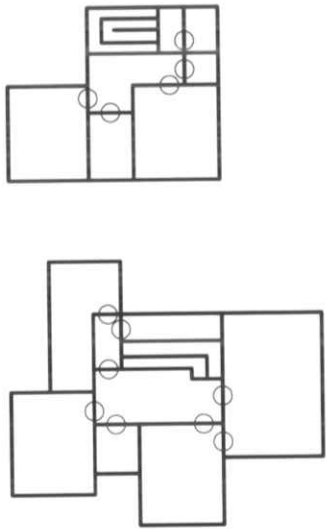
ŞEVKET BEY APARTMANI	
DÖNEMİ:	1923-1950
YAPIM YILI:	1934
ADRESİ:	
KONUT TİPİ:	Apartman
ODA SAYISI:	4+1
MİMARİ:	
	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	+
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	+
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	+
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	+
DEPO	+
	

Çizelge B.6 : Apartman, Kira Evi - 05

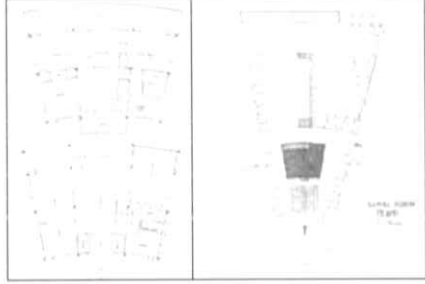
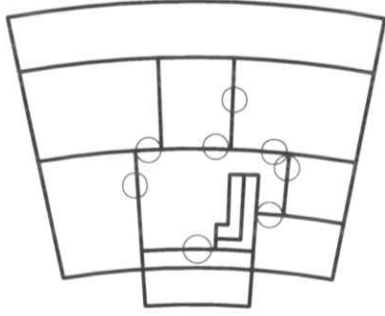
SÖNMEZ KİRA EVİ	
	
DÖNEMİ:	1923-1950
YAPIM YILI:	1937
ADRESİ:	Ankara
KONUT TİPİ:	Apartman
ODA SAYISI:	3+1
MİMARİ:	İhsan Ünal
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	+
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	+
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	+
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	+
	

DÜNDAR SOKAKTA KONUT	
	
DÖNEMİ:	1923-1950
YAPIM YILI:	1923-30
ADRESİ:	Üsküdar
KONUT TİPİ:	Ev
ODA SAYISI:	6
MİMARİ:	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	+
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	-
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	+
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	+
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	-
	

Çizelge B.8 : Tek Ev - 02

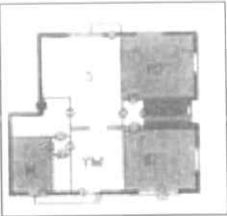
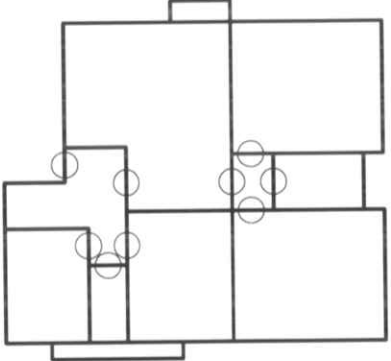
SAİT B. EVİ	
	
DÖNEMİ:	1923-1950
YAPIM YILI:	1932
ADRESİ:	Adana
KONUT TİPİ:	Ev
ODA SAYISI:	6+1
MİMARİ:	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	+
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	+
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	+
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	+
DEPO	+
	

Çizelge B.9 : Tek Ev - 03

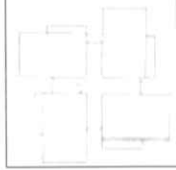
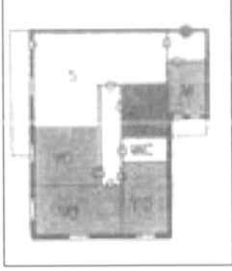
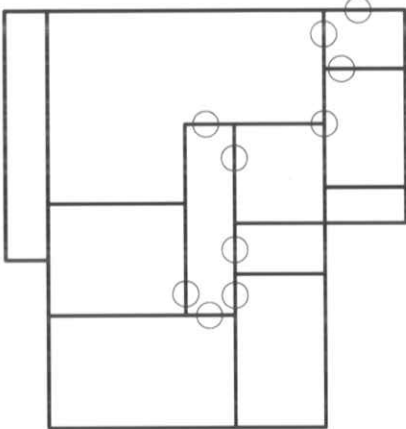
KALAMIŞTA VİLLA		
		
DÖNEMİ:		1923-1950
YAPIM YILI:		1937
ADRESİ:		Kalamış
KONUT TİPİ:		Villa
ODA SAYISI:		5+1
MİMARİ:		
KONUT İÇİ MEKANLAR		
ORTAK MEKANLAR		
SOFA	+	
GİRİŞ HOLÜ	+	
HOL	-	
YATAK ODASI HOLÜ	+	
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-	
SALON	+	
MİSAFİR ODASI	+	
YEMEK ODASI	+	
BİREYSEL MEKANLAR		
EBEVEYN YATAK OD.	+	
YATAK ODASI	+	
SERVİS MEKANLARI		
MUTFAK TİPİ	Kapalı	
TUVALET	+	
BANYO	+	
EBEVEYN BANYO	-	
ÇAMAŞIR ODASI	+	
DEPO	+	

Ek C_1950-1980

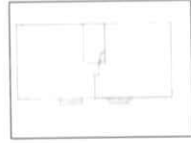
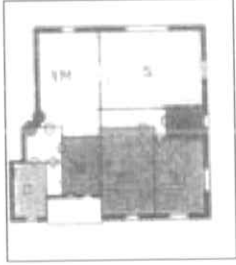
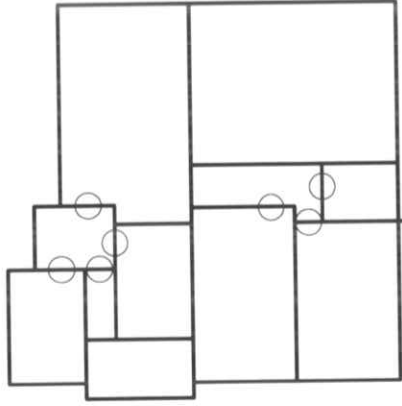
Çizelge C.1 : Toplu Konut -01

YENİ MAHALLE C TİPİ	
	
DÖNEMİ:	1950-1980
YAPIM YILI:	1958-1962
ADRESİ:	Ankara
KONUT TİPİ:	Toplu Konut
ODA SAYISI:	2+1
MİMARİ:	
	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	+
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	-
	

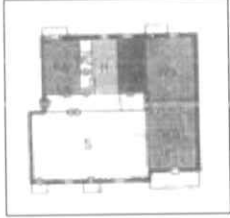
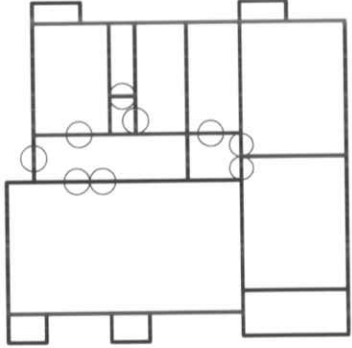
Çizelge C.2 : Toplu Konut -02

YENİ MAHALLE A TİPİ	
	
DÖNEMİ:	1950-1980
YAPIM YILI:	1958-1962
ADRESİ:	Ankara
KONUT TİPİ:	Toplu Konut
ODA SAYISI:	3+1
MİMARİ:	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	+
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	-
	

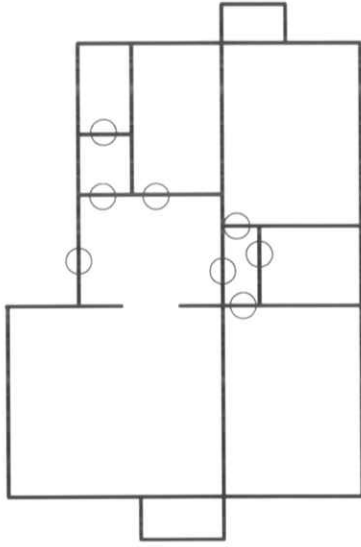
Çizelge C.3 : Toplu Konut -03

LEVENT 4. KISIM O BLOK	
	
DÖNEMİ:	1950-1980
YAPIM YILI:	1958
ADRESİ:	İstanbul
KONUT TİPİ:	Toplu Konut
ODA SAYISI:	3+1
MİMARİ:	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	+
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	+
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	-
	

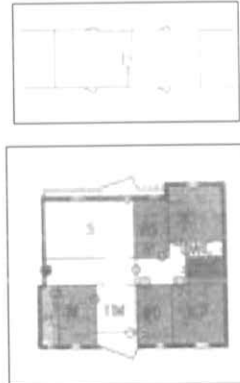
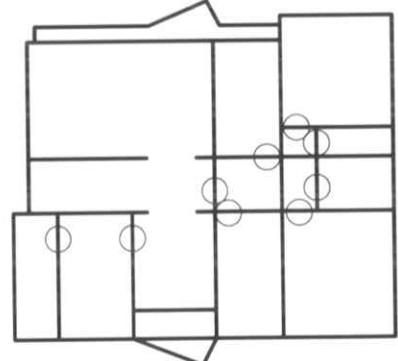
Çizelge C.4 : Toplu Konut -04

LEVENT 4. KISIM P BLOK	
	
DÖNEMİ:	1950-1980
YAPIM YILI:	1958
ADRESİ:	İstanbul
KONUT TİPİ:	Toplu Konut
ODA SAYISI:	2+1
MİMARİ:	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	+
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	+
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	-
	

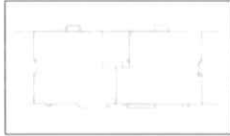
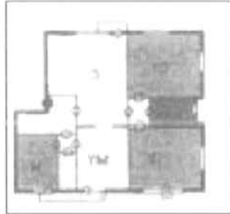
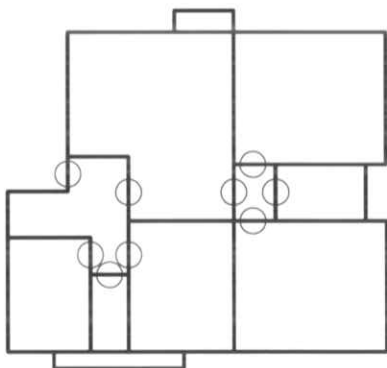
Çizelge C.5 : Toplu Konut -05

LEVENT 4. KISIM B TİPİ KONUT	
	
DÖNEMİ:	1950-1980
YAPIM YILI:	1958
ADRESİ:	İstanbul
KONUT TİPİ:	Toplu Konut
ODA SAYISI:	2+1
MİMARİ:	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	-
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	+
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	+
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	-
	

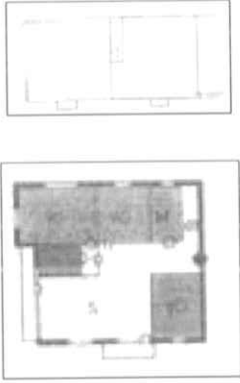
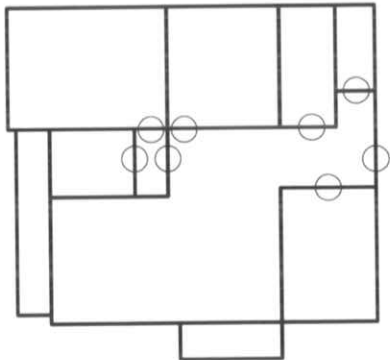
Çizelge C.6 : Toplu Konut -06

ATAKÖY 1. KISIM F TİPİ KONUT	
	
DÖNEMİ:	1950-1980
YAPIM YILI:	1957-1962
ADRESİ:	İstanbul
KONUT TİPİ:	Toplu Konut
ODA SAYISI:	4+1
MİMARİ:	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	+
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	+
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	-
	

Çizelge C.7 : Toplu Konut -07

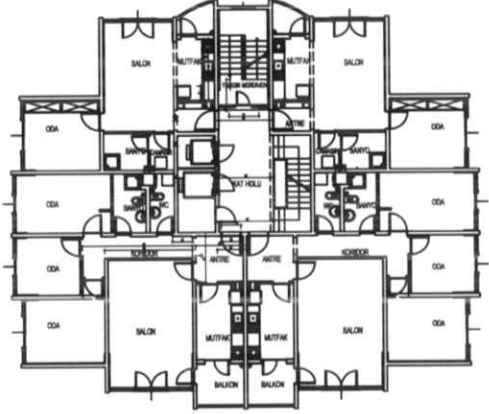
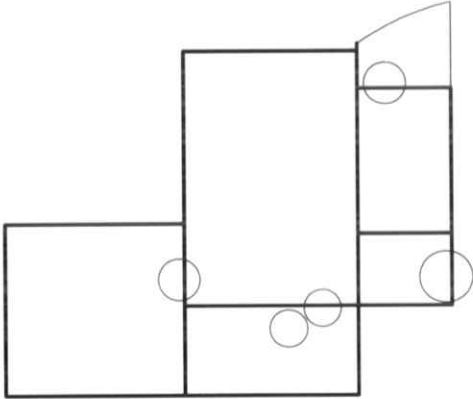
ATAKÖY 1. KISIM B TİPİ KONUT	
	
DÖNEMİ:	1950-1980
YAPIM YILI:	1957-1962
ADRESİ:	İstanbul
KONUT TİPİ:	Toplu Konut
ODA SAYISI:	2+1
MİMARİ:	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	-
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	+
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	+
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	-
	

Çizelge C.8 : Toplu Konut -08

ATAKÖY 3.-4. KISIM O TİPİ KONUT	
DÖNEMİ:	1950-1980
YAPIM YILI:	1967
ADRESİ:	İstanbul
KONUT TİPİ:	Toplu Konut
ODA SAYISI:	3+1
MİMARİ:	
	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	-
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	+
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	+
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	-
	

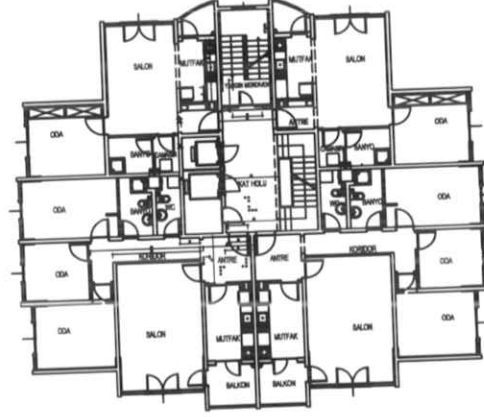
Ek D_1980 Sonrası Dönem

Çizelge D.1 : Toplu Konut 01

HALKALI T. K. EKİNTAŞ A TİPİ 01	
	
DÖNEMİ:	1980 sonrası
YAPIM YILI:	1998-2001
ADRESİ:	Halkalı
KONUT TİPİ:	Toplu Konut
ODA SAYISI:	1+1
MİMARİ:	Atilla Şengonca
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	-
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Açık
TUVALET	-
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	+
DEPO	-
	

HALKALI T. K. EKİNTAŞ A TİPİ 02

DÖNEMİ:	1980 sonrası
YAPIM YILI:	1998-2001
ADRESİ:	Halkalı
KONUT TİPİ:	Toplu Konut
ODA SAYISI:	3+1
MİMARİ:	Atilla Şengonca

KONUT İÇİ MEKANLAR

ORTAK MEKANLAR

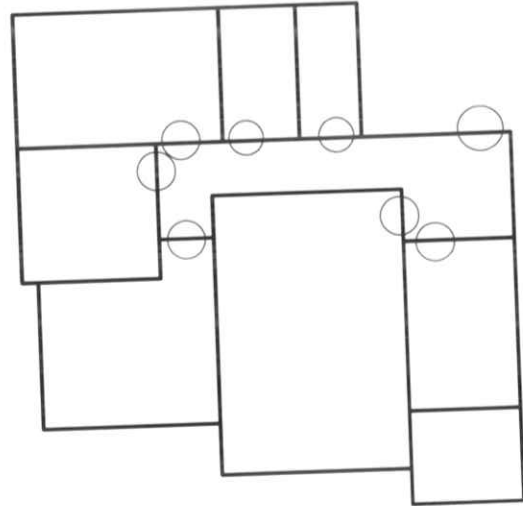
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	+
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-

BİREYSEL MEKANLAR

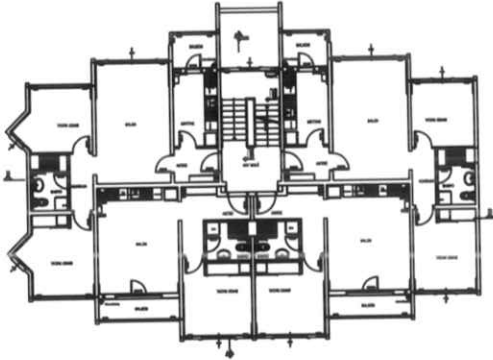
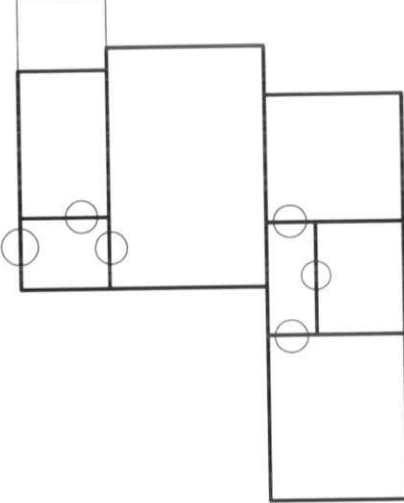
EBEVEYN YATAK OD.	+
YATAK ODASI	-

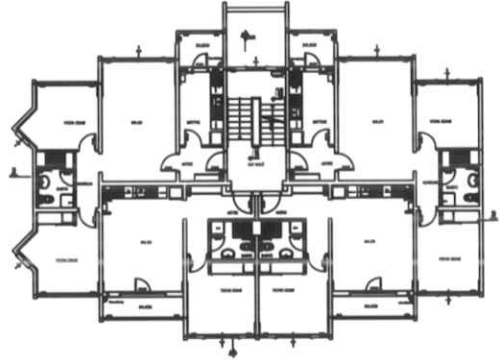
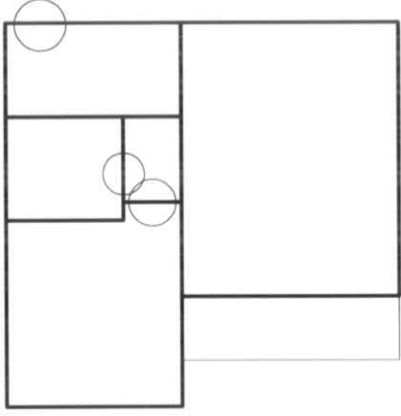
SERVİS MEKANLARI

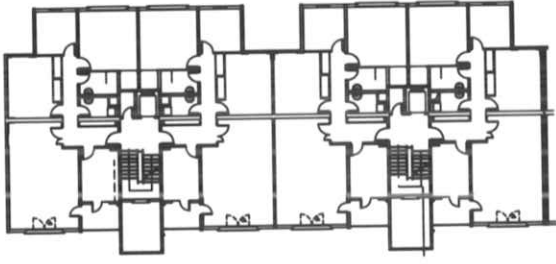
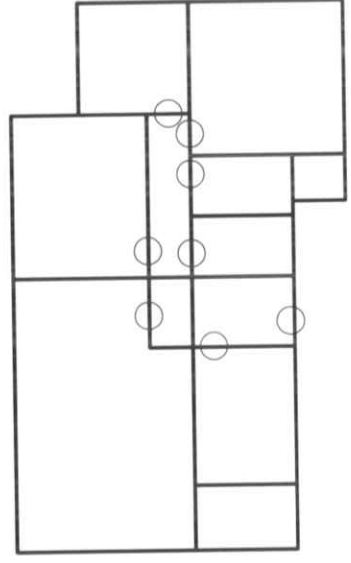
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	-

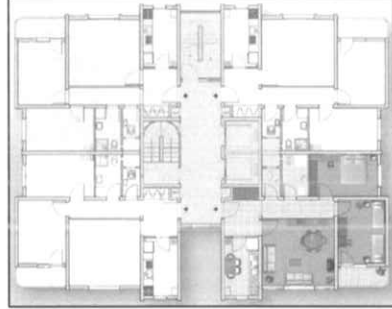
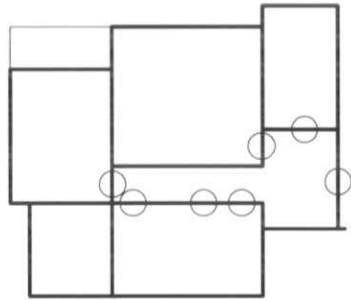

Çizelge D.3 : Toplu Konut 03

HALKALI T. K. EKİNTAŞ C TİPİ 01	
	
DÖNEMİ:	1980 sonrası
YAPIM YILI:	1998-2001
ADRESİ:	Halkalı
KONUT TİPİ:	Toplu Konut
ODA SAYISI:	2+1
MİMARİ:	Atilla Şengonca
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	+
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	+
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	-
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	-
	

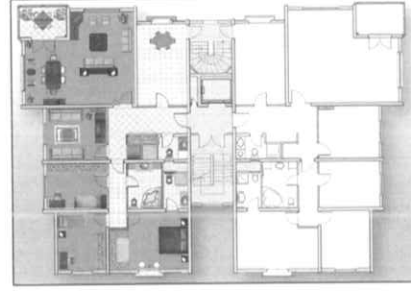
HALKALI T. K. EKİNTAŞ C TİPİ 02	
	
DÖNEMİ:	1980 sonrası
YAPIM YILI:	1998-2001
ADRESİ:	Halkalı
KONUT TİPİ:	Toplu Konut
ODA SAYISI:	3+1
MİMARİ:	Atilla Şengonca
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	+
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	+
YATAK ODASI	-
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Açık
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	-
	

HALKALI T. K. EKİNCİLER D TİPİ	
	
DÖNEMİ:	1980 sonrası
YAPIM YILI:	1998-2001
ADRESİ:	Halkalı
KONUT TİPİ:	Toplu Konut
ODA SAYISI:	3+1
MİMARİ:	Ebru Arslan
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	+
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	+
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	+
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	-
	

BAŞAKŞEHİR KIPTAŞ KONUTLARI-01	
	
DÖNEMİ:	1980 sonrası
YAPIM YILI:	
ADRESİ:	İkitelli
KONUT TİPİ:	Toplu Konut
ODA SAYISI:	3+1
MİMARİ:	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	+
YATAK ODASI HOLÜ	+
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	+
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	-
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	+
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	-
	

BAŞAKŞEHİR KIPTAŞ KONUTLARI-01

DÖNEMİ:	1980 sonrası
YAPIM YILI:	
ADRESİ:	İkitelli
KONUT TİPİ:	Toplu Konut
ODA SAYISI:	3+1
MİMARİ:	

KONUT İÇİ MEKANLAR

ORTAK MEKANLAR

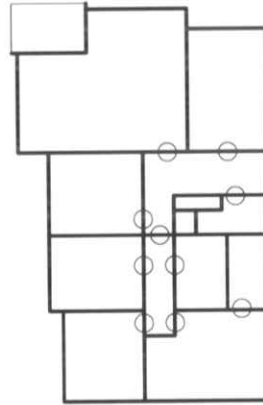
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	+
YATAK ODASI HOLÜ	+
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-

BİREYSEL MEKANLAR

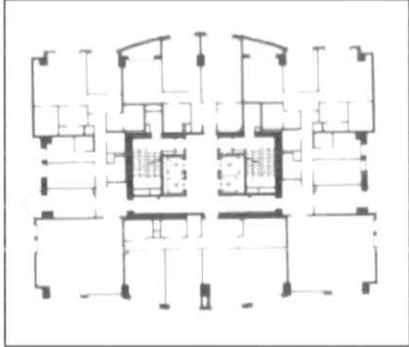
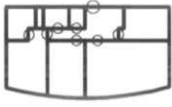
EBEVEYN YATAK OD.	+
YATAK ODASI	+

SERVİS MEKANLARI

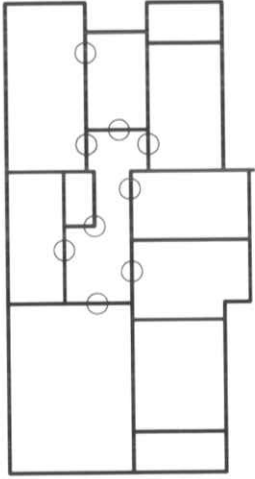
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	-
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	+
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	-

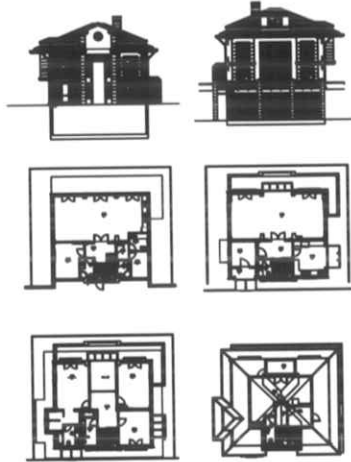
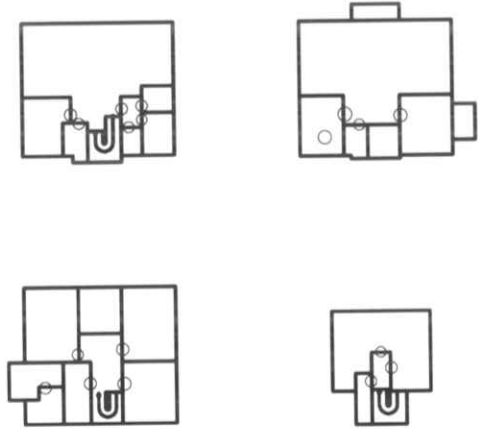

Çizelge D.8 : Apartman 01

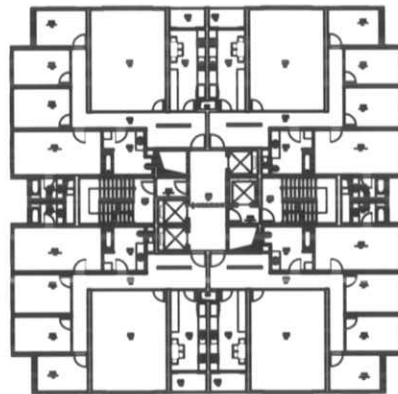
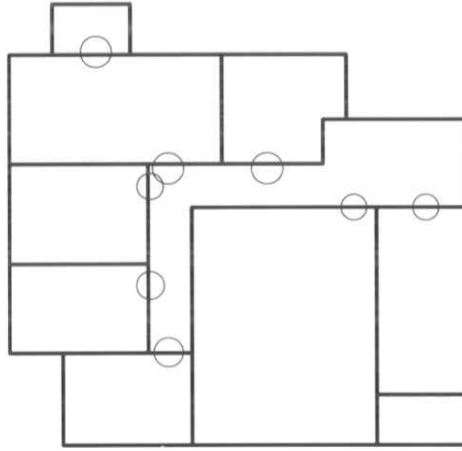
METROCITY	
	
DÖNEMİ:	1980 sonrası
YAPIM YILI:	
ADRESİ:	Levent
KONUT TİPİ:	Apartman
ODA SAYISI:	2+1
MİMARİ:	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	+
YATAK ODASI HOLÜ	+
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	+
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	-
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	+
ÇAMAŞIR ODASI	+
DEPO	-
	

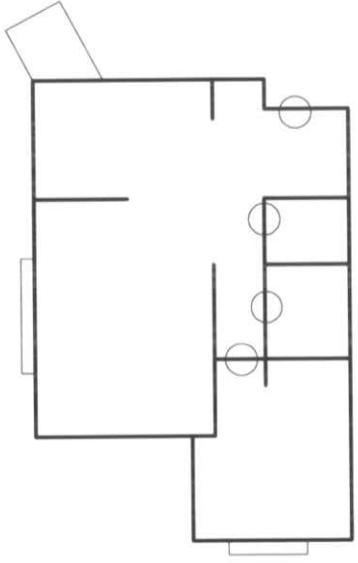
Çizelge D.9 : Site İçi Konut 01

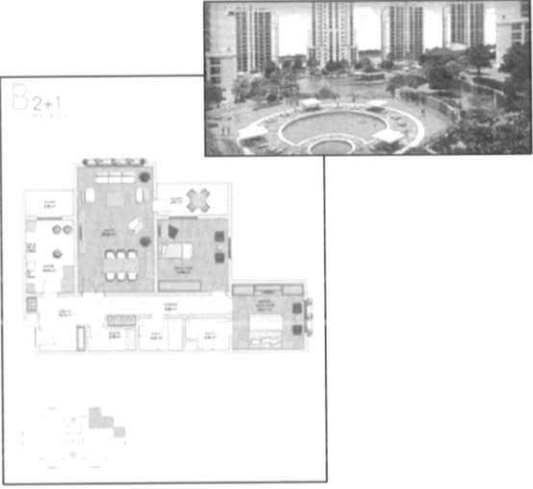
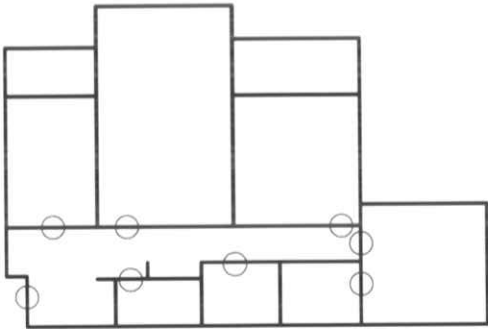
ACARKENT APARTMAN	
	
DÖNEMİ:	1980 sonrası
YAPIM YILI:	
ADRESİ:	Beykoz
KONUT TİPİ:	Kapalı Site İçi Apartman
ODA SAYISI:	3+1
MİMARİ:	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	+
YATAK ODASI HOLÜ	+
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	+
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	-
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	+
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	-
	

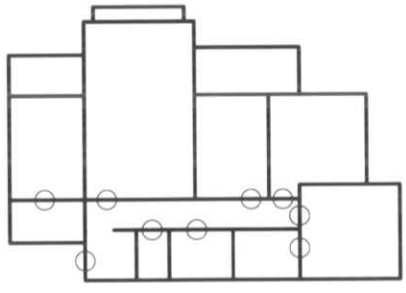
SPRADON EVLERİ A TİPİ VİLLA																																							
<table border="1"> <tr> <td>DÖNEMİ:</td> <td>1980 sonrası</td> </tr> <tr> <td>YAPIM YILI:</td> <td>2006-2009</td> </tr> <tr> <td>ADRESİ:</td> <td>Bahçeşehir</td> </tr> <tr> <td>KONUT TİPİ:</td> <td>Toplu Konut</td> </tr> <tr> <td>ODA SAYISI:</td> <td>7+2</td> </tr> <tr> <td>MİMARİ:</td> <td>Mim Yapı Mimarlık</td> </tr> </table>	DÖNEMİ:	1980 sonrası	YAPIM YILI:	2006-2009	ADRESİ:	Bahçeşehir	KONUT TİPİ:	Toplu Konut	ODA SAYISI:	7+2	MİMARİ:	Mim Yapı Mimarlık																											
DÖNEMİ:	1980 sonrası																																						
YAPIM YILI:	2006-2009																																						
ADRESİ:	Bahçeşehir																																						
KONUT TİPİ:	Toplu Konut																																						
ODA SAYISI:	7+2																																						
MİMARİ:	Mim Yapı Mimarlık																																						
KONUT İÇİ MEKANLAR																																							
<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2" style="text-align: center;">ORTAK MEKANLAR</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>SOFA</td> <td style="text-align: center;">-</td> </tr> <tr> <td>GİRİŞ HOLÜ</td> <td style="text-align: center;">+</td> </tr> <tr> <td>HOL</td> <td style="text-align: center;">+</td> </tr> <tr> <td>YATAK ODASI HOLÜ</td> <td style="text-align: center;">+</td> </tr> <tr> <td>ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)</td> <td style="text-align: center;">-</td> </tr> <tr> <td>SALON</td> <td style="text-align: center;">+</td> </tr> <tr> <td>MİSAFİR ODASI</td> <td style="text-align: center;">+</td> </tr> <tr> <td>YEMEK ODASI</td> <td style="text-align: center;">-</td> </tr> <tr> <th colspan="2" style="text-align: center;">BİREYSEL MEKANLAR</th> </tr> <tr> <td>EBEVEYN YATAK OD.</td> <td style="text-align: center;">+</td> </tr> <tr> <td>YATAK ODASI</td> <td style="text-align: center;">+</td> </tr> <tr> <th colspan="2" style="text-align: center;">SERVİS MEKANLARI</th> </tr> <tr> <td>MUTFAK TİPİ</td> <td style="text-align: center;">Kapalı</td> </tr> <tr> <td>TUVALET</td> <td style="text-align: center;">+</td> </tr> <tr> <td>BANYO</td> <td style="text-align: center;">+</td> </tr> <tr> <td>EBEVEYN BANYO</td> <td style="text-align: center;">+</td> </tr> <tr> <td>ÇAMAŞIR ODASI</td> <td style="text-align: center;">+</td> </tr> <tr> <td>DEPO</td> <td style="text-align: center;">+</td> </tr> </tbody> </table>	ORTAK MEKANLAR		SOFA	-	GİRİŞ HOLÜ	+	HOL	+	YATAK ODASI HOLÜ	+	ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-	SALON	+	MİSAFİR ODASI	+	YEMEK ODASI	-	BİREYSEL MEKANLAR		EBEVEYN YATAK OD.	+	YATAK ODASI	+	SERVİS MEKANLARI		MUTFAK TİPİ	Kapalı	TUVALET	+	BANYO	+	EBEVEYN BANYO	+	ÇAMAŞIR ODASI	+	DEPO	+	
ORTAK MEKANLAR																																							
SOFA	-																																						
GİRİŞ HOLÜ	+																																						
HOL	+																																						
YATAK ODASI HOLÜ	+																																						
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-																																						
SALON	+																																						
MİSAFİR ODASI	+																																						
YEMEK ODASI	-																																						
BİREYSEL MEKANLAR																																							
EBEVEYN YATAK OD.	+																																						
YATAK ODASI	+																																						
SERVİS MEKANLARI																																							
MUTFAK TİPİ	Kapalı																																						
TUVALET	+																																						
BANYO	+																																						
EBEVEYN BANYO	+																																						
ÇAMAŞIR ODASI	+																																						
DEPO	+																																						

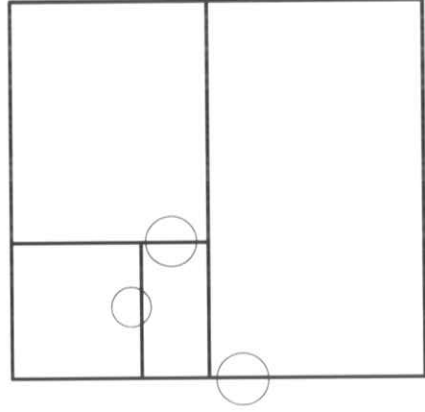
Çizelge D.11 : Site İçi Konut 03

SPRADON EVLERİ A BLOK	
	
DÖNEMİ:	1980 sonrası
YAPIM YILI:	2006-2009
ADRESİ:	Bahçeşehir
KONUT TİPİ:	Toplu Konut
ODA SAYISI:	4+1
MİMARİ:	Mim Yapı Mimarlık
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	+
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	+
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	-
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	+
ÇAMAŞIR ODASI	+
DEPO	-
	

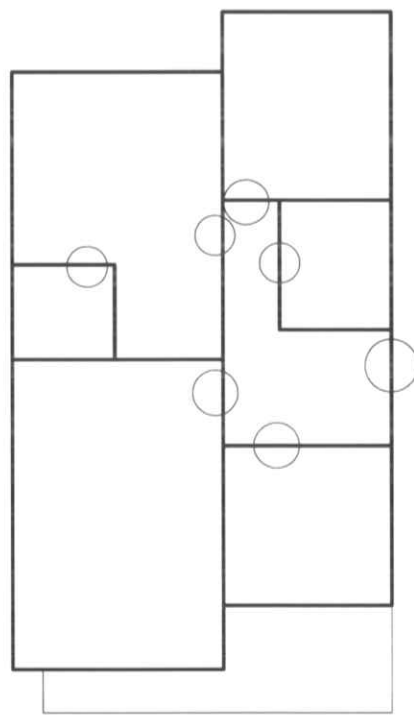
AVRUPA KONUTLARI A TİPİ 01	
	
DÖNEMİ:	1980 sonrası
YAPIM YILI:	2008-...
ADRESİ:	Atakent
KONUT TİPİ:	Site içi Apartman
ODA SAYISI:	1+1
MİMARİ:	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	-
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Açık
TUVALET	-
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	+
DEPO	-
	

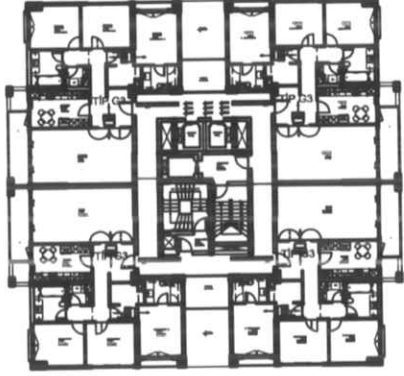
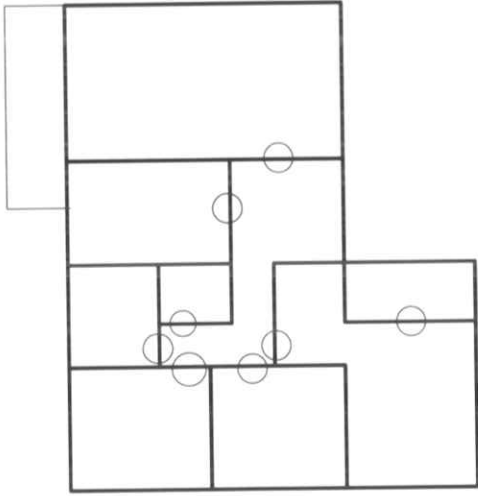
AVRUPA KONUTLARI B TİPİ 01	
	
DÖNEMİ:	1980 sonrası
YAPIM YILI:	2008-...
ADRESİ:	Atakent
KONUT TİPİ:	Site içi Apartman
ODA SAYISI:	2+1
MİMARİ:	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	+
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	+
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	-
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	+
ÇAMAŞIR ODASI	+
DEPO	-
	

AVRUPA KONUTLARI B TİPİ 02	
	
DÖNEMİ:	1980 sonrası
YAPIM YILI:	2008-...
ADRESİ:	Atakent
KONUT TİPİ:	Site içi Apartman
ODA SAYISI:	3+1
MİMARİ:	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	+
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	+
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	-
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	+
ÇAMAŞIR ODASI	+
DEPO	-
	

ÇEKMEKÖY EVLERİ 01	
DÖNEMİ:	1980 sonrası
YAPIM YILI:	2009-...
ADRESİ:	Çekmeköy
KONUT TİPİ:	Site içi Apartman
ODA SAYISI:	1+1
MİMARİ:	Tago Mimarlık
	
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	+
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	-
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Açık
TUVALET	-
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	-
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	-
	

Çizelge D.16 : Site İçi Konut 08

ÇEKMEKÖY EVLERİ 02	
	
DÖNEMİ:	1980 sonrası
YAPIM YILI:	2009-...
ADRESİ:	Çekmeköy
KONUT TİPİ:	Site içi Apartman
ODA SAYISI:	2+1
MİMARİ:	Tago Mimarlık
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	+
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	+
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	-
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	+
ÇAMAŞIR ODASI	-
DEPO	-
	

ÇEKMEKÖY EVLERİ 03	
	
DÖNEMİ:	1980 sonrası
YAPIM YILI:	2009-...
ADRESİ:	Çekmeköy
KONUT TİPİ:	Site içi Apartman
ODA SAYISI:	3+1
MİMARİ:	Tago Mimarlık
KONUT İÇİ MEKANLAR	
ORTAK MEKANLAR	
SOFA	-
GİRİŞ HOLÜ	+
HOL	-
YATAK ODASI HOLÜ	+
ODA (ÖZELLEŞMEMİŞ)	-
SALON	+
MİSAFİR ODASI	-
YEMEK ODASI	-
BİREYSEL MEKANLAR	
EBEVEYN YATAK OD.	+
YATAK ODASI	+
SERVİS MEKANLARI	
MUTFAK TİPİ	Kapalı
TUVALET	-
BANYO	+
EBEVEYN BANYO	+
ÇAMAŞIR ODASI	+
DEPO	-
	

ÖZGEÇMİŞ

1981 yılında Erzincan'da doğdu. İlköğretimini Erzincan Mehmetçik İlkokulu'nda tamamladı. Orta öğretimine İstanbul Fındıkzade Ortaokulu'nda devam etti. Y.D.A. Erzincan Lisesi'nde orta öğretimini tamamladı. 2005 yılında Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde lisans eğitimini tamamladı. 2006 yılında mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık Anabilim Dalı, İç Mimarlık Programında yüksek lisans çalışmasına başladı. 2005–2007 yılları arasında İstanbul Metropolitan Planlama Merkezinde çalıştı. 2007–2009 yılları arasında Cengiz Eren Mimarlık Atölyesi'nde görev aldı. 2009'un ikinci yarısından beri MOM Yapı Bünyesinde çalışmaya devam etmektedir.

